

Lars Wilhelmsen

Innovasjon i norsk næringsliv 2006-2008

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå, oktober 2011 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-8191-4 Trykt versjon)	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-8192-1 Elektronisk versjon)	Oppgave mangler	..
ISSN 0806-2056	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 10.03	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Innovasjonsstatistikk gir viktig informasjon om næringslivet og gir en pekepinn på evnen til omstilling og nyskaping. Denne rapporten er basert på funnene fra SSBs innovasjonsundersøkelse for 2008 som belyser innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv over en referanseperiode på tre år fra 2006-2008.

SSBs innovasjonsundersøkelse er en del av Community Innovation Survey (CIS). Denne undersøkelsen blir gjennomført hvert annet år i regi av EUs statistikkbyrå, Eurostat. Enkelte spørsmål stilles i hver undersøkelse, mens andre kun er med hvert fjerde år. Enkelte spørsmål er også særegne for eller spesielt tilpasset til norske formål og brukerbehov. I tillegg er undersøkelsen under løpende utvikling og kan inneholde engangsmoduler eller bearbejdede utgaver av eksisterende spørsmål. For referanseåret 2008 ble undersøkelsen gjennomført for sjette gang (CIS 2008). Forrige undersøkelse var for observasjonsperioden 2004-2006 med referanseår 2006 (CIS 2006).

Fra statistikkåret 2008 bruker Statistisk sentralbyrå en ny versjon av norsk Standard for næringsgruppering (SN 2007) – en nomenklatur for klassifisering av bedrifter og foretak i ulike næringer. I tillegg er det gjort endringer i utvalgsdekningen, og totalt sett gjør dette det problematisk å direkte sammenlikne resultatene fra 2008-undersøkelsen med tidligere årganger. For å gi et referansepunkt til tidligere resultater har innovasjonsundersøkelsen for 2004-2006 blitt omregnet til ny næringsstandard (SN 2007) og justert slik at resultatsettet bare inneholder næringer og størrelsesgrupper som var dekket av begge undersøkelsene¹.

¹ Når det refereres til tall fra forrige undersøkelse (CIS 2006) er dette justerte tall etter SN2007. Disse vil avvike fra det som er publisert i tidligere utgaver av rapporten. Se kapittel 5.2 for ytterligere informasjon, samt tabellvedlegg A.2. Resultater fra Innovasjonsundersøkelsen for 2004-2006 (CIS 2006) etter SN2002 som finnes i publikasjonen *Rapport 2009/46, Innovasjon i norsk næringsliv 2004-2006*.

Sammendrag

I næringslivet sett under ett introduserte 27 prosent av foretakene nye eller vesentlig forbedrede produkter eller produksjonsprosesser i løpet av treårsperioden 2006-2008. 21 prosent av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 18 prosent introduserte nye prosesser. 11 prosent av foretakene var innovative på begge disse områdene. I tillegg rapporterer 7 prosent av foretakene at de har pågående innovasjonsprosesser eller har avbrutt slik aktivitet i løpet av perioden uten at det resulterte i innovasjon i foretaket.

I undersøkelsen for 2006-2008 er andelen produkt- og prosessinnovative enheter redusert med 3 prosentpoeng i forhold til forrige periode. Dette skyldes nedgang i andelen produktinnovatører. Andelen prosessinnovative foretak er uendret.

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det en viss usikkerhet i resultatene. Denne usikkerheten forsterkes noe av at tidligere data er omregnet til ny næringsstandard. Det er derfor ikke grunnlag for å konkludere med at innovasjonsaktiviteten er redusert på bakgrunn av disse tallene alene. Undersøkelsen for 2004-2006 viste imidlertid også en nedgang som var innenfor den daværende usikkerhetsmarginen, så totalt sett kan vi si at den langsiktige trenden er svakt negativ. Sammenlikninger av næringer og størrelsesgrupper som i stor grad skal være direkte overførbare mellom de to undersøkelsene støtter også opp om antagelsen om at andelen innovative foretak på sikt har blitt noe redusert.

I internasjonale sammenligninger basert på CIS 2008 rangerer Norge forholdsvis lavt blant landene som gjennomfører undersøkelsen. I EUs *Innovation Union Scoreboard* ligger Norge under EU-gjennomsnittet på den sammensatte hovedindikatoren og er gruppert på tredje nivå som en "moderat innovatør", mens både Danmark, Finland og Sverige er på høyeste nivå som "innovasjonsledende". I tillegg er Norge kategorisert som "saktevoksende". Der er vi for øvrig på linje med Danmark og Sverige.

Det kan argumenteres for at beregninger med utgangspunkt i bruttonasjonalproduktet (BNP) slår uforholdsmessig negativt ut for variable som beregnes som andel av dette, for land med et høyt BNP. Det er ikke uten videre gitt at "riktige" nivået for næringslivets innovasjonsinvesteringer som andel av BNP i Norge er det samme som i en økonomi med et lavere BNP og en annen nærings sammensetning.

Abstract

27 percent of Norwegian enterprises with more than 5 employees introduced new or significantly improved products and/or processes during the three year period from 2006-2008, the Norwegian Business Enterprise innovation survey finds. 28 percent of the enterprises introduced product innovations (physical products and/or services) while 18 percent introduced new processes. 11 percent of the enterprises introduced both product and process innovation. In addition to those who introduced innovations during the period, 7 percent of the enterprises reported that they had still ongoing innovation activities that had yet to lead to the introduction of an innovation, or that they had such activities during the period that got either abandoned or suspended.

The survey for 2006-2008 shows a three percent reduction in the share of product and/or process innovative enterprises compared to the prior survey covering the years 2004-2006. This is due to a decline in the share of product innovators. The share of process innovator remained constant over the two surveys.

Due to the innovation survey being based on a representative sample, there is an inherent error margin to the results. Additionally, the 2004-2006 survey was conducted using a previous version of the NACE industrial classification which has caused the coverage to shift somewhat between the two surveys. Data from the previous survey have been recoded for comparison purposes, but this operation further increases the sampling error. Thus, we can't say with certainty that the share of innovators dropped from the 2004-2006 period to the 2006-2008 period, but given that the 2004-2006 survey also showed a decline compared to the preceding data; we can assert that the long term trend is somewhat negative.

The Norwegian innovation survey is conducted as a part of the pan-European CIS survey coordinated by the EU statistics agency, Eurostat. In international comparisons of the CIS 2008 data, Norway ranks relatively poorly among the nations conducting the survey. In the *Innovation Union Scoreboard* report published by the EU DG Enterprise, Norway is ranked below the EU average and placed in the third out of four groups as a "moderate innovator". Comparatively, the other Nordic Countries; Denmark, Sweden, and Finland are all belonging to the primary category of "leading innovators". Norway is also categorized as a "slow growing innovator", as is Denmark and Sweden.

It has been argued that simplistic direct comparisons between countries, in particular for indicators relative to GDP, may be of limited value for explaining and predicting economic performance. It is not necessarily a given that the "correct" level of investments in innovation for Norway is the same as in another country with a markedly different industrial composition and a lower GDP.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Hovedresultater fra undersøkelsen	7
1.1. Innovative foretak	7
1.2. Formål med innovasjonene	10
1.3. Typer av innovasjonsaktivitet og deres kostnader	11
1.4. Faktorer som hindrer innovasjon	12
1.5. Organisatorisk og markedsmessig innovasjon	14
1.6. Samarbeid om innovasjon i næringslivet	15
1.7. Beskyttelse av innovasjoner i næringslivet	16
1.8. Resultater av innovasjon i næringslivet	18
2. Innovasjon i norske regioner	21
3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon	24
4. Noen sammenhenger mellom FoU og innovasjon	27
5. Opplegg og metode for undersøkelsen	31
5.1. Bakgrunn og formål	31
5.2. Enhet og populasjon	32
5.3. Datainnsamling	34
5.4. Feilkilder og usikkerhet	35
5.5. Regionale tall	38
5.6. Begreper og definisjoner	39
5.7. Tilgjengelighet	40
Referanser	41
Vedlegg A: Vedleggstabeller	42
Vedlegg B: Spørreskjema	108
Figurregister	120
Tabellregister	121

1. Hovedresultater fra undersøkelsen

Innovasjonsundersøkelsen for næringslivet forsøker å kartlegge omfanget av innovasjoner i norsk næringsliv og å kartlegge faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Informasjonen som samles inn inkluderer bl.a. hvilken type innovasjon foretakene driver, omsetning av nye produkter, hvem de samarbeider med, hemmende faktorer for innovasjon, og informasjon om forskjellige metoder for å beskytte innovasjonene.

Vi sier at et foretak er innovativt hvis det i løpet av perioden har introdusert nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester), prosesser eller begge deler. Dette kalles også ofte PP-innovasjon. Om ikke annet er nevnt vil begreper som ”innovasjon” og ”innovative” referere til denne typen innovasjon². Rapporten ser også på andre former for ikke-teknologisk innovasjon som markedsmessig innovasjon og organisasjonsinnovasjon. Disse begrepene vil bli brukt separat.

1.1. Innovative foretak

Mer enn hvert fjerde norske foretak har introdusert produkt- eller prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner) viser tall fra innovasjonsundersøkelsen 2008. I likhet med tidligere undersøkelser preges resultatene av at graden av nyskaping varierer mellom ulike næringer og foretakenes størrelse.

I næringslivet sett under ett introduserte 27 prosent av foretakene dekket av undersøkelsen nye eller vesentlig forbedrede produkter eller produksjonsprosesser i løpet av treårsperioden 2006-2008. 21 prosent av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 18 prosent introduserte nye prosesser. 11 prosent av foretakene var innovative på begge disse områdene. I tillegg rapporterte 8 prosent av foretakene at de har pågående innovasjonsprosesser eller har avbrutt slik aktivitet i løpet av perioden uten at det resulterte i innovasjon i foretaket.

Foretakene rapporterte i stor grad at innovasjonene var utviklet av foretaket selv eller av foretaket i samarbeid med andre foretak eller FoU-aktører. 68 prosent av produktinnovatørene og 57 prosent av prosessinnovatørene utviklet innovasjonene selv, mens henholdsvis 20 og 26 prosent utviklet innovasjonene i samarbeid med andre. Bare i liten grad var innovasjonene i hovedsak utviklet eksternt, men noe oftere for prosessinnovasjoner enn for nye produkter.

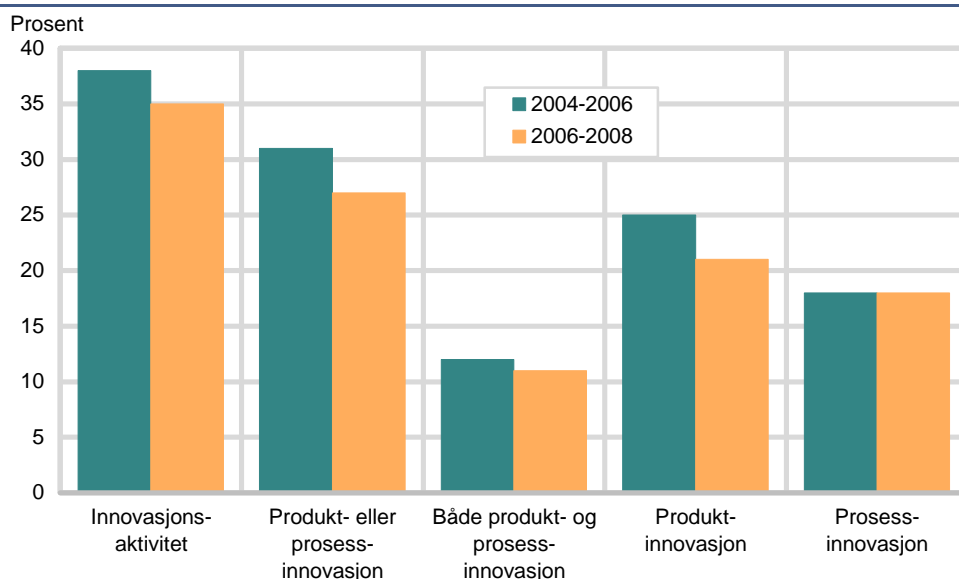
Ingen økning i innovasjonsaktiviteten

Undersøkelsen for 2006-2008 innebærer en reduksjon av andelen PP-innovative enheter på 3 prosentpoeng i forhold til forrige periode. Dette skyldes nedgang i andelen produktinnovatører. Andelen prosessinnovative foretak er uendret.

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det en viss usikkerhet i resultatene. Denne usikkerheten forsterkes noe av at tidligere data er omregnet til ny næringsstandard. Det er derfor ikke grunnlag for å konkludere med at innovasjonsaktiviteten er redusert på bakgrunn av disse tallene alene. Undersøkelsen for 2004-2006 viste imidlertid også en nedgang som var innenfor den daværende usikkerhetsmarginen, så totalt sett kan vi si at den langsiktige trenden er svakt negativ. Sammenlikninger av næringer og størrelsesgrupper som i stor grad skal være direkte overførbare mellom de to undersøkelsene støtter også opp om antagelsen om at andelen innovative foretak på sikt har blitt noe redusert.

² Se også kapittel 5.7 for en gjennomgang av begrepene brukt i rapporten.

Figur 1.1. PP-innovasjon, 2004-2006 og 2006-2008. Prosent av foretak i populasjonen

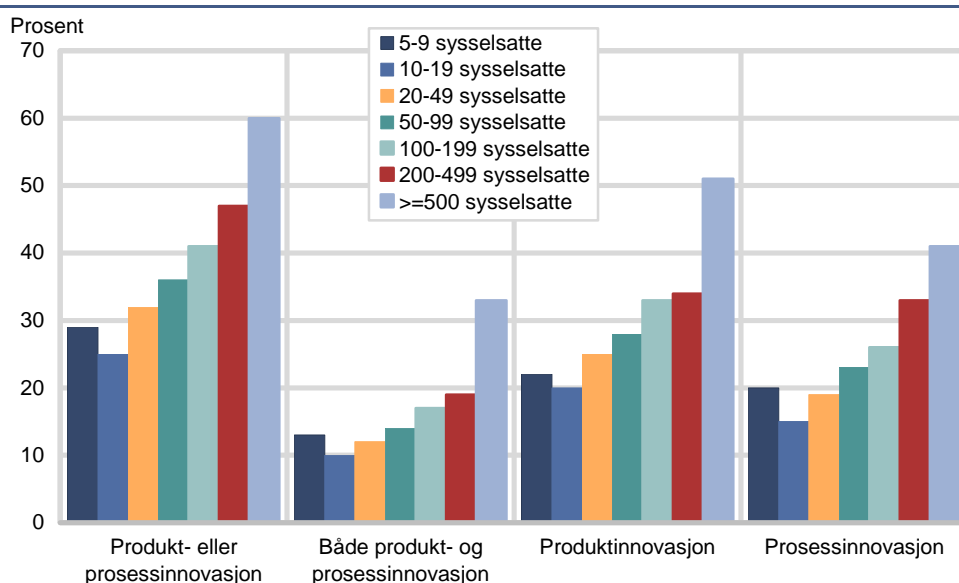

Store foretak fortsatt mest innovative

Innovasjonstilbøyeligheten i næringslivet øker med foretaksstørrelse. Dette er et resultat som går igjen fra tidligere undersøkelser, men forskjellene er mindre markante enn for tidligere år. Bare i industrien er tendensen forholdsvis entydig. Her er 73 prosent av de største industriforetakene innovative, sammenlignet med 25 prosent av de minste.

Forskjellene er vesentlig mindre innenfor de tjenesteytende næringene og i andre næringer, bortsett fra for de aller største foretakene. Visse næringsgrupper med mange små og mellomstore foretak har imidlertid en svært lav andel innovatører, uavhengig av størrelse. Dette gjelder næringsgruppene F Bygge- og anleggsvirksomhet og H Transport og lagring. I disse næringene var foretak med under 20 sysselsatte ikke med i 2008-undersøkelsen. Dette påvirker tallene, og resultatene for foretak med henholdsvis over og under 20 sysselsatte er derfor ikke direkte sammenliknbare. Korrigerer vi for denne skjevheten ved å fjerne de aktuelle næringene også fra de øvrige sysselsettingsgruppene, øker andelen innovatører blant foretak med over 20 sysselsatte med mellom 6 og 8 prosentpoeng.

Figur 1.2. PP-innovasjoner etter størrelsesgruppe 2006-2008. Prosent av foretak i populasjonen ekskl. næringsgruppe F og H

Likevel er det først fra foretak med 50 sysselsatte og oppover at det er en klar trend at andelen innovatører øker med foretaksstørrelsen, mens dette tidligere har vært tydeligere for alle sysselsettingsgruppene. Resultatene fra 2008-undersøkelsen kan dermed tyde på at noe av den tidligere observerte effekten av foretakenes størrelse har vært drevet av at en forholdsvis stor andel av de små foretakene i det norske næringslivet totalt sett tilhører de ovennevnte lite innovative næringene.

Forskjellig innovasjonsaktivitet i foretak av ulik størrelse kan ha flere årsaker. Blant annet vil store foretak generelt ha større ressurser, både økonomiske og menneskelige, til innovasjonsaktiviteter. Store foretak har dessuten større produktspektrere og flere prosesser, og mulighetene er dermed større for innovasjon på minst ett område.

Innovatører har en bredere markedsorientering

Det fremkommer av undersøkelsen at det er gjennomgående forskjeller mellom foretak med og uten innovasjonsaktivitet knyttet til hvilke markeder foretakene selger sine produkter i. Tabell 1.1 viser denne fordelingen etter PP-innovasjonsaktivitet, størrelse og foretakets mest vidtrekkende marked. En ser her tydelig at dess større foretakenes marked blir geografisk, dess større blir sjansen for at foretaket er innovativt. Dette gjelder uavhengig av foretakenes størrelse, og det er verdt å merke seg at selv små foretak som selger sine varer og tjenester i utlandet har en like stor eller større sannsynlighet for å være innovative enn store foretak som kun opererer lokalt/regionalt eller i Norge. En tilsvarende tendens er også til stede når det gjelder hvilket marked som rapporteres å være viktigst. Hele 55 prosent av ikke-innovatørene anser markedet lokalt eller regionalt i Norge som viktigst, mens det tilsvarende tallet for foretak med innovasjonsaktivitet er 29 prosent. Motsatt er det 18 prosent av de innovasjonsaktive foretakene som svarer at deres viktigste marked er i utlandet, mens tallet for ikke-innovatørene er 7 prosent.

Tabell 1.1. Innovasjonsaktivitet etter salgsmarked og foretaksstørrelse

	Foretak som selger varer/ tjenester kun lokalt/ regionalt		Foretak som selger varer/ tjenester kun i Norge		Foretak som selger varer/ tjenester (også) i utlandet	
	Antall	Andel med innovasjonsaktivitet	Antall	Andel med innovasjonsaktivitet	Antall	Andel med innovasjonsaktivitet
Totalt	6 610	17 %	6400	39 %	4187	58 %
5-9 sysselsatte	2 594	17 %	2496	40 %	1190	55 %
10-19 sysselsatte	1 431	19 %	1676	32 %	1013	56 %
20-49 sysselsatte	1 906	12 %	1468	38 %	1033	54 %
50-99 sysselsatte	432	22 %	396	48 %	440	65 %
100-199 sysselsatte	163	32 %	180	54 %	266	67 %
200-499 sysselsatte	63	40 %	107	50 %	153	76 %
>=500 sysselsatte	21	48 %	76	59 %	93	83 %

Noen av disse variasjonene kan tolkes i lys av forskjellene i foretakenes næring og størrelse. Det er naturlig at enkelte næringer i større grad har større markeder enn andre, og det samme gjelder store foretak. Effekten er imidlertid gjennomgående, også brutt ned etter næring og størrelse. Selv blant de minste foretakene og i generelt sett lite innovative næringer er det stort sett slik at innovatørene legger større vekt på nasjonale og internasjonale markeder enn ikke-innovatørene.

En mulig forklaring på dette kan finnes i den norske geografien og befolkningsstrukturen. Med et spredt bosettingsmønster og forholdsvis store avstander er det ikke urimelig at det finnes til dels store grupper av foretak som primært selger sine varer og tjenester innenfor sin egen region og samtidig er lite utsatt for konkurranse utenfra. Dette kan bidra til at omstillingstakten senkes. På samme måte er Norge som helhet et forholdsvis lite marked i internasjonal sammenheng, og også her kan det tenkes at store avstander er problematisk for etableringen av aktører utenfra. Motsatt vil foretak som selger sine varer eller tjenester utenfor Norge i større grad være utsatt for konkurranse. Innovasjonsinsentivene kan derfor være sterkere for disse.

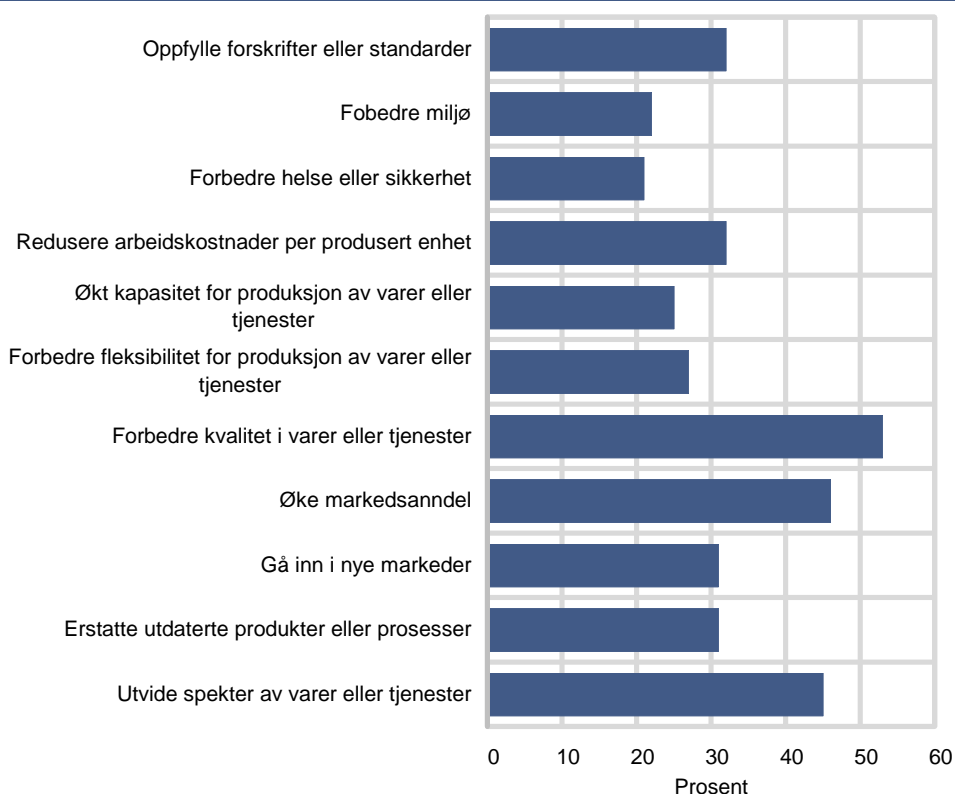
På samme måte som begrensede innovasjonsinsentiver for ikke-innovatører med en lokal/regional markedstilpassing kan virke innovasjonshemmende, har foretak som faktisk innoverer muligheten til utvikle egenskaper ved sine produkter og tjenester som gjør at de i større grad også er i stand til å overkomme logistiske og geografiske hindringer for en bredere markedsadgang. Det kan også være snakk om nye prosesser som øker konkurranseevnen generelt sett. Innovasjon bidrar dermed til at disse foretakene er i stand til å konkurrere mer effektivt innenfor større geografiske markeder.

Det vil her kunne være en selvforsterkende effekt ved at foretak som innoverer har en større sjanse til å utvide sitt markedsområde samtidig som foretak med et bredt markedsområde i større grad vil måtte fortsette å innovere for å takle konkurransen i det samme markedet.

1.2. Formål med innovasjonene

Det to foregående innovasjonsundersøkelsene har spurt om hvilke effekter respondentene opplever av sine innovasjoner. Det har imidlertid vist seg at det ofte er problematisk for foretakene å svare på dette spørsmålet innenfor den tidshorizonten som undersøkelsen dekker. Målbare resultater av innovasjoner dukker ikke nødvendigvis opp umiddelbart, og det er langt fra sikkert at foretakene har evaluert innovasjonene sine. Spørsmålet om effekter av innovasjon ble derfor i 2008-undersøkelsen erstattet av et alternativ som isteden forsøker å kartlegge foretakenes *formål* med- og motivasjon for innovasjonsaktiviteten. Dette inkluderer både produkt-, prosess- og markedsrelaterte alternativer.

Figur 1.3. Formål med innovasjonsaktiviteten, svært viktig. Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Det er betydelige forskjeller mellom enkeltnæringer på de ulike alternativene, men generelt sett er det å forbedre kvaliteten på foretakets varer eller tjenester som blir hyppigst oppgitt. Over halvparten av foretakene med innovasjonsaktivitet svarer at dette var svært viktig. Økt markedsandel og ønsket om et utvidet spekter av varer eller tjenester skiller seg også ut blant formålene og er hyppig angitt. Andre formål som å erstatte utdaterte produkter eller prosesser, gå inn i nye markeder eller å oppfylle forskrifter eller standarder havner i et slags midtsjikt hvor de er angitt å

være svært viktig av mellom en fjerdedel og en tredjedel av foretakene. Minst viktig av alternativene var å forbedre helse eller sikkerhet og å forbedre miljø. Disse faktorene var forholdsvis gjennomgående lavt rapportert, men det er også enkelte næringer hvor dette ofte er svært viktig for innovatørene.

Undersøkelsen viser en klar sammenheng mellom næringer med høy andel av innovative foretak og næringer hvor innovatørene i høy grad svarer at å gå inn i nye markeder var svært viktig for innovasjonsaktiviteten.

1.3. Typer av innovasjonsaktivitet og deres kostnader

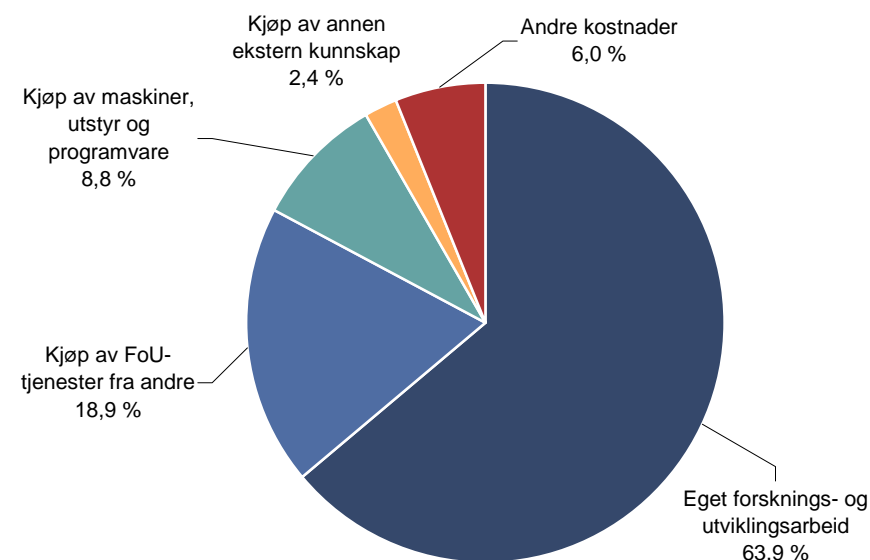
I tillegg til å redegjøre for introduserte innovasjoner ble foretak med minst 10 sysselsatte bedt om å spesifisere hvilke innovasjonsaktiviteter relatert til utvikling av nye produkter eller prosesser de utførte i løpet av 2008. De ble også bedt om å anslå kostnadene forbundet med disse aktivitetene. Til sammen 77 prosent av foretakene som hadde innovasjonsaktivitet i perioden 2006-2008 svarte at de også hadde utført en eller flere av disse siste år. De øvrige 23 prosentene av disse foretakene har hatt aktivitet i 2006 eller 2007, men ikke i 2008, og vil i hovedsak være sporadiske innovatører.

Eget forsknings- og utviklingsarbeid innen foretaket er hyppigst rapportert. Nesten halvparten av foretakene med innovasjonsaktivitet i perioden angir at de også hadde egenutført FoU i 2008. 23 prosent kjøpte FoU-tjenester fra andre. For egenutført og innkjøpt FoU var det en klar tendens til at andelen foretak med slik aktivitet var økende med foretakenes størrelse.

Litt over en fjerdedel av de innovasjonsaktive foretakene rapporterte om kompetanseoppbygging som innebar annen opplæring av personale i direkte tilknytning til utvikling og introduksjon av PP-innovasjoner. Nesten like mange, 24 prosent, oppga å ha gått til innkjøp av maskiner utstyr eller programvare. 17 prosent oppga at de hadde aktivitet knyttet til markedsintroduksjon av innovasjoner. Slik aktivitet kan omfatte forundersøkelser, markedstesting og markedsføring i forbindelse med lansering. Minst rapportert var kjøp av annen ekstern kunnskap som ikke er direkte kjøp av FoU. Dette inkluderer bl.a. patenter, lisenser, annen teknologi og ikke-patenterte oppfinnelser, bruk av varemerker og annen kunnskap relatert til utviklingen av nye PP-innovasjoner. Bare 10 prosent oppga dette. 21 prosent svarte at de hadde hatt utgifter knyttet til annen innovasjonsrelatert aktivitet.

Næringslivets samlede innovasjonskostnader er beregnet til totalt 27,5 milliarder kroner i 2008. Samlet utgjør egenutført og innkjøpt FoU hovedtyngden av dette med henholdsvis 17,6 og 5,2 milliarder kroner. Disse tallene avviker noe fra de offisielle tallene i FoU-statistikken, noe som skyldes manglende informasjon om innovasjonsaktivitet for en del FoU-aktører hvor FoU-tallene er estimert ved hjelp av andre kilder enn via den ordinære undersøkelsen (tidligere års opplysninger, regnskapstall, årsrapporter etc.). Investeringer i kjøp av maskiner, utstyr og programvare utgjorde 1,4 milliarder. Andre innovasjonskostnader, inkludert kompetanseoppbygging og markedsintroduksjon av innovasjoner, beløp seg til drøye 1,6 milliarder. Kjøp av annen ekstern kunnskap er den minst betydelige utgiftsposten for foretakene totalt sett. De relativt få foretakene som oppgir dette har samlede kostnader på i underkant av 700 millioner kroner.

Disse tallene støtter tilsynelatende opp rundt tanken om at innovasjon primært er drevet av anskaffelsen av ny kunnskap generelt og FoU spesielt. Det bør imidlertid presiseres at det erfaringsmessig er problemer med å måle kostnadene knyttet til innovasjon, spesielt spesifisering av alle elementene som inngår i en innovasjonsprosess.

Figur 1.4. Innovasjonskostnader etter type. Prosent av totale kostnader

Et aspekt er at foretakene kan ha vansker med å rapportere den informasjonen de blir bedt om. Innovasjon og underliggende begreper oppfattes ofte som vanskelige å avgrense eller definere presist, og informasjonen som omhandler økonomiske størrelser kan være problematisk for foretakene å framskaffe. Rapportering av kostnader knyttet til innovasjon krever at foretakene bryter ned kostnadene sine på en måte som ikke nødvendigvis er naturlig som en del av den daglige driften, og kapasiteten til å nøyaktig angi disse tallene vil variere. Noen foretak kan ha separate innovasjonsavdelinger eller innovasjonsprosjekter hvor de reelle utgiftene forholdsvis enkelt kan skilles ut i regnskapene, mens andre igjen vil kunne ha slike kostnader blandet med den øvrige driften. Videre kan det tenkes at det er en tendens til underrapportering av kostnader som vanligvis ikke skilles ut regnskapsmessig versus kostnader som FoU. For enkelte foretak kan kostnader knyttet til lisensiering av patenter og annen anskaffelse av ekstern kunnskap også tenkes å være konkurransesensitiv informasjon, noe som vil medføre en motvilje mot å nøyaktig rapportere disse.

1.4. Faktorer som hindrer innovasjon

De største hindringene for innovasjon i næringslivet rapporteres fortsatt å være av økonomisk art. For de fleste faktorene det spørres om er andelen som oppgir dem å være svært viktig eller nokså viktig forholdsvis stabil fra forrige undersøkelse. For høye innovasjonskostnader og mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet rapporteres av 55 og 42 prosent av foretakene.

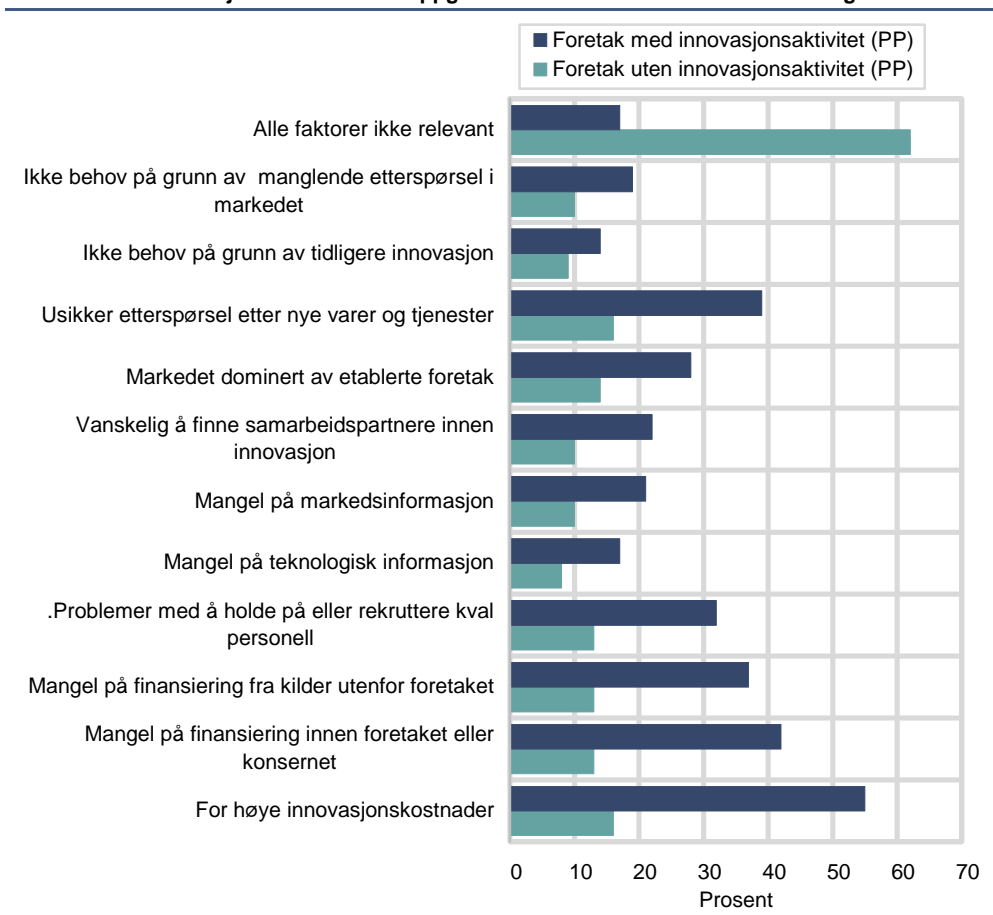
Blant de øvrige faktorene skiller to seg ut. Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell er redusert med ni prosentpoeng til 32 prosent, mens usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester har økt med seks prosentpoeng til 39 prosent.

Dette er resultater som virker naturlig sett i sammenheng med konjunkturomslaget som slo ut for fullt i løpet av 2008. Selv om foretakene er bedt om å svare for hele perioden under ett er det erfaringsmessig grunn til å anta at erindringshorisonten er slik at det i stor grad er situasjonen slik den oppleves i umiddelbar nærhet som blir rapportert. Datainnsamlingen for undersøkelsen er foretatt i perioden mai – august 2009, og det er nærliggende å tro at hindringene som var viktigst i begynnelsen av perioden vil ligge nærmere resultatene fra forrige undersøkelse hvor datainnsamlingen foregikk i 2007.

Som ved tidligere undersøkelser ser vi stort sett det samme mønsteret mellom innovative og ikke-innovative foretak når det gjelder fordelingen mellom de ulike hemmende faktorene. Hver enkelt faktor oppgis dog av en betydelig lavere andel

enheter uten innovasjonsaktivitet og ikke-innovatørene oppgir færre hemmende faktorer i gjennomsnitt. Hele 62 prosent av ikke-innovatørene oppgir at ingen av faktorene er begrensende for deres foretak mot 17 prosent blant innovatørene. Intuitivt skulle man kanskje tro at ikke-innovatørene vil være de som er mest hindret i sin innovasjonsaktivitet, men at den motsatte tendensen i rapporteringen er så tydelig kan tyde på at de ikke-innovative foretakene mer anser spørsmålet som irrelevant enn at ingen av faktorene faktisk har begrenset aktiviteten.

Figur 1.5 Faktorer som begrenser innovasjonsaktiviteten. Prosent av totale foretak med innovasjonsaktivitet som oppgir faktoren som svært eller nokså viktig

Dette bildet forsterkes ytterligere hvis vi ser på andelen foretak som rapporterer å ha hatt avbrutt eller mislykket innovasjonsaktivitet i løpet av perioden. Så mange som tre av fem innovative foretak svarer at de også har pågående innovasjonsaktivitet, og henholdsvis 9 og 10 prosent har hatt innovasjonsaktivitet avbrutt etter prosjektstart eller i planleggingsfasen. De tilsvarende tallene for ikke-innovatørene viser 7 prosent pågående innovasjonsaktivitet, mens aktivitet avbrutt etter prosjektstart eller i planleggingsfasen forekom hos så lite som 1 og 3 prosent av enhetene.

Dette kan også bidra til å forklare noe av bevissthetsgapet for hemmende og hindrende faktorer mellom de innovative og de ikke-innovative foretakene. Dette virker til dels å skyldes at en stor del av ikke-innovatørene er foretak som ikke har forsøkt å innovere i utgangspunktet samtidig som de bare i begrenset grad reflekterer over hvorfor dette er tilfellet. Det er altså relativt få foretak som forsøker å være innovative men hindres i den grad at de mislykkes og avbryter innovasjonsaktiviteten.

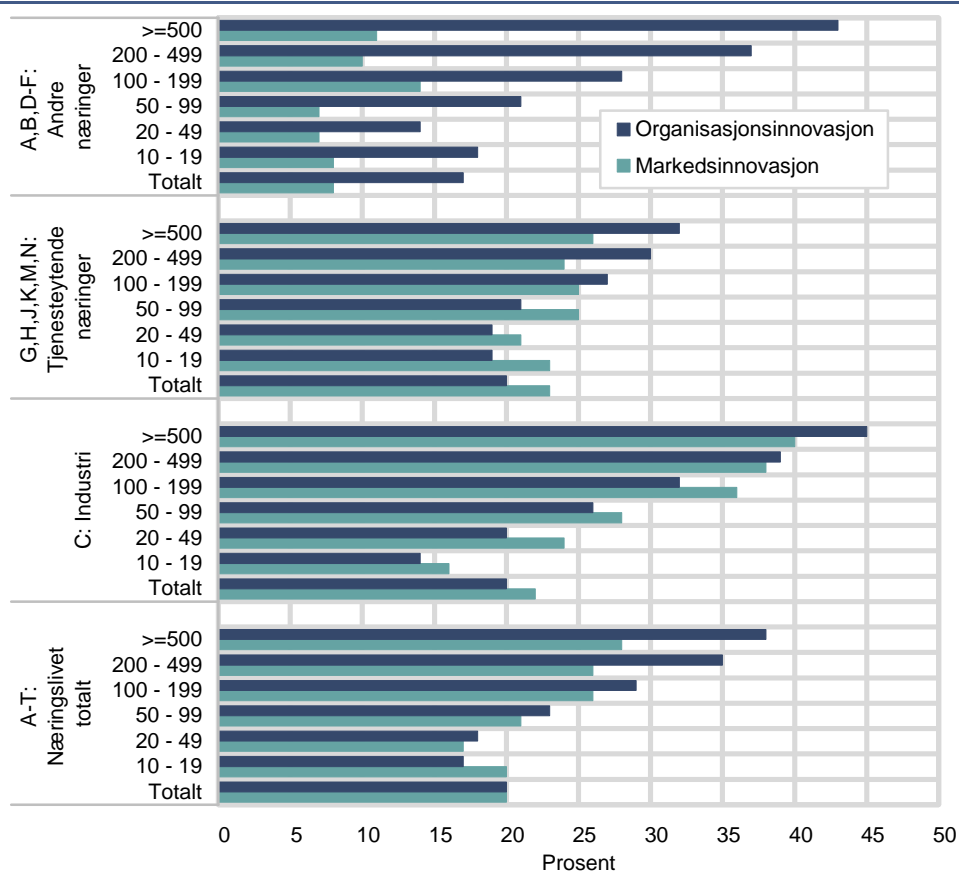
Dette er resultater som er gjennomgående fra forrige undersøkelse. Bare blant industriforetakene er det en viss tendens til at tallene for pågående innovasjon øker etter størrelse, også blant enhetene som ikke introduserte PP-innovasjoner i løpet av perioden.

1.5. Organisatorisk og markedsmessig innovasjon

20 prosent av foretakene med minst 10 sysselsatte rapporterte at de hadde gjennomført vesentlige endringer knyttet til organiseringen av arbeidet i foretaket. Dette inkluderer innføring av nye organisatoriske metoder, ny organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller nye eksterne relasjoner for foretaket. Like mange hadde innført nye markedsføringskonsepter eller -strategier som skiller seg vesentlig fra de foretaket har brukt tidligere. Slike endringer kalles henholdsvis organisasjons- og markedsinnovasjon³ og kan defineres som ikke-teknologiske innovasjoner.

I industrien og i de tjenesteytende næringene er det en overvekt av markedsinnovatører, men forskjellen mellom organisasjons- og markedsinnovatører er forholdsvis liten. I de andre næringene er organisasjonsinnovasjon klart mest utbredt. Organisasjonsinnovasjon forekommer oftere dess større foretakene er innenfor alle hovednæringene, men for markedsinnovasjoner er denne tendensen bare entydig innenfor industrien. Fordelingen av de enkelte typene av organisasjons- og markedsinnovasjoner på de enkelte næringene varierer imidlertid mye, og det er vanskelig å peke på klare trender her.

Figur 1.6. Organisasjons- og markedsinnovasjon etter hovednæring og størrelsesgruppe. Prosent av populasjonen

De observerte mønstrene når det gjelder størrelse og hovednæring kan for en stor del forklares ved at store organisasjoner naturlig nok har et større behov for organisasjonsmessig tilpassing. Store industriforetak produserer også et større spekter av fysiske varer, noe som også kan frembringe flere endringer i deres markedsorientering. Tidligere undersøkelser har dessuten vist at organisasjons- og markedsmessig innovasjon ofte forekommer i direkte tilknytning til endringer i foretakenes produkttilfang eller nye produksjonsprosesser. Hele 56 prosent av foretakene med slik innovasjon har også introdusert PP-innovasjoner i løpet av perioden 2006 til 2008.

³ Foretak med 5-9 sysselsatte ble også spurt om de hadde gjennomført markedsinnovasjoner, men spørsmålet var for disse utformet uten gitte alternativer. 10 prosent av disse foretakene oppga her at de hadde markedsinnovasjon i perioden.

Den mest utbredte formen for organisasjonsinnovasjon er nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger, som er gjennomført av over 80 prosent av organisasjonsinnovatørene. Dette er dobbelt så mange som har innført nye metoder for organisering av eksterne relasjoner, mens andelen som har innført ny forretningspraksis faller mellom disse.

For markedsinnovasjon er det – ikke overraskende – en klar forskjell mellom foretak som har utviklet nye produkter og foretak som ikke har gjort det. Ikke bare er sjansen for at et foretak skal ha hatt markedsinnovasjoner betydelig høyere blant PP-innovatørene, det er også forskjeller mellom de to gruppene når det gjelder hvilke typer av markedsinnovasjoner de benytter seg av. For foretak med PP-innovasjon er vesentlige endringer i design den mest utbredte formen for markedsinnovasjon, mens for foretak uten PP-innovasjon er nye media eller nye måter for promotering det mest vanlige.

1.6. Samarbeid om innovasjon i næringslivet

34 prosent av enhetene med innovasjonsaktivitet samarbeidet om innovasjonene i løpet av perioden. Dette er noe lavere enn tallene for forrige undersøkelse, og enhetene med samarbeid oppgir også færre forskjellige partnere enn sist. Det er imidlertid gjort endringer i utformingen og behandlingen av spørsmålene som omhandler innovasjonssamarbeid som i kombinasjon med et økt omfang av elektronisk rapportering kan ha påvirket tallene noe nedover. Dette skyldes at den nåværende utformingen av disse spørsmålene er mer kompakt og presis, der hvor tidligere rapportering, særlig på papir, kunne inneha inkonsekvenser som ble tolket på ”mest positive” måte.

Det er ikke unaturlig at samtidig som vi opplever en viss nedgang i innovasjonsaktiviteten vil det også være en nedgang i andelen enheter med samarbeid. Når FoU- og innovasjonsaktiviteten reduseres har vi tidligere erfart at det ofte er den sporadiske aktiviteten og investeringene som kuttes først. Langsiktige innovasjonsprosjekter og relasjoner mellom kontinuerlige FoU-utførere vil i større grad bestå uavhengig av konjunktursvingninger og andre umiddelbare faktorer.

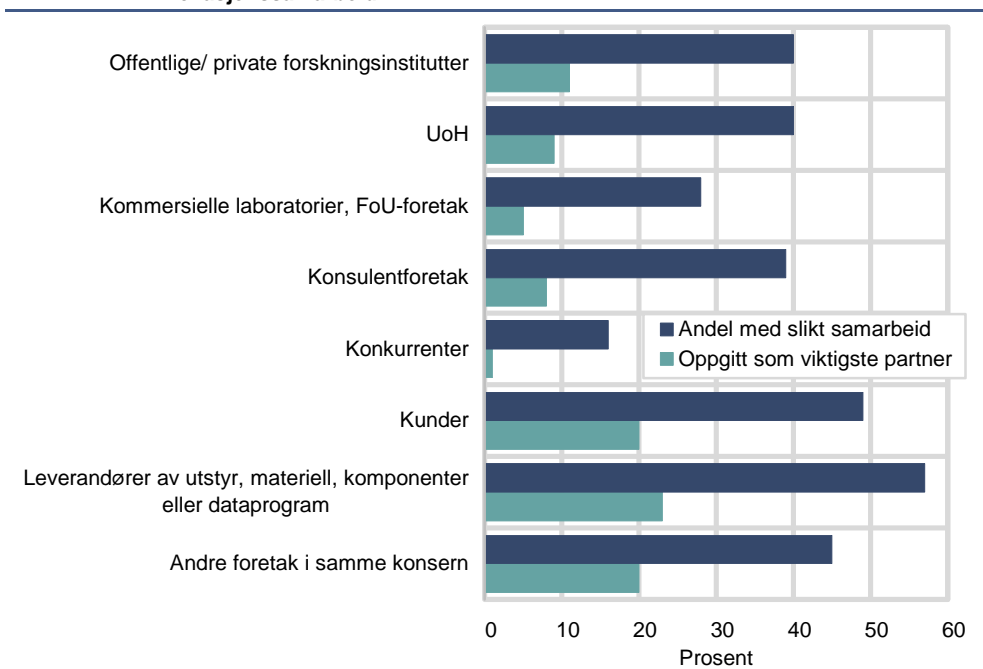
Leverandører og kunder er fortsatt både hyppigst rapportert og viktigst for foretakene, men andelen som rapporterer disse partnerne har gått ned. Andelen som rapporterer samarbeid med konsulentforetak, kommersielle laboratorier/FoU-foretak og konkurrenter er også redusert. Nedgangen er mye mindre for samarbeid med andre foretak i samme konsern og med universiteter/høgskoler og med forskningsinstitutter. I tillegg til å dekke hvilke samarbeidspartnere foretakene har, spør undersøkelsen også om hvilken partner som var viktigst for innovasjonsarbeidet. Figur 1.7 viser disse resultatene sammen med fordelingen av de forskjellige typene samarbeid.

Ser vi på hvor stor andel av enhetene med en gitt type samarbeid som også anser akkurat dette samarbeidet som viktigst er det samarbeid med andre foretak i samme konsern som kommer best ut. 45 prosent av enhetene som har samarbeidet med andre foretak i konsernet ser på dette som viktigst. Leverandører og kunder følger deretter, begge med 41 prosent. Konsulentforetak og kommersielle laboratorier/FoU-foretak kommer like godt ut, begge med 19 prosent, mens foretak som samarbeider med de institusjonelle FoU-utførere som universiteter og høgskoler eller forskningsinstitutter ser på dette som viktigst hos henholdsvis 24 og 28 prosent av enhetene. Samarbeid med konkurrenter er ikke bare minst utbredt, det er også den formen for samarbeid som sjeldnest oppleves som viktigst når slikt samarbeid først forekommer. Bare 8 prosent av foretakene som samarbeidet med sine konkurrenter anså dette som det viktigste.

Ser vi nærmere på foretak som har samarbeidet både med kunder og/eller leverandører og med FoU-aktører (kommersielle FoU-foretak/laboratorier, UoH-sektoren eller forskningsinstitutter) er det samarbeidet utenom det typiske FoU-

samarbeidet som oppfattes å være mest betydningsfullt. I overkant av 60 prosent av disse foretakene rapporterer at samarbeid med kunder eller leverandører var viktigere enn samarbeid med FoU-aktørene.

Figur 1.7. Samarbeidspartnere og viktigste samarbeidspartner. Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid

Når det gjelder samarbeidspartnerens lokalisering er tallene stort sett uforandret i forhold til forrige undersøkelse. Foretakenes samarbeidspartnere finnes hyppigst lokalt eller regionalt i Norge eller i Norge for øvrig. 66 og 56 prosent av foretakene med samarbeid har partnere her. Blant samarbeidspartnere i utlandet er det EU/EFTA utenom Norden som er mest vanlig. 32 prosent av har slike samarbeidspartnere, mens 29 prosent samarbeider innad i Norden. 13 prosent har samarbeidspartnere i USA, 6 prosent i Kina eller India og 8 prosent samarbeider med partnere i andre land.

Både små og store foretak samarbeider i stor grad lokalt, mens samarbeid med partner i Norge for øvrig eller i utlandet er klart mer utbredt blant store foretak.

1.7. Beskyttelse av innovasjoner i næringslivet

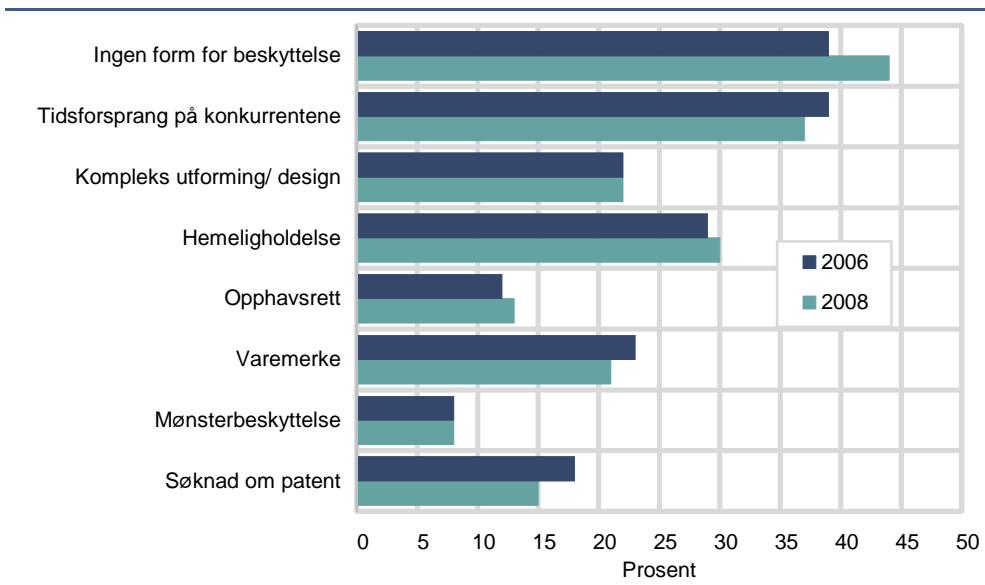
Som i de foregående innovasjonsundersøkelsene kartla undersøkelsen for 2006-2008 ulike beskyttelsesmetoder for innovasjoner, både formelle og uformelle. Blant de formelle metodene finner vi patent, mønsterbeskyttelse, varemerke og opphavsrett (copyright) som alle er beskyttelsesmetoder som kan beskytte juridisk. I tillegg finnes det flere strategiske metoder uten et juridisk vern. Blant disse uformelle metodene er hemmeligholdelse, kompleks utforming/design og tidsforsprang på konkurrentene.

De innsamlede dataene viser at innovative foretak ofte bruker både de formelle og uformelle metodene, men også at svært mange ikke beskytter innovasjonene sine i det hele tatt. Det er imidlertid vesentlige forskjeller mellom foretak fra ulike næringer og størrelsesgrupper når det gjelder bruken av de forskjellige metodene, og det er en klar tendens til at foretak i de næringene som i liten grad er innovative også i liten grad beskytter innovasjonene sine når de først innoverer.

44 prosent av produkt- og prosessinnovatørene beskytter ikke innovasjonene sine med noen av de aktuelle metodene, og hovedtrekket er at andelen foretak med beskyttelse øker ettersom foretakene blir større.

De siste resultatene ligger så nært de tidligere tallene at vi ikke kan trekke klare konklusjoner om endring i bruken av noen av de særskilte beskyttelsesmetodene alene. Sett under ett kan vi imidlertid si at andelen innovative foretak som beskytter innovasjonene sine er litt lavere enn ved forrige undersøkelse.

Figur 1.8. Metoder for innovasjonsbeskyttelse, 2004-2006 og 2006-2008. Prosent av PP-innovative foretak

Bruken av varemerker er den mest utbredte formelle beskyttelsesformen og totalt blir denne metoden tatt i bruk i 21 prosent av foretakene som rapporterer at de har innovasjoner. Varemerker må imidlertid anses å være den svakeste formen for formell beskyttelse da den ikke beskytter innovasjonen som sådan, kun navnet på den eller et annet særpregt kjennetegn for næringsvirksomheten knyttet til innovasjonen.

Andelen foretak som sendte patentsøknader er 15 prosent. I industrien ble patentsøknader i praksis brukt like hyppig som varemerker og de store industriforetakene er den gruppen hvor andelen patentsøkere er høyest. Patentsøknader er mindre utbredt i de tjenesteytende næringene og forskjellene mellom størrelsesgruppene der er mindre enn i industrien.

Mønsterbeskyttelse blir brukt av bare 8 prosent av de innovative foretakene, og er den minst brukte av alle beskyttelsesmetodene i innovasjonsundersøkelsen. Særlig store industriforetak er noe mer tilbøyelige til å bruke mønsterbeskyttelse enn tjenesteytende næringer. Dette kan synes naturlig ettersom industriforetakene relativt sett må antas å produsere et større utvalg av fysiske produkter – hvor utseende og form er vesentlige attributter – enn foretakene som er klassifisert i de tjenesteytende næringene.

Uformelle beskyttelsesmetoder er mer utbredt enn de formelle, og hele 37 prosent oppgir at de har et tidsforsprang på konkurrentene. Deretter følger hemmeligholdelse og kompleks utforming/design som brukes av henholdsvis 30 og 22 prosent av innovatørene.

Undersøkelsen viser dessuten at foretak med høy bruk av uformelle beskyttelsesmetoder også benytter de formelle metodene. De er altså ikke i hovedsak alternative, men heller komplementære. Siden uformelle metoder ikke beskytter rent juridisk, kan de brukes også i tilfeller der et produkt ikke oppfyller kravene til formell beskyttelse. Vilkårene for å få innvilget for eksempel et patent er strenge og kostnadskrevene, men i prinsippet kan hvem som helst benytte de uformelle metodene. Dette stiller i hovedsak lavere kompetanse- og investeringskrav til foretakene.

Generelt sett kan mange av de observerte forskjellene forklares med naturlige variasjoner mellom næringsgruppene hva angår endringstakt, produkttilfang, konkurranse, teknologinivå og lignende; men både for enkeltforetak og grupper av foretak innenfor næringene kan det tenkes at ulike tradisjoner, kompetanseutvikling og bevissthet rundt spørsmål knyttet til immaterielle verdier bidrar til å avgjøre hvilke – om noen – beskyttelsesmetoder som kommer til anvendelse.

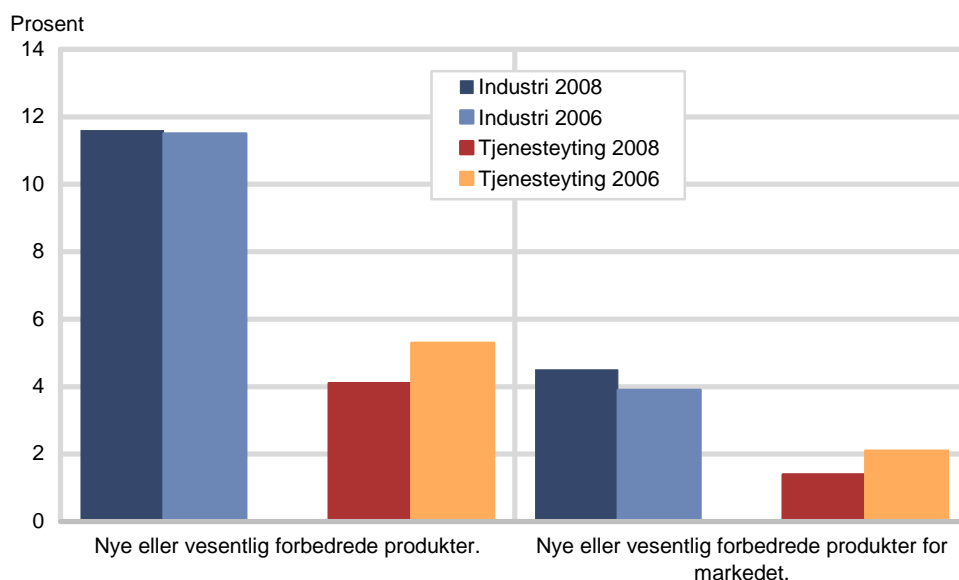
1.8. Resultater av innovasjon i næringslivet

Omsetning av nye produkter

Produkter som var nye eller vesentlig endrede for foretakene stod for 4,5 prosent av den samlede omsetningen i næringslivet i 2008. Dette er 1,7 prosentpoeng lavere enn i 2006.

Andelen av omsetningen for produkter som samtidig var nye for markedet var også noe redusert, fra 2,3 prosent i 2006 til 1,8 prosent i nåværende undersøkelse.

Figur 1.9. Omsetning fra nye eller vesentlig endrede produkter. Prosent av total omsetning

I likhet med resultatene fra 2006 og 2004 slår innovasjoner mest ut i omsetningen for foretakene i industrien. I 2008 stod nye produkter for 11,6 prosent av den totale omsetningen i industrien. Dette er i praksis det samme som ved forrige undersøkelse. Samtidig er omsetningsandelen som stammer fra produktinnovasjoner som er nye for industriforetakenes marked økt fra 3,9 prosent i 2006 til 4,5 prosent i 2008. For de tjenesteytende næringene ser vi derimot en nedgang fra respektive 5,7 til 4,1 prosent i nye produkters andel av omsetningen fra 2006 til 2008, og fra 2,1 til 1,4 prosent for produktinnovasjoner som er nye for markedet som de tjenesteytende foretakene betjener. Dette er en fortsettelse av trenden fra tidligere undersøkelser. De tjenesteytende næringenes andel av den totale omsetningen vokser i forhold til industrien, men andelen som stammer fra innovasjoner går ned. Andelen omsetning som stammer fra innovasjoner er forholdsvis uforandret i andre næringer.

Tatt i betraktning at andelen produktinnovatører er noe redusert, både i de tjenesteytende næringene og i industrien, virker det ikke urimelig at andelen av næringslivets totale omsetning som stammer fra disse også går noe ned. Dette kan imidlertid ikke forklare hvorfor andelen av produktinnovatørenes omsetning også har blitt redusert relativt til produktinnovatørenes omsetning alene. Samtidig ser vi at omsetningen fra nye eller endrede produkter i absolutte tall er betydelig høyere enn i forrige undersøkelse.

Det er derfor viktig å være oppmerksom på flere usikkerhetsfaktorer som gjør at omsetningsandelen fra innovasjon er en variabel som er relativt ustabil. Et viktig element er frafall av store og presumptivt innovative enheter i undersøkelsen. Dette er noe som kan slå betydelig ut i enkelt næringer, og gitt den norske næringsstrukturen også gi vesentlige utslag for hele næringslivet totalt sett.

For enkelte næringer som bl.a. finansiell virksomhet og forsikringsvirksomhet er også nye produkter og omsetningsbegrepet noe uklart. Andre næringer, som fiskeoppdrett, kraftforsyning og olje- og gassvirksomhet, kan være særlig utsatt for store prissvingninger på råvarer eller i markedsprisen for sine produkter, noe som kan ha forholdsvis stor betydning for totalomsetningen.

Tidshorisonten ved introduksjon av nye produkter er også en vesentlig faktor. Hvor lang tid det tar fra et produkt introduseres til det oppnår lønnsomhet er også usikkert og kan variere stort mellom næringer og produktgrupper. For foretak med lange produkttykluser teller ikke varer og tjenester introdusert i tidligere perioder, og i bransjer hvor levetiden til en innovasjon er kort vil en innovasjon introdusert i 2006 kunne være uviktig for omsetningen allerede i referanseåret 2008.

Næringslivet er som sådan lite homogent og produktene som introduseres varierer mye. Det er derfor trolig også store forskjeller mellom foretak og mellom næringer når det gjelder et produkts levetid og hvor lang tid det tar før det genererer avkastning. Dette vil påvirke de totale omsetningsandelene for nye og endrede produkter, og omsetning i seg selv er ikke nødvendigvis en fullgod indikator på verdiskaping eller andre produktivitetsevinster realisert som følge av innovasjon totalt sett.

Videre har det i innovasjonsundersøkelsen skjedd en glidende overgang mellom å benytte seg av omsetningstall innhentet via undersøkelsen og tall hentet fra registerbasert statistikk. Fra og med 2008 er denne overgangen fullstendig, og det spørres ikke lenger om foretakenes omsetning i skjemaet. Videre er det gjort visse justeringer i behandlingen av de registerbaserte datakildene for å sikre at omsetningen brukt i undersøkelsen samsvarer med referanseåret. Isolert sett er dette å anse som en kvalitetsforbedring, men endringen vil ha påvirket nivået på de absolutte omsetningstallene. Det kan også ha medført relative forskyvninger i tilfeller der hvor store foretak tidligere kan ha oppgitt eller fått beregnet en for lav omsetning i forhold til andre foretak.

Sett i sammenheng med den ytterligere usikkerheten introdusert i omregningen av tidligere tall til SN 2007 vil resultatene fra CIS 2008 derfor være bedre egnet til sammenlikning med neste undersøkelse – som vil gjennomføres med samme utvalgsplan og metode for innhenting av omsetningstall – enn de er for sammenlikning bakover i tid.

Effekter av organisasjons- og markedsinnovasjon

Undersøkelsen viser at foretak som har gjennomført organisasjonsinnovasjoner i stor grad opplever gode effekter av tiltakene. Totalt oppgir 84 prosent av organisasjonsinnovatørene at minst et av de mulige effektalternativene har vært av høy viktighet. Bare 2 prosent angir at ingen av effektene var relevante for deres foretak. I likhet med mange av de øvrige indikatorene i innovasjonsundersøkelsen er det også betydelige forskjeller mellom enkelt næringer i måten næringslivet vurderer de ulike virkningene av organisasjonsmessig innovasjon, og totalt sett er andelen noe høyere i industrien enn i de tjenesteytende næringene.

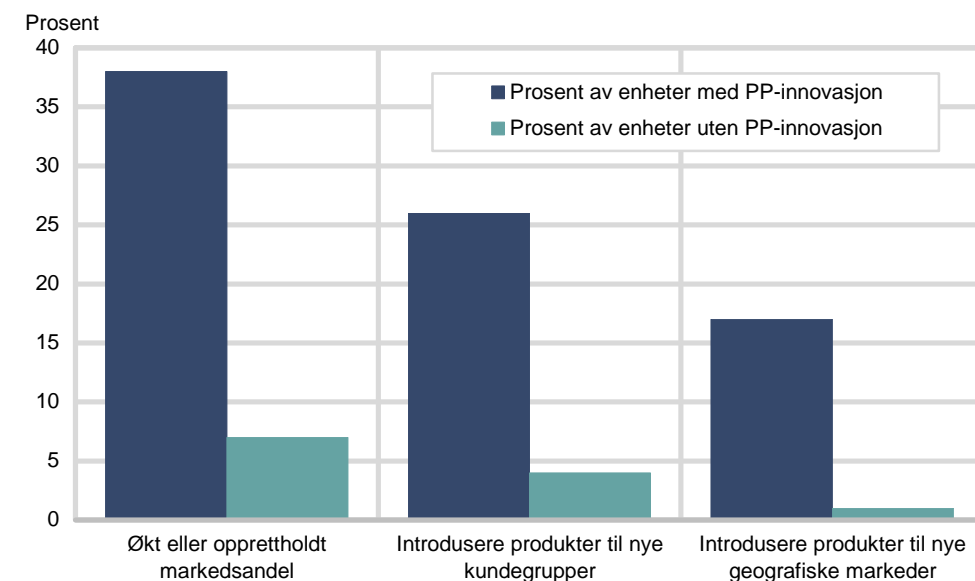
Organisasjonsinnovasjon oppleves noe mer positivt hos foretak som også har produkt- og prosessrelatert (PP-relatert) innovasjonsaktivitet. 87 prosent av disse har opplevd minst en positiv effekt, noe som er 10 prosentpoeng høyere enn for foretakene som ikke hadde teknologisk innovasjon. Foretak som også har annen aktivitet har dessuten i gjennomsnitt en noe høyere tendens til å angi flere av effektene som viktige.

Blant foretak med produkt- eller prosessrettet innovasjonsaktivitet er det ikke store forskjeller mellom de fleste av effektene, men *forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester* skiller seg ut som hyppigst rapportert med 64 prosent av enhetene. Denne faktoren er også klart viktigst blant de øvrige organisasjonsinnovatørene hvor den oppgis av 61 prosent. Den mest markerte forskjellen mellom de to gruppene er *Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser* som oppgis av hele 45 prosent av de PP-innovasjonsaktive foretakene mot bare 20 prosent av de øvrige. *Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører* og *Reduserte kostnader per produsert enhet* er også noe hyppigere oppgitt av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet, mens *Forbedret kommunikasjon eller informasjonsutveksling internt eller med andre foretak/institusjoner* oppgis av en like stor del blant begge gruppene.

For effekter av markedsinnovasjon er også tendensen at disse rapporteres gjennomgående positivt, og det er liknende forskjeller som for organisasjonsinnovasjon mellom foretak med og uten PP-relatert innovasjonsaktivitet. Tidligere undersøkelser har vist at markedsinnovasjon også i stor grad er direkte knyttet mot andre typer innovasjoner, og det er en forholdsvis liten andel av markedsinnovasjonene som har blitt introdusert av foretak som ikke også hadde produktinnovasjoner.

Det er liten forskjell mellom foretak med og uten PP-relatert innovasjonsaktivitet når det kommer til den hyppigst rapporterte faktoren. *Økt eller opprettholdt markedsandel* oppgis av om lag 80 prosent av markedsinnovatørene i begge gruppene. *Å introdusere produkter til nye kundegrupper* eller *å introdusere produkter til nye geografiske markeder* er derimot viktigst for de PP-innovasjonsaktive foretakene. Disse faktorene oppgis av respektive 57 og 35 prosent for disse foretakene mot 41 og 16 prosent av foretak uten PP-relatert innovasjonsaktivitet.

Figur 1.10. Effekter av markedsinnovasjoner. Prosent av enheter med og uten PP-innovasjon

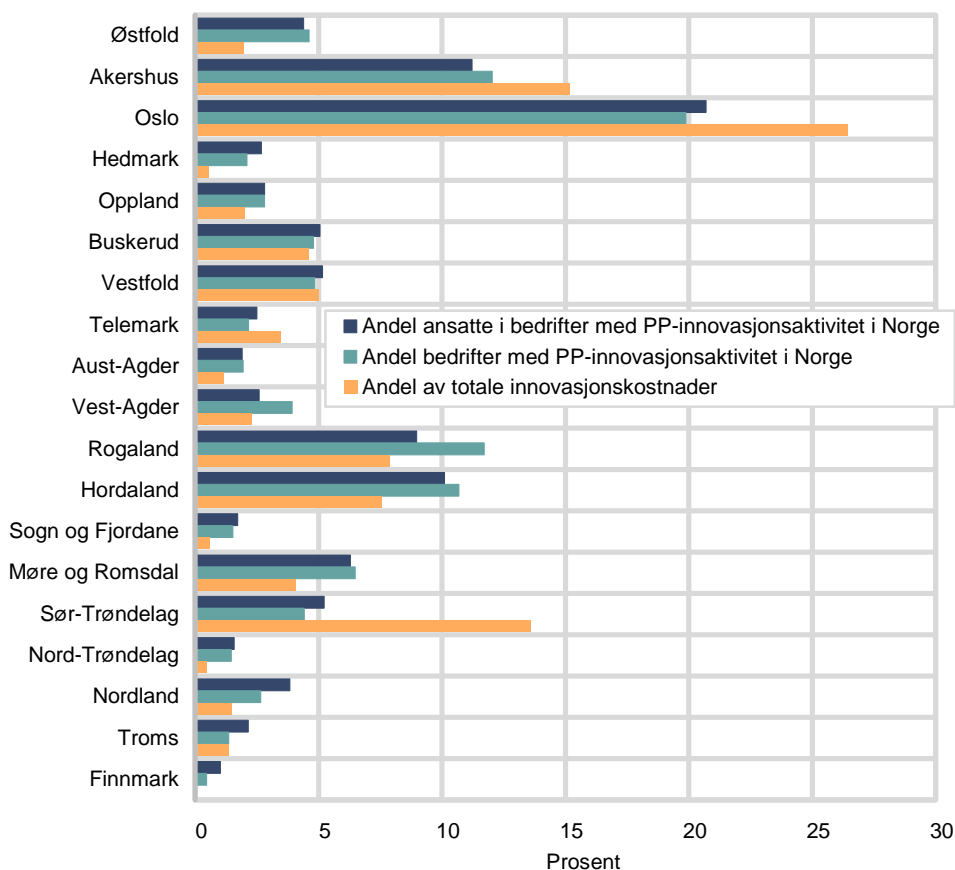

Bildet er noe annerledes om vi ser vi på andelen av markedsinnovatører blant foretak som henholdsvis har introdusert PP-innovasjoner og de som ikke har introdusert slike innovasjoner. Her var det totalt sett bare 4 prosent av foretakene uten PP-innovasjon som oppga at de hadde markedsinnovasjon og som oppga at minst en av de aktuelle effektene var av høy viktighet. Dette i kontrast til hele 30 prosent blant PP-innovatørene. Selv om PP-innovatører og ikke-PP-innovatører svarer forholdsvis likt når det gjelder fordelingen av effektene når de først er markedsinnovative er det relativt sett få ikke-PP-innovative foretak som rapporterer suksessfulle markedsinnovasjoner med sine eksisterende produkter eller tjenester. Dette viser klart at introduksjon av nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester er et sentralt element for å nå nye markeder eller kundegrupper.

2. Innovasjon i norske regioner

Den forrige innovasjonsundersøkelsen ga for første gang⁴ grunnlag for å presentere innovasjonsaktivitet i næringslivet etter fylke og økonomisk region, og dette arbeidet er videreført i denne undersøkelsen. Økonomisk region er et nivå mellom kommune og fylke og tilsvarer nivået NUTS4 i EUs standardiserte system for regioninndeling. Det finnes 89 slike regioner i Norge som er, med den begrensning at regionene ikke kan krysse fylkesgrensene, definert på bakgrunn av økonomiske forhold. Dette omfatter blant annet karakteristikker av byer/tettsteder, arbeidsmarked/pendlingstall og varehandel.

Figur 2.1. Innovasjonsandel etter fylke, andel av total innovasjon

Mye av innovasjonsaktiviteten er konsentrert

Hovedvekten av innovasjonskostnadene er konsentrert til de sentrale områdene av landet, og spesielt til fylker med større bydannelser. Hovedstadsregionen med Oslo og Akershus troner på toppen. Dette er et mønster vi også har sett når det gjelder FoU-kostnader alene i tidligere år, og innovasjonsundersøkelsens tall er også dominert av FoU-kostnadenes andel av de totale innovasjonskostnadene. Totalt finnes 41,7 prosent av de samlede innovasjonskostnadene næringslivet i disse to fylkene, og Oslo og Akershus befinner seg også blant de fem fylkene med høyest innovasjonskostnader per sysselsatt. Her merker Sør-Trøndelag seg ut med en betydelig høyere andel enn noe annet fylke, noe som til dels skyldes at enkelte store foretak – som gjerne kan ha hovedsete i andre deler av landet – har en høy FoU-innsats lokalisert i Trondheim.

⁴ Det har også tidligere blitt publisert FoU tall på regionalt nivå gjennom Indikatorrapporten (Norges forskningsråd, 2010, tidligere utgaver) samt for FoU og innovasjon (Gundersen, 2002) men dette var første gang det er gjort en særlig tilrettelegging for å øke utvalgsdekningen på den regionale dimensjonen og tilpassinger i undersøkelsen for å produsere regionale tall. Se seksjon 5.5.

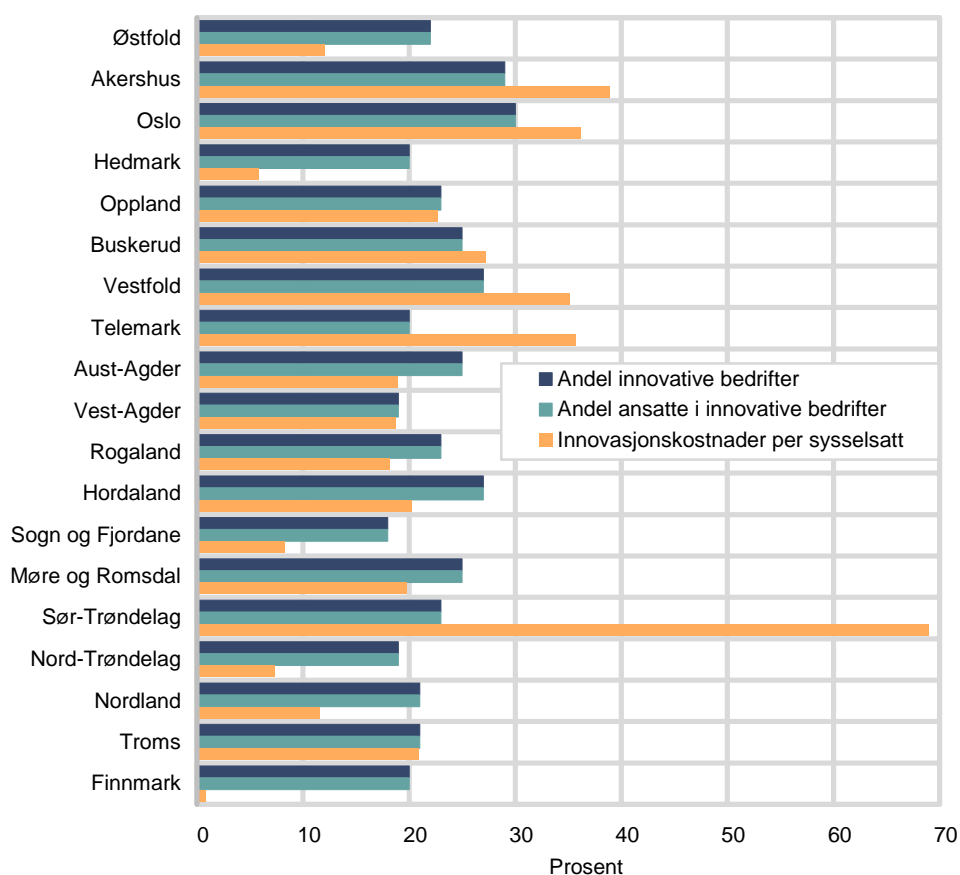
Det er imidlertid grunn til å være forsiktig med fortolkningen av disse tallene⁵ da det er grunn til å tro at det kan være svakheter i rapporteringen av innovasjonskostnader bortsett fra FoU.

Andre fylker med betydelig innovasjonsaktivitet er Rogaland og Hordaland, mens vi i den andre enden av skalaen finner Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Hedmark og Finnmark.

Men innovasjonsaktiviteten er også spredt

Om vi korrigerer for bo- og sysselsettingstetthet ved å se på innovasjonstilbøyeligheten relativt til antall bedrifter og antall sysselsatte i fylkene selv er bildet noe mer variert. Dette er et inntrykk som forsterkes ytterligere om vi fokuserer på andelen innovatører og antall ansatte i innovative bedrifter heller enn på innovasjonskostnadene per sysselsatt. Spesielt ser vi at fylker med både svært lave totale innovasjonskostnader og lave kostnader per sysselsatt – slik som Hedmark, Nord-Trøndelag, og Finnmark, er på mer eller mindre samme nivå når det gjelder andel innovative bedrifter som en rekke andre fylker. Tilsvarende tendenser gjelder andel ansatte i innovative bedrifter. For eksempel er det slik at en tilfeldig ansatt i Hedmark har en høyere sjanse for å jobbe i en innovativ bedrift enn en tilfeldig ansatt i Sør-Trøndelag. Dette til tross for at bedriftene i Sør-Trøndelag bruker nesten 12 ganger så mye på sine innovasjonsprosjekter per sysselsatt. Her er det åpenbart at typen av innovasjon er vesentlig forskjellig mellom de to fylkene med tanke på personal- og kapitalintensivitet.

Figur 2.2. Innovasjonsintensitet etter fylke, andel av befolkningen

Regional innovasjon er vanskelig å beskrive

Resultatene tyder på at geografisk konsentrasjon av innovasjonsaktivitet først og fremst henger sammen med hvor næringslivet er lokalisert, som igjen er nært

⁵ Se også kapittel 1.3.

knyttet til bosetningskonsentrasjonene. Næringsstrukturen i de ulike regioner og fylker har også stor betydning. Innovasjonsaktivitet er ofte knyttet opp til FoU, men utvikling av nye produkter eller prosesser kan også gjennomføres uten egen FoU-aktivitet.

Brytes resultatene ned på mer detaljert geografisk nivå, er det store individuelle forskjeller mellom regionene, også innenfor det enkelte fylke, og det er vanskelig å finne et klart mønster i variasjonene mellom dem. Innovasjonsaktiviteten i regionene vil i stor grad gjenspeile næringsstrukturen, men mange økonomiske regioner er svært små, og forholdsvis små faktiske endringer i innovasjonsaktiviteten vil derfor kunne gi merkbare utslag i de relative tallene.

Det kan likevel tenkes at andre måter å gruppere regionene ville kunnet være mer beskrivende når det gjelder å finne fellestrekk mellom dem. SSB har tidligere gjort eksperimentelle analyser av de regionale innovasjonsdataene brutt ned etter regionenes sentralitet (7-delt inndeling), størrelse på økonomisk region (målt ved antall sysselsatte i alt) og regionenes næringsstruktur (målt som industriens andel av totalt antall sysselsatte).

Det finnes også mer avanserte metoder for klassifisering av en regions næringsstruktur som kunne vært aktuelle. For eksempel andel høyteknologisk industri og andel kunnskapsintensiv tjenesteyting. Regionene kan også grupperes etter andre kriterier, for eksempel befolkningens utdanningsnivå og nærhet til forsknings-/universitetsmiljø.

Likevel er det få klare resultater som kan presenteres innenfor rammene av denne rapporten, og gitt at det har vist seg vanskelig å finne et klart og åpenbart mønster i forskjeller mellom regionene er resultatene i dette kapittelet er for oversiktens skyld aggregert opp til fylkesnivå.

Bruk av undersøkelsens data til grundigere regionale analyser med andre, og kanskje mer analytisk relevante kategoriseringer, er likevel av høy interesse og det er iverksatt tiltak for å imøtekomme denne etterspørselen. Hvilke konklusjoner som kan trekkes vil være avhengig av hvilke konkrete problemstillinger og premisser som legges til grunn, men det finnes utvilsomt et potensial for utnyttelse av innovasjonsundersøkelsens data til et bredt spekter av regionalt fokuserte analyser. På sikt er det også både tenkelig at slike analyser og økt kunnskap om hvordan geografisk lokalisering påvirker innovasjonsaktiviteten vil kunne brukes til å evaluere og revidere innhentingsopplegget for de SSBs innovasjonsdata, noe som igjen kan bidra til mer fruktbare og presise analyser på regionalt nivå.

En bredere analyse av regionale innovasjonsdata foreligger i en kommende rapport (2011) fra Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) finansiert av Norges Forskningsråd. NIBR analyserer bl.a. regionale innovasjonsressurser, -mønstre og enkelte resultater for aggregater av fem hovedkategorier av regiontyper (hovedstad, storbyer, mellomstore byer, småbyer og småstedsregioner).⁶

⁶ Se <http://www.nibr.no/publikasjoner/rapporter/1469/>

3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon

Samordningen av de europeiske landenes innovasjonsundersøkelser gjennom EUs statistikkorgan Eurostat gir muligheter til å sammenligne innovasjonsaktiviteten i Norge og andre land. En slik sammenlikning er viktig, fordi det a priori ikke er mulig å stille opp noe eksakt mål for hvor stor innovasjonsinnsatsen bør være eller hvilket nivå man skal forvente for resultatene. Innovasjon foregår som ledd i foretakenes konkurranse i markedene, slik at hensiktsmessig nivå på innsats og resultater i stor grad bestemmes av hva konkurrentene foretar seg. Siden store deler av norsk næringsliv er utsatt for internasjonal konkurranse blir derfor det relevante sammenligningsgrunnlaget hva tilsvarende virksomhet i utlandet satser og oppnår.

Årlig utarbeider EUs DG-Enterprise (kommissariatet for næringsliv og industri) rapporten *Innovation Union Scoreboard*⁷ (IUS). Der samles ulike innovasjonsrelaterte indikatorer, fra innovasjonsundersøkelsene og andre kilder, og settes sammen for å forsøke å gi et helhetlig bilde av landenes innovasjonsaktivitet i næringslivet.

Norge plasserer seg lavt på IUS

Norges evne til forskning, utvikling og innovasjon er stadig under debatt, delvis på grunn av at vi kommer dårlig ut på internasjonale rangeringer. Dette gjelder blant annet IUS som i februar ble publisert for 2010. Norges samlede score ligger under EU-gjennomsnittet og vi rangeres helt nede på 17. plass blant 34 land på den sammensatte hovedindikatoren. Norge er gruppert på tredje nivå som en ”moderat innovatør”, mens både Danmark, Finland og Sverige er på høyeste nivå som ”innovasjonsledende”.

I tillegg er Norge kategorisert som ”saktevoksende”. Der er vi for øvrig på linje med Danmark og Sverige. Med tanke på vekst er det slik at Norge, i løpet av de siste fem årene som er dekket av IUS, har hatt en svak men jevn økning i sin innovasjonscore og stadig har nærmet seg EU-gjennomsnittet. Danmark på sin side har omtrent samme score i 2010 som for 2006 mens Sverige relativt sett har en liten tilbakegang.

Indikatorsettet er basert på tre hovedgrupper av indikatorer fordelt på ”tilrettelegging”, ”aktivitet” og ”resultater”. Disse gruppene består igjen av 2-3 delindikatorer satt sammen av en rekke på til sammen 24 normaliserte enkeltindikatorer hvor verdien varierer mellom 0 og 1. Norge scorer høyt på humankapital og delvis på finansiering/støtte. Norge kommer spesielt dårlig ut på økonomiske effekter, investeringer, andel innovative foretak og immaterielle verdier (patenter, varemærker og design). Økonomiske effekter dekker indikatorer som sysselsetting i kunnskapsintensive aktiviteter, høyteknologisk og kunnskapsintensiv eksport, salg av nye produkter og lisens- og patentinntekter, men ikke lønnsomhet, produktivitet eller andre mål for økonomisk utvikling. Investeringer omfatter næringslivets kostnader til FoU som andel av BNP og kostnader til innovasjon (utenom FoU) som andel av foretakenes totale omsetning.

Utfordringen blir dermed å forstå styrker så vel som svakheter, både i det underliggende datamaterialet og i sammenstillingen av det, slik at de konklusjoner og lærdommer som trekkes fra slike sammenlikninger blir veiledende heller enn forledende og gir oss et bedre beslutningsgrunnlag heller enn å bidra til en feiltolkning av situasjonen, samt gir et konkret grunnlag for å forbedre indikatorene på området. Disse aspektene har til tider blitt aktualisert gjennom medieoppslag basert på IUS og offentlig debatt om Norges innovasjonsevne. Fokuset har her til dels ligget på det faktum at Norge plasserer seg helt nede på 17. plass blant 34 land.

En forklaring på Norges dårlige rangering finnes i den norske næringsstrukturen. Spesielt store norske industriforetak er i mindre grad lokalisert i høyteknologiske

⁷ Det er foretatt en del utskifting av indikatorer i indikatorsettet for 2010, som tidligere het *European Innovation Scoreboard* (EIS). Dokumentasjon og oppdaterte indikatorer er tilgjengelig på <http://www.proinno-europe.eu/metrics>.

bransjer enn i de andre nordiske landene. En fellesnordisk studie har tidligere korrigert for effekten av varierende næringsstrukturer i de forskjellige landene. Resultatet er at dette komparativt sett slår ut i form av en betydelig økning for innovasjonsaktiviteten i Norge. Dette skyldes både økt vekt i den felles nordiske næringsstrukturen for små innovasjonsintensive næringer i Norge og en lavere vekt for dominerende bransjer med lav andel innovative produkter. Dette innebærer at norske foretak presterer forholdsvis godt når det gjelder sammenlikning med andre nordiske foretak i næringer det er naturlig å sammenlikne dem med, men det endrer ikke på det faktum at de i gjennomsnitt er mindre innovative enn i de øvrige nordiske landene totalt sett.

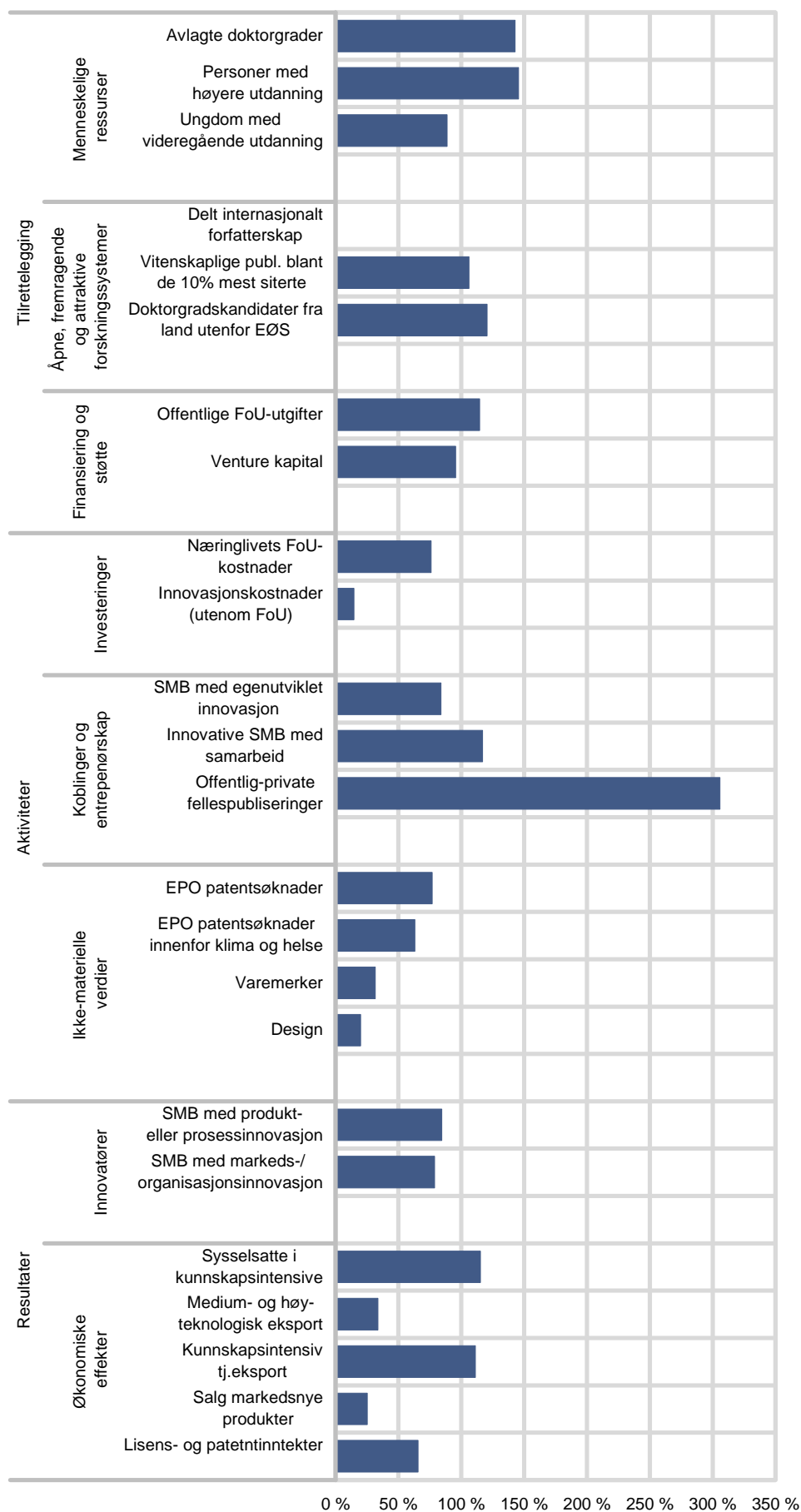
For langt på vei de fleste indikatorene som inngår i IUS er det på samme måte slik at vi kan forklare Norges posisjon i den grad at vi vet hvorfor vi ligger an slik vi gjør. For noen av indikatorene kan resultatene peke på problemer det kan jobbes for å løse, for andre på at forskjellene består i metodologiske eller "naturlige" forskjeller som ikke utgjør noe problem substansielt sett. For andre indikatorer igjen kan det være faktorer som kanskje ikke kan løses, eller som det ikke er økonomisk hensiktsmessig å forsøke å forandre, men som vi likevel må være oppmerksomme på. Et slikt element er for eksempel Norges høye nivå for brutto nasjonalprodukt (BNP), noe det kan argumenteres for at slår uforholdsmessig negativt ut for variable som beregnes som andel av dette. Det er ikke uten videre gitt at det "riktige" nivået for næringslivets innovasjonsinvesteringer som andel av BNP i Norge er det samme som i en økonomi med et lavere BNP og en annen nærings sammensetning.

Sett i lys av at Norge per dags dato ligger svært godt an når det gjelder sentrale økonomiske indikatorer som høy BNP-vekst, stort eksportoverskudd og lav arbeidsledighet, kan en spørre seg om relevansen og nytten av slik referansetesting. Et nærliggende eksempel kan være oljeindustrien og prosesstunge leverandørindustrier til denne. Disse næringene er utvilsomt teknologitunge og legger krav på en stor del av både menneskelig og økonomisk kapital. Samtidig er de typisk ikke klassifisert som høyteknologiske næringer i et europeisk sammenlikningsperspektiv, og de er i liten grad innovative i den forstand at de introduserer helt nye produkter eller prosesser. Delvis fordi det her ofte er snakk om svært store enheter og delvis fordi løpende og kontinuerlige forbedringer i disse næringene ikke fanges opp som innovasjoner til tross for at de utvilsomt innebærer store og "innovative" endringer over tid. Når vi nå står foran en nedbygging av oljevirkomheten de kommende tiårene vil dette bety store økonomiske utfordringer som paradoksalt nok kan tenkes å bidra til at den norske innovasjonsaktiviteten kommer til å øke. Det kan antas at det i disse næringene finnes teknologi og kunnskap som er overførbare også til andre anvendelsesområder, og på et punkt vil alternativavkastningen fra slik aktivitet bli høyere enn den er fra oljeindustrien. Vi vil da få en dreining mot andre teknologi- og virksomhetsområder. I hvilken grad dette vil påvirke vår posisjon i internasjonale sammenlikninger av innovasjon vil dog avhenge både av næringslivets omstillingsevne og av konkurranseforholdene slik de fremstår på dette tidspunktet. Det kan dessuten også tenkes at dagens oljerikdom fortrenge alternativ aktivitet som på lengre sikt ville gitt en høyere realøkonomisk avkastning. Utfordringen vil i så fall bli å posisjonere norsk næringsliv mot fremtidige vekstområder tidlig nok til å være konkurransedyktig, samtidig som man opprettholder et høyt nok nivå på eksisterende virksomhet⁸.

Det må derfor understrekes at det ikke er uproblematisk å måle innovasjonsvirksomhet på en måte som gjør det forsvarlig å foreta direkte sammenlikninger mellom land. Selv om undersøkelsen er harmonisert kan oppfatningen av begreper og definisjoner, undersøkelsesmetodikk og svarprosenter variere betydelig. I tillegg vil ulike næringsstruktur påvirke nivået for innovasjonsaktivitet. Det finnes fordeler med enkle indikatorer, men den økonomiske virkeligheten er kompleks og en skal derfor være varsom med å trekke for sterke konklusjoner om forskjeller mellom land basert på en slik samleindikator som EIS tilbyr alene.

⁸ Se bl.a. Rapport 2010/46, Nedbyggingen av petroleumsvirksomheten – Hvor store blir utfordringene for norsk økonomi?

Figur 3.1. Norges relative nivå på indikatorene som inngår i IUS 2010¹ (EU27 = 100)

¹ SMB er en forkortelse for "Small and Medium businesses" og refererer til foretak med mellom 10 og 250 sysselsatte. EPO refererer til det europeiske patentkontoret; the European Patent Office.

4. Noen sammenhenger mellom FoU og innovasjon

Det kan synes som et paradoks at den svake utviklingen i resultatene fra innovasjonsundersøkelsen presentert i denne rapporten ikke samsvarer med den klare veksten i kostnadene til forskning og utviklingsarbeid (FoU) i næringslivet fram til 2008. Kostnadene til FoU flatet imidlertid ut i 2009.

Forskning, utvikling og innovasjon

I debatten om den norske forsknings og innovasjonsvirksomheten har det av og til vært en tendens til at forskning og innovasjon er begreper som har blitt satt opp mot hverandre, og begrepet FoU har i denne sammenheng ofte blitt brukt som synonymt med "forskning". I denne sammenhengen er det viktig å være oppmerksom på at på samme måte som innovasjon er mye mer enn bare FoU – er FoU også mye mer enn det man i dagligtale gjerne oppfatter som forskning. Oppfattelsen av FoU-begrepet, som teoretisk og lite konkret, er gjerne sammenfallende med det vi kaller grunnforskning. Dette er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å oppnå ny kunnskap, uten et det er noe krav om at kunnskapen skal knyttes til noen spesiell bruk. Undersøkelsene om FoU i næringslivet viser imidlertid at det bare var 16 prosent av foretakene som for 2007 rapporterte at de hadde egenutført FoU som faktisk drev aktivitet av denne typen.

Den klart største andelen av næringslivsaktørene som forsker driver anvendt forskning. Dette er aktiviteter av original karakter som utføres i den hensikt å erverve ny viten som i hovedsak er *rettet mot bestemte praktiske anvendelser*. Slik forskning utføres av 47 prosent av foretakene med FoU. Faktisk er det slik at hele 52 prosent av ikke FoU-utførerne ikke forsker i det hele tatt. Disse driver utelukkende med utviklingsarbeid. Utviklingsarbeid er i undersøkelsene over næringslivets FoU definert som et systematisk arbeid som anvender eksisterende kunnskap for å framstille nye eller vesentlige endrede materialer og produkter; og å innføre nye eller forbedrede prosesser, metoder, systemer, eller tjenester. Dette gjelder også innen administrasjon. Utviklingsarbeid utgjør dessuten om lag tre fjerdedeler av de totale FoU-kostnadene, og det er bare 4 prosent av FoU-utførerne som *bare* forsker og ikke driver utviklingsarbeid i det hele tatt. Blant de sistnevnte vil vi dessuten finne en gruppe private forskningsinstitusjoner og kunnskapsbedrifter som har forskningen og de resultatene den leverer som sitt produkt og det øvrige næringslivet som sine kunder.

Innovasjon er på sin side den faktiske introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) som er skapt på bakgrunn av kunnskapen forskningen gir og det utviklingsarbeidet som foregår i foretakene. Innovasjon kan også være frembringelsen av nye prosesser, nye markedsføringsmetoder, eller nye måter å organisere arbeid eller eksterne relasjoner. En innovasjon kan være basert på resultater av ny teknologisk utvikling, nye kombinasjoner av eksisterende teknologi eller utnyttelse av annen kunnskap ervervet av foretaket. Dette omfatter FoU, men kan også oppstå som et resultat av annen aktivitet. Mer om definisjonen av innovasjon og en teknisk beskrivelse av innovasjonsundersøkelsen finnes i kapittel 5.

FoU som kilde til innovasjon

Fortsatt er det slik at hvorvidt et foretak rapporterer å ha utført FoU er en av de tydeligste indikatorene for hvorvidt foretaket også er innovativt eller ikke. Om lag 8 av 10 foretak som rapporterte at de hadde egenutført FoU i henholdsvis 2006 og 2008 hadde også introdusert nye produkter og prosesser i løpet av den foregående treårsperioden. For foretak uten FoU er tallet under 2 av 10. Også i de næringene hvor det absolutte antallet innovatører er høyere for foretak uten FoU, og i næringer hvor det er forholdsvis få FoU-aktører totalt sett, har foretakene som oppgir FoU-aktivitet en betydelig større sjanse for å innovere.

Blant foretak som introduserte produkter nye for foretakets marked er denne tendensen enda klarere. Andelen produktinnovatører i næringslivet var redusert for begge disse gruppene mellom 2006 og 2008, men i begge undersøkelsene hadde foretakene med egenutført FoU en nesten ti ganger høyere sjanse for å introdusere slike markedsnyheter.

Er det dermed også slik at FoU er den eneste veien til innovasjon? Eller den mest dominerende? Nei, ikke nødvendigvis. For 2006 viste tallene at 49 prosent av produkt- og prosessinnovatørene i den foregående treårsperioden ikke rapporterte noen egenutført FoU samme år. For 2008 hadde dette tallet økt til 55 prosent. Dette betyr dog heller ikke at et flertall av innovasjonene ikke har en FoU-komponent. Produkt- og prosessutvikling er ikke en umiddelbar handling. Den foregår over tid, og det tekniske grunnlaget for et nytt produkt eller en ny prosess kan være lagt lenge før det introduseres i markedet eller tas i bruk i foretakene. Blant disse innovatørene vil vi derfor også finne sporadiske FoU-utførere som ikke har kontinuerlige forsknings- eller utviklingsavdelinger, men som organiserer slik virksomhet ved behov. På samme måte kan noen av de ikke-innovative FoU-utførerne fra 2008-undersøkelsen ha slik sporadisk FoU-virksomhet som *ennå* ikke har ledet frem til introduksjonen av de innovasjonene aktiviteten ble utført for å frembringe.

Likevel er tallene et tegn på at FoU på langt nær er den eneste veien til innovasjon, og det finnes indikasjoner på at innovasjon blant foretak som ikke rapporterer at de utfører FoU er i ferd med å bli viktigere for næringslivet enn tidligere.

En bør imidlertid være oppmerksom på at det er store næringsforskjeller når det gjelder fordelingen av innovatører med og uten FoU, og noe av denne utviklingen kan skyldes en dreining i næringsstrukturen bort fra FoU-utførende næringer. Den kan også være en effekt av et øket fokus på innovasjon generelt sett slik at flere foretak er tilbøyelige til å tolke sin aktivitet som innovativ uavhengig av hvordan de vurderer FoU-begrepet eller at aktivitet tidligere rapportert som FoU nå kun rapporteres som innovasjonsaktivitet.

Nedgang i FoU-drevet innovasjon

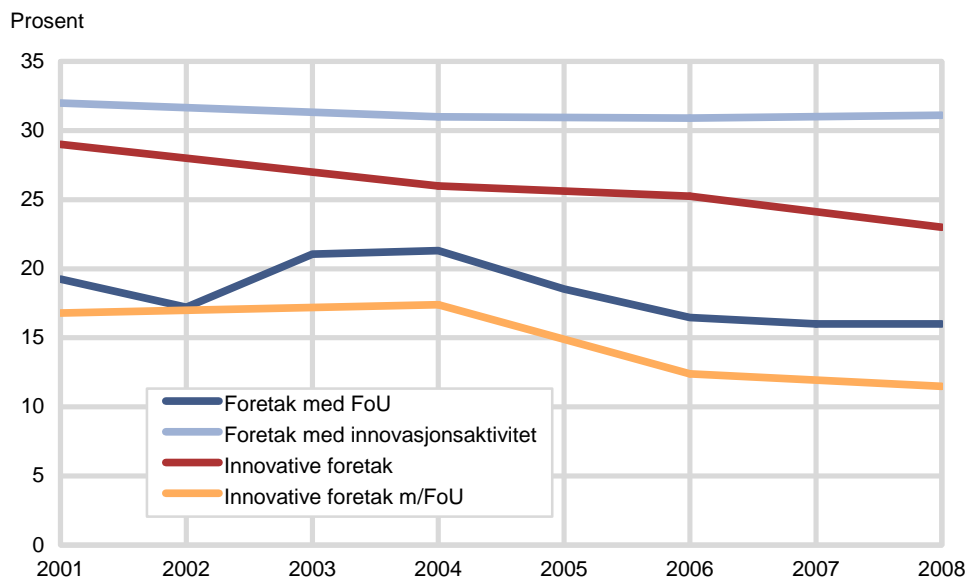
Til tross for at de samlede FoU-utgiftene i norsk næringsliv har økt frem til 2008, har andelen foretak som driver med FoU vist en nedgang over flere år. I gruppen av foretak med minst 100 sysselsatte – hvor vi stort sett finner kontinuerlige FoU-utførere og de foretakene som bidrar med den desidert største delen av de totale FoU-utgiftene – har andelen FoU-foretak vært forholdsvis stabil mens det har vært svingninger for foretak med færre enn 100 sysselsatte. Særlig siden 2004 er andelen FoU-utførere i den sistnevnte gruppen redusert, og heller ikke SkatteFUNN-ordningen – som i stor grad brukes av mindre foretak – indikerer en økning i andelen foretak som utfører FoU. Tvert imot har det også her vært en reduksjon i antall søknader siden toppåret 2004.

Veksten i FoU-virksomheten i næringslivet skyldes altså i hovedsak at foretak med regelmessig FoU-virksomhet investerer mer i sin FoU-aktivitet og ikke at flere foretak enn tidligere driver med FoU-virksomhet. Når andelen FoU-utførere i næringslivet har stagnert eller blitt redusert reduseres også andelen foretak med FoU-drevet innovasjon. Sett i denne sammenhengen ser det altså ut som om det primært er andelen FoU-drevne innovatører som har gått ned, selv om de totale FoU-kostnadene har økt.

En svakhet med andelen av innovatører som indikator er imidlertid at den teller alle de innovative foretak mer eller mindre likt. Den skiller ikke mellom foretak som er svært innovative (utvikler stadig nye produkter/prosesser innenfor flere produkt-områder) og foretak som utfører en moderat videreutvikling av et enkelt produkt eller en prosess. Samtidig ser vi at andel foretak som har *innovasjonsaktivitet* holder seg konstant gjennom perioden. Dette kan tyde på at slik virksomhet sett

under ett blir utført mer sporadisk; eller at innovasjonstakten, dvs. hvor ofte et foretak innoverer, har blitt redusert. Det kan også hende at innovasjonsaktivitetene i en økende andel foretak utføres sporadisk eller ad hoc, og dermed ikke oppfyller FoU-definisjonens krav til at arbeidet skal utføres systematisk.

Figur 4.1. Andelen foretak som har FoU- og annen innovasjonsaktivitet, og som har introdusert nye produkter eller prosesser (innovative foretak) i perioden 2001-2008¹

¹ Tall for 2008 er i denne figuren inkluderer foretak med minst 10 sysselsatte og er justert for sammenliknbarhet med tidsserien 2001-2007. Dette avviker fra tallene i rapporten for øvrig.

Innovasjonsresultater er vanskelig å måle

Likevel burde vi – gitt at investeringene i FoU har gått opp – kunne fange opp resultatene av disse investeringene på andre områder. En innvending mot FoU-statistikken er at den bare gir informasjon om innsatsfaktorer og ikke sier noe om avkastningen eller effekten av denne satsingen, og vi burde forvente at rasjonelle næringslivsaktører ikke vil fortsette å øke sine FoU- og innovasjonskostnader hvis dette ikke gir en form for avkastning. Selv om vi har pålitelige tall over nivået på næringslivets FoU-aktivitet og dets endring over tid, gis det ingen direkte informasjon om hvilket utbytte næringslivet har av FoU-investeringene. Det er vanskelig, men likevel ønskelig, å vite hva resultatet av disse investeringene er i form av nye produkter, prosesser mv.

Innovasjonsstatistikken gir god informasjon om antall innovative foretak mv.. Men heller ikke denne undersøkelsen er i ønsket grad i stand til gi kvantitativ informasjon om resultater og effekter av innovasjon. Det har vist seg problematisk å få fram gode indikatorer. En av de som hyppig brukes er salg av nye eller vesentlig forbedrede produkter som andel av samlet omsetning. Denne har gått ned siden forrige undersøkelse⁹. En slik nedadgående tendens er det motsatte av hva vi burde forvente ved økte investeringer, og tallene er også svært lave i internasjonal sammenheng.

For delvis å omgå problemet med usikkerhet i omsetningstall/-begrep har SSB foretatt en alternativ beregning av denne variabelen. Foretakenes rapportering ble her veid sammen basert på næring og sysselsetting, men uavhengig av faktisk omsetning. Disse tallene viser også en nedgang fra 2006 til 2008, men utslagene her er mindre. Vi har ingen fullgod forklaring på disse observasjonene. Men konjunkturavhengige egenskaper ved næringsstrukturen og forholdsvis lav aktivitet i direkte forbrukerrettede markeder vil kunne være forklarende faktorer også her.

⁹ Se også kapittel 1.8.

Hva med innovatører som ikke driver FoU?

Figur 4.1 viser også at mange innovative foretak ikke utfører FoU. I innovasjonsundersøkelsen for 2006 utgjorde denne andelen 49 prosent av foretak med innovasjon, for 2008 var andelen økt til 55 prosent. Målt som andel av innovatørene har foretak uten FoU blitt viktigere siden forrige undersøkelse, men i forhold til næringslivet sett under ett ser vi ingen klare tendenser til økning i andelen innovatører som ikke driver FoU. Kanskje noe overraskende er det slik at også innovatørene uten egenutført FoU i stor grad rapporterer å i hovedsak ha utviklet innovasjonene sine selv. Totalt gjelder dette 61 prosent av disse innovatørene mot 74 prosent blant dem som også har egenutført FoU. En markant forskjell er dog i andelen innovatører som angir at innovasjonen i hovedsak var utviklet av andre. Her var det under 2 prosent av FoU-utførerne mot hele 22 prosent av enhetene uten FoU som svarte dette.

Enhetene uten FoU oppgir også i noe mindre grad at innovasjonen var utviklet i samarbeid med andre, og de oppgir i mye lavere grad å ha samarbeidet om innovasjonsutvikling generelt sett. Blant de innovative foretakene med FoU samarbeidet over halvparten av dem med andre aktører i innovasjonsarbeidet, mens tallet for innovatørene uten FoU bare var på drøyt 20 prosent.

For eksempel vet vi fra tidligere innovasjonsundersøkelser at markedsføringsinnovasjoner ofte er nært knyttet til produktinnovasjoner, og at introduksjon av nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester er et sentralt element for å ha suksess ved å nå ut til nye markeder eller kundegrupper. 55 prosent, av de som rapportere å ha hatt markedsføringsinnovasjoner som var av høy viktighet for foretaket med tanke på å nå nye kundegrupper eller nye markeder i perioden utførte heller ikke FoU i 2008. I tillegg finnes det åpenbart også mange foretak som er innovative innen design, utforming, markedsføring med mer, eller har andre kreative måter å forbedre sine produkters appell og markedsposisjon uten at de nødvendigvis har gjort vesentlige forbedringer i tekniske egenskaper eller i produksjonsprosessene.

Innovasjonsundersøkelsen for næringslivet forteller oss per dags dato dessverre lite om hvilke suksessfaktorer som ligger bak slike resultater, men det arbeides kontinuerlig med å forbedre informasjonsgrunnlaget. Kommende undersøkelser vil forsøke å også fange opp investeringer i bl.a. design samt øvrig kreativ og kunnskapsbyggende virksomhet som ikke direkte omfattes av FoU-begrepet. Vi vet for lite om hvilke faktorer som er innovasjonsdrivere for disse foretakene.

Resultater fra FoU- og innovasjonsundersøkelsene henger godt sammen

FoU- og innovasjonsundersøkelsene viser at det er godt samsvar i utviklingen av FoU-foretak og innovasjonsforetak, og vi kan trygt konkludere med at forskning og utvikling leder til innovasjon. Dermed blir utfordringen å være bevisst på tolkningen av de indikatorene vi har tilgjengelig når det gjelder hva de kan og ikke kan fortelle oss. Samtidig jobbes det kontinuerlig med å forbedre datagrunnlaget og fremskaffe nye og bedre indikatorer som lettere kan tolkes riktig og være veiledende for utformingen av politikk og virkemidler.

Det må forskes i næringslivet som helhet for å frembringe den grunnleggende kunnskapen som senere skal bli til nye produkter og prosesser, men for den enkelte næringslivsaktør er det vel så viktig å kunne benytte seg av den kunnskapen som finnes på en strukturert og velfundert måte i arbeidet med å realisere dem. Her bidrar også samspill og samarbeid mellom både næringslivets og det offentlige forskningsinnsats med det *utviklingsarbeidet* som foregår i norske foretak. Dette leder igjen til *innovasjoner*.

5. Opplegg og metode for undersøkelsen

5.1. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Undersøkelsen over næringslivets innovasjonsvirksomhet er en periodisk undersøkelse som har vært utført av Statistisk sentralbyrå siden 1992. Målet er å kartlegge omfanget av innovasjon i norsk næringsliv, hvilke virkninger innovasjonsarbeid har for foretakene, samt å rette søkelys mot faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Innovasjon er et samlebegrep for den nyskaping som gjøres i foretakene, både på produkt- og prosessiden. Det er av avgjørende betydning for foretakene at de lykkes med å frambringe slike lønnsomme nyskapinger for at de skal kunne overleve i et konkurransutsatt marked. Økt innovasjonsintensitet i næringslivet er også et uttalt mål for myndighetene og for næringslivsorganisasjonene, og god statistikk og dokumentasjon på dette området er følgelig svært viktig.

I innovasjonsundersøkelsene kartlegges blant annet hyppigheten og omfanget av innovasjonsaktivitet, hvilken type innovasjon de driver (produkt/prosess/organisasjon/marked), ressursene de bruker på slik aktivitet, omsetning av nye produkter, hvor de får ideene og kunnskapen fra, hvem de samarbeider med og hemmende faktorer for innovasjonsvirksomheten.

Undersøkelsene utføres som en del av Eurostats Community Innovation Survey (CIS) og er utarbeidet etter retningslinjer trukket opp av Eurostat/OECD i den såkalte Oslo-manualen. Oslo-manualen er den fremste internasjonale kilden til retningslinjer for innovasjonsstatistikk. Første utgave ble publisert i 1992, og siden er den revidert to ganger. Siste utgave ble publisert i 2005. Denne tredje og seneste utgaven er oppdatert i forhold til den utvidete kunnskapen som finnes om innovasjon og innovasjonsprosesser. Blant de viktigste utvidelsene er de som er gjort i forhold til ikke-teknologisk innovasjon som markedsmessig og organisatorisk innovasjon og det legges også større vekt på sammenhenger mellom ulike innovasjonsformer enn tidligere.

Undersøkelsen om innovasjon i norsk næringsliv for 2008, som denne rapporten bygger på, er en del av Eurostats Community Innovation Survey, CIS 2008. Undersøkelsen ble gjennomført for sjette gang, og er en videreføring av de tidligere gjennomførte innovasjonsundersøkelsene; fra CIS1-4 for årene 1992, 1997 og 2001 til CIS 2006 for 2006. Tidligere har undersøkelsen blitt foretatt omtrent hvert fjerde år, og fra og med 2004 blir undersøkelsen utført hvert andre år.

Omfang og innhold er imidlertid endret etter hvert som undersøkelsen har utviklet seg. Til tross for en toårig undersøkelsessyklus er enkelte av variablene kun med hvert fjerde år. Det bør derfor utvises forsiktighet med å trekke for sterke konklusjoner – både over tid og mellom land – når det gjelder å bruke data fra undersøkelsene til å direkte sammenlikne endringer i foretakenes innovasjonsaktivitet.

Den norske undersøkelsen inneholdt alle de obligatoriske spørsmålene i Eurostats skjema, men også enkelte tilleggsspørsmål som ikke var obligatoriske. I tillegg omfattet den norske undersøkelsen foretak med 5-9 sysselsatte. Minstekravet er foretak med minst 10 sysselsatte.

Brukere og anvendelsesområder

Oppdaterte teknologiske indikatorer gir god innsikt i det norske innovasjonssystemet og utviklingen av en nasjonal innovasjonsplan for norsk næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet la høsten 2009 frem landets første innovasjonsmelding for Stortinget. For Norge er det en stor utfordring i å løfte innovasjonsaktiviteten for å hevde seg med de landene vi konkurrerer med. Det innebærer en

sterkere offentlig og privat satsing på forskning og utvikling, samt en bedre utnyttelse av oppnådde resultater i form av økt innovasjon.

Statistikken brukes av offentlige myndigheter, næringslivsorganisasjoner, medier, forskere og av næringslivet selv. Sentrale offentlige brukere er blant annet Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Norges forskningsråd, Innovasjon Norge med flere. Bruken av statistikken har siden begynnelsen av 2000-tallet vært stadig økende grunnet en tiltagende bevissthet og oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt, på innovasjon som en vesentlig forutsetning for økonomisk vekst.

5.2. Enhet og populasjon

Foretaket som undersøkelsesenhet

Enheten som observeres i innovasjonsundersøkelsen er foretaket. I standard for næringsgruppering (SN 2007) defineres foretaket prinsipielt som "en økonomisk enhet med selvstendig beslutningsmyndighet", og i de fleste tilfeller vil foretaket være identisk med den juridiske enheten. Eksempler på foretak er aksjeselskap og ansvarlig selskap.

Foretaket kan videre deles inn i flere bedrifter dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted eller virksomhet på forskjellige steder. Dette gir en bedre fordeling av foretakets virksomhet på næring og region. Hovedregelen er at dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted, deles virksomheten i flere bedrifter bare hvis hver næring sysselsetter minst 5 personer (10 personer hvis virksomhetene er innenfor ulike industrinæringer). Resultatet er at i de fleste tilfeller blir bedrift og lokal enhet identisk.

Fordeler og ulemper ved foretak som observert enhet

Det er fordeler og ulemper knyttet til det å henvende seg til foretaket og ikke til enkeltbedrifter. Den viktigste fordel er at man oftere når frem til den endelige beslutningstakeren. Strategiske avgjørelser vil typisk bli truffet på foretaksnivå, selv om slike avgjørelser også kan treffes på konsernnivå for foretak som er knyttet sammen i konserner. Siden innovasjonsaktiviteter er nært knyttet til nettopp strategi og kursvalg er foretaket derfor best skikket til å oppgi svar på området.

En ulempe med valget av foretaket som observert enhet er at foretaket ikke er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere bedrifter og i flere næringer, vil alt dette innovasjonsarbeidet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter hovedkontorets beliggenhet, selv i tilfeller der denne aktiviteten egentlig gjennomføres ved en bedrift plassert et annet sted i landet. For flerbedriftsforetak vil man med andre ord ikke sikkert kunne plassere all innovasjonsaktivitet geografisk eller på næring. Flerbedriftsforetakene utgjør imidlertid bare drøye 16 prosent av det totale antall foretak, men står for hovedvekten av de totale innovasjonsutgiftene i næringslivet¹⁰.

Innhenting av data fra foretak knyttet sammen i konsern utgjør en spesiell utfordring. Her kan vurderinger på konsernnivå medføre at innovasjonsaktivitet som skal nyttes i flere av konsernets foretak legges til ett foretak som har ansvaret for utviklingsarbeidet. I datafangsten til FoU- og innovasjonsundersøkelsene benyttes derfor informasjon om konserntilknytninger mellom foretak for de største enhetene. Slik blir det registrert at informasjonen i konsernets foretak for utviklingsarbeid dekker alle foretak i konsernet.

¹⁰ I undersøkelsen ble likevel flerbedriftsforetak bedt om å oppgi hvilke bedrifter i foretaket som var med i utviklingen av nye produkter eller prosesser. Denne informasjonen ble brukt til geografisk nedbryting og ikke til å justere foretakenes data for næring. Se kapittel 5.5.

Næringer

Innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse der målpopulasjonen er industri- og bergverksdrift, tjenesteytende næringer, olje- og gassutvinning samt fiskeoppdrett. Spesifikt deltar følgende næringer i undersøkelsen¹¹:

SN 2007	Næring ¹²
A03	Fiske, fangst og akvakultur*
B05-09	Bergverksdrift og utvinning
C10-33	Industri
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
F41-44	Bygge- og anleggsvirksomhet*
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner
H49-53	Transport og lagring
J58	Forlagsvirksomhet
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak*
J60	Radio- og fjernsynskringkasting*
J61	Telekommunikasjon
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi
J63	Informasjonstjenester
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning*
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse
M72	Forskning og utviklingsarbeid*
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet*
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting*

Fra statistikkåret 2008 bruker Statistisk sentralbyrå en ny versjon av norsk Standard for næringsgruppering (SN 2007) – en nomenklatur for klassifisering av bedrifter og foretak i ulike næringer. Denne avviker til dels betydelig fra den tidligere næringsstandarden (SN 2002). En viktig endring er at forlagsvirksomhet er flyttet fra industri til ny tjenesteytende næring, Informasjon og kommunikasjon. Gjenvinning er heller ikke lenger en del av industrien. Overgangen til ny næringsstandard medfører også en del mindre åpenbare endringer for andre grupper av foretak på et mer detaljert nivå, og det er i tillegg gjort en ny vurdering av innplasseringen av de enkelte enhetene. Dette gjør det i generelt sett problematisk å direkte sammenlikne 2008-undersøkelsen med tidligere publiserte tall på næringsnivå.

Størrelsesgrupper og omfang

Den europeiske innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse for foretak med minst 10 sysselsatte. Den norske undersøkelsen for 2008 omfattet foretak helt ned til 5 sysselsatte og bruttoutvalget var på 6 255 foretak. Utgangspunktet for utvalgsdannelsen er – med visse unntak – at samtlige enheter med minst 50 sysselsatte innenfor de dekkede næringene inkluderes. Denne fulltellingdelen utgjorde i 2008-undersøkelsen 1 947 foretak.

For foretak med 10-49 sysselsatte ble alle enheter som rapporterte betydelig FoU-virksomhet i forrige FoU-undersøkelse inkludert. Dette tilleggset utvalget omfattet 482 foretak.

¹¹ Klassifiseringen foretas etter gjeldende versjon av Standard for næringsgruppering (SN 2007), basert på EUs standard Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (NACE rev.2). SSB følger dekningsen i den felleseuropeiske malen for undersøkelsen men inkluderer i tillegg enkelte næringer av nasjonal interesse. Undersøkelsen benytter Det sentrale bedrifts og foretaksregisteret (BoF) som grunndata.

¹² Næringer merket med stjerne (*) er ikke obligatoriske i den europeiske undersøkelsen, jf. note 11.

I tillegg trekkes det et tilfeldig utvalg av øvrige foretak med 5-49 sysselsatte¹³ etter næring og størrelsesgruppe. Det beregnes totaltall basert på dette utvalget. Av hensyn til den totale oppgavebyrden ble trekk sannsynligheter og justeringer valgt slik at den samlede størrelsen på utvalget ble begrenset oppad til maksimalt 6500 enheter. Utvalget ble trukket proporsjonalt med antallet i populasjonen pr. stratum, med følgende trekk sannsynligheter og modifikasjoner:

- 15 prosent for foretak med 5-9 og 10-19 sysselsatte
- 10 prosent for foretak med 5-9 og 10-19 sysselsatte i næring 46 (grunnet et stort antall enheter i populasjonen).
- 35 prosent for foretak med 20-49 sysselsatte
- 35 prosent for foretak med 50-99 sysselsatte i næringsgruppe F, G og H
- Minst 15 enheter i hver marginal (stratum)

Fra restpopulasjonen ble det til slutt gjort en tilfeldig suppleringsrekking gruppert etter økonomisk region for å garantere at minst 15 enheter per region var inkludert i undersøkelsen totalt sett.

Tabell 5.1. Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg

Størrelsesgrupper. Sysselsatte	Foretak i brutto- populasjonen	Foretak i brutto- utvalget	Trekkprosent (gjennom- snitt)	Foretak i netto- utvalget	Svar- prosent
I alt	17 273	6 255	36	5 994	97 ¹⁴
5-9	6 309	1 171	19	1 102	94
10-19	4 149	996	24	959	96
20-49	4 426	1 920	43	1 845	96
50-99	1 267	1 002	79	966	96
100-	1 122	1 166	100	1 122	96

Observasjonsperiode og referanseperiode

Observasjonsperioden som dekkes av undersøkelsen er 2006-2008, mens referanseåret er 2008. Dette samsvarer med det felles Europeiske opplegget for CIS 2008. I praksis innebærer det at foretaket klassifiseres etter antall sysselsatte i referanseåret, og at tall for omsetning, utgifter etc. gjelder dette året. Spørsmål som går på selve innovasjonsaktiviteten til foretaket, foretakets innovasjonssamarbeid, formål med innovasjon, beskyttelsesmetoder osv. dekker hele observasjonsperioden. I.e. all aktivitet fra begynnelsen av 2006 til utgangen av 2008.

5.3. Datainnsamling

Skjema

Undersøkelsene om forskning og utvikling (FoU) og innovasjon er integrert i samme skjema, noe som har vært tilfelle fra og med gjennomføringen av CIS 3 i 2001. For å redusere oppgavebyrden for de minste foretakene ble det utarbeidet to skjemavarianter. Foretak med minst 10 sysselsatte fikk det mest omfattende settet med spørsmål, mens foretak med 5-9 sysselsatte fikk en kortere variant.

Skjemaene ble sendt ut i begynnelsen av juni 2009 med en opprinnelig svarfrist på ca. seks uker. Foretakene kunne enten svare ved å returnere det tilsendte papirskjemaet i utfylt stand eller elektronisk via internett. Undersøkelsen var oppgavepliktig med hjemmel i statistikkloven og foretakene ble fulgt opp dersom oppgaven uteble. Det ble sendt ut to påminnelser før vedtak om tvangsmulkt. Etter to purringer deltok 5 994 foretak i undersøkelsen, noe som tilsvarer en netto svarandel på nesten 97 prosent. Disse representerer over 1/3 av foretakene og 2/3 av det

¹³ I 2008 er det gjort en justering som medfører at foretak med under 20 ansatte i næringsgruppene F, Bygge- og anleggsvirksomhet, og H, Transport og lagring, ikke er inkludert denne gangen. Dette er næringer som i tidligere undersøkelser har rapportert en svært lav andel foretak med innovasjonsaktivitet (alle typer) samtidig som de inneholder et forholdsvis stort antall foretak. Dette er gjort for å begrense den totale oppgavebyrden samtidig som man opprettholder en forsvarlig trekk sannsynlighet i de øvrige næringene.

¹⁴ Total svarprosent er justert for populasjonsfravall.

totale antall sysselsatte i populasjonen. Det store skjemaet hadde kun en marginalt høyere svarprosent enn det lille, 2 prosentpoeng, og forskjellene i frafall mellom størrelsesgruppene i det store skjemaet for øvrig var også små.

Siden bortfallet av enheter grunnet manglende svar var svært lite og forholdsvis jevnt fordelt var det ikke nødvendig med en særskilt frafallsundersøkelse for å undersøke om det var skjevheter av betydning for resultatene.

Kontroll og revisjon

Oslo-manualen gir retningslinjer for revisjon av innovasjonsdata. Selv om definisjoner av nøkkelbegrepene og oppklaringer rundt enkeltspørsmål basert på erfaringer fra tidligere undersøkelser følger med som en veiledning til oppgavegiverne, viser det seg at størrelser rundt innovasjon og tilhørende begreper er vanskelige å rapportere for mange foretak. Kontroll og revisjon av de returnerte skjemaene er derfor svært viktig.

De innsendte oppgavene blir først sett gjennom og grovkontrollert, for å oppdage og luke ut åpenbare feil. I tillegg er det foretatt rundt 40 maskinelle kontroller av dataene etter at de er registrert første gang. Under datarevisjonen brukes også svar fra tidligere undersøkelser samt data fra strukturstatistikken som referanse. Flere konsistenssjekker foretas, og der det finnes avvik blir dette korrigert.

Totalt benyttet nesten 75 prosent av oppgavegiverne seg av muligheten til å svare på undersøkelsen elektronisk, en økning fra 52 prosent forrige gang. Elektronisk rapportering blir sett på som en kvalitetsmessig fordel siden ytterligere kontroller lagt inn i den elektroniske varianten av skjemaet har vist seg å redusere antall feil betraktelig.

Oppgavebyrde

Innovasjonsundersøkelsen kan karakteriseres som tung, med en forholdsvis omfattende arbeidsbyrde for foretak med innovasjonsaktivitet. Gjennomsnittlig tidsbruk til mottak, behandling og utfylling av det store skjemaet er anslått til 45 minutter, for det mindre skjemaet 15 minutter. Dette gir en samlet oppgavebyrde for enhetene i undersøkelsen på om lag 3900 timeverk, eller om lag to årsverk.

5.4. Feilkilder og usikkerhet

Estimering av totaltall

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det nødvendig å skalere resultatene for å gi representative totaltall for hele foretakspopulasjonen. Skaleringen er foretatt i strata definert av nærings- og sysselsettingsgrupper, det vil si de samme gruppene som ble benyttet under utvalgstrekkningen. Disse baseres på 2-siffer næringskode (SN 2007) kryssset med foretaksstørrelse. Siden det er fulltelling av alle enheter med 50 sysselsatte eller mer estimeres det ikke totaltall for denne gruppen.¹⁵

Når totaltall beregnes vektes hvert foretak i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Vekter er beregnet for hvert foretak basert på hvilket stratum foretaket tilhører, og det er lages separate vektsett for henholdsvis binære størrelser (dikotome variable og variable på ordinalnivå) og kvantitative størrelser (variable på forholdstallsnivå).

For binære størrelser (i.e. hvorvidt et foretak er innovativt eller viktigheten av hemmende faktorer) brukes andel av *antall enheter* i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen. For kvantitative størrelser (i.e. kostnader til

¹⁵Unntak er næringsgruppene F, G og H hvor det er fulltelling av enheter med minst 100 sysselsatte. Det beregnes derfor vekter også for foretak med 50-99 sysselsatte i disse næringene.

innovasjon eller antall ansatte) er andel av *antall sysselsatte* i populasjonen dekket av nettutvalget brukt som grunnlag for beregning av vektene.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Selv om innovasjonsbegrepet er mer kjent og fått større oppmerksomhet de siste årene er det fortsatt mange som er usikre på forståelsen av det. Samtidig er det et begrep som er vanskelig å avgrense og å operasjonalisere. Hovedproblemet ligger i vurderingen av om et produkt eller en prosess er ny eller vesentlig forbedret. Det vil være forskjell på hvordan de enkelte respondenter har oppfattet og tolket dette. Spesielt for virksomheter innenfor delene av tjenesteytende sektor som ikke tidligere har vært omfattet av undersøkelsen kan dette tenkes å være et problem.

Andre spørsmål det kan antas er vanskelig for foretakene i undersøkelsen å besvare er de som omfatter kostnader til innovasjon generelt, og kostnadene utenom FoU spesielt. Også andelen av omsetningen som stammer fra nye eller vesentlig endrede produkter kan være problematisk. Dette er elementer som vanligvis ikke vil være oppført som selvstendige poster i foretakenes regnskaper/årsrapporter, og ved utfylling av oppgaven vil mange nødvendigvis måtte bruke skjønn.

Målefeil som oppstår ved at oppgavegiver gir direkte feil opplysninger vil forekomme i og med at utvalget er så stort som det er. Gjennom kontroll og revisjonsarbeid prøver en å minimere slike feilkilder. Innsamlingsfeil som for eksempel skyldes at tall oppgis i hele kroner i stedet for 1000 kroner vil i praksis bli oppdaget. Konkrete måleproblemer som reduserer reliabiliteten på enkelte variable totalt sett er det derimot vanskeligere å gardere seg mot innenfor rammene av en enkelt undersøkelse. Forbedringer her skjer over tid gjennom internasjonalt metodesamarbeid og sammenstilling med øvrige data. For eksempel antar vi at det finnes en viss underrapportering av øvrige innovasjonskostnader utenom FoU.

Utvalgsfeil

Utvalgsfeil er feiltyper som skyldes at bare deler av populasjonen undersøkes. Når deler av datagrunnlaget baserer seg på utvalg kan det være avvik mellom egenkapene til utvalget og populasjonen som helhet. Utvalgsfeilen reduseres normalt når størrelsen på utvalget øker. Utvalget i innovasjonsundersøkelsen 2006 var forholdsvis stort og svarprosenten generelt høy. Usikkerhet som følge av avvik mellom utvalg og populasjon skulle av den grunn ikke være noe stort problem.

Usikkerheten i materialet blir beregnet på bakgrunn av variasjonskoeffisienten (CV), standardavviket relativt til den estimerte verdien (gjennomsnittsverdien). Dette gir en pekepinn på kvaliteten på oppblåsningen. Standardavviket kan relateres til nivået for sannsynlighetsutvalget eller til totaltallet for hele undersøkelsen. Usikkerheten blir betydelig lavere relatert til totaltallene hvor også de fulltalte delene av populasjonen tas med.

Usikkerheten omkring de estimerte verdiene er størst der sannsynlighetsutvalget (den delen av utvalget som ikke er fulltalt) påvirker totalen mest. Generelt gjelder det at når utvalgsstørrelsen (n) nærmer seg populasjonsstørrelsen (N) vil prediksjonsvariansen (og dermed også variasjonskoeffisienten) avta. For eksempel, hvis sannsynlighetsutvalget i en næring står for en stor andel av omsetningen av nye produkter i forhold til de fulltalte enhetene vil usikkerheten omkring de estimerte totaltallene for omsetning av nye produkter i næringen øke. Tilsvarende øker usikkerheten omkring totaltall for andel innovative foretak i en næring, hvis sannsynlighetsutvalget er stort relativt til de fulltalte enhetene i næringen.

Variasjonskoeffisienten brukes videre til å finne prediksjonsintervaller for de estimerte verdiene. Dette er en annen måte å vise usikkerheten knyttet til estimatene. En beregning av et 95 prosents prediksjonsintervall for andel

innovative foretak i hele næringslivet¹⁶ viser at usikkerheten i undersøkelsen totalt sett er svært lav: 27 [27,4] +/- 1,3 prosentpoeng. For de individuelle størrelsesgrupperingene er også usikkerheten liten. Absolutt sett er den høyest for størrelsesgruppen 10-19 med i overkant av 11 prosent, mens de øvrige små foretakene varierer fra drøye 9 prosent for foretakene fra 5-9 sysselsatte opp til drøye 5 prosent for foretakene med mellom 50 og 99 sysselsatte. Dette gir prediksjonsintervaller med en relativ usikkerhet på maksimalt +/- 3 prosentpoeng i forhold til de publiserte tallene. Årsaken til at den minste størrelsesgruppen, som også er den laveste utvalgsdekningen, ikke har den høyeste usikkerheten skyldes at de PP-innovative foretakene her er mer konsentrert i enkelte næringer enn blant de nest minste foretakene.

Også for hovednæringene er estimatene solide og viser en relativ usikkerhet i underkant av snittet for størrelsesgruppene under 100 sysselsatte. Beregningene viser dog at det bør utvises forsiktighet når det gjelder å trekke for sterke konklusjoner basert på enkelt næringer da usikkerheten her er varierende og til dels kan være betydelig, særlig for næringer dominert av små foretak.

Tabell 5.2. Usikkerhetsmål for andel av innovative bedrifter

Sysselsettingsgruppe	95 % prediksjonsintervall
Totalt	27 +/-1,3 prosentpoeng
05-09	29 +/-2,7 prosentpoeng
10-19	25 +/-3,0 prosentpoeng
20-49	24 +/-1,5 prosentpoeng
50-99	30 +/-1,5 prosentpoeng
100-	39 +/-0,0 prosentpoeng

De fleste indikatorene i innovasjonsundersøkelsen for 2008 oppfører seg på samme måte, i det at vi estimerer andelen av alle foretak som innehar en binær egenskap, og usikkerheten gitt som en andel av populasjonen fordelt på størrelsesgrupper eller hovednæring vil ikke variere veldig mye for de forskjellige variablene. Relativt til populasjonen som helhet er fordelingen på de øvrige innovasjonsvariablene for en stor del gitt av fordelingen av PP-innovatører, bare med en lavere frekvens. Det vil selvsagt finnes både visse systematiske og tilfeldige forskjeller, men for de variablene som er undersøkt har vi ikke grunnlag for å si at resultatene for enkelte spørsmål er grunnleggende mer usikre enn andre. Vi vil likevel påpeke at tabellene bør leses og tolkes med forsiktighet all den tid presentasjonen av resultatene vil variere fra variabel til variabel. Særlig gjelder dette tall presentert relativt til en annen av undersøkelsens variable og ikke til populasjonen som helhet.

Unntakene er målet for nye produkters andel av samlet omsetning samt innovasjonskostnader. Ved bruk av samme metode for å beregne usikkerheten for disse variablene får vi også her en totalt sett relativ lav modellusikkerhet, men samtidig vet vi at usikkerheten for disse indikatorene kan bli betydelig påvirket av øvrige faktorer i det underliggende materialet.

Ikke-utvalgsfeil

Feilkilder kan oppstå ved at registre som benyttes ikke er oppdatert til enhver tid eller inneholder andre feil. Enheter kan være uriktig kategorisert hva gjelder næringskode, antall ansatte, organisasjonsform, omsetning eller andre egenskaper. Slike kjennemerker ligger til grunn for utvalget og kvaliteten dem vil i første hånd være avgjørende for riktig utsendelse og for inndelingen av populasjonen i hensiktsmessige strata. De samme datakildene brukes også i beregningen av enkelte av undersøkelsens indikatorer.

For eksempel vil både omsetning og omsetning fra nye produkter kunne variere betydelig mellom de innovative foretakene i den grad at totaltallene kan påvirkes av enkeltobservasjoner. Det er også visse validitetsproblemer knyttet til omsetningsbegrepet i seg selv i forhold til innovasjonsundersøkelsen. Slike

¹⁶ Et 95 % prediksjonsintervall for andel innovative foretak inneholder at den sanne verdien (den samme andelen innovative foretak ligger innenfor intervallet) med 95 % sikkerhet.

problemer er diskutert under de relevante avsnittene i kapittel 1 og kan, dessverre, vanskelig kvantifiseres.

Oppgavegiverne ble tidligere bedt om å oppgi noen generelle opplysninger om foretaket. Blant disse var data om antall sysselsatte og om foretakets omsetning som ble kryssjekket med de dataene utvalgstrekkingen var basert på. Det ble observert en stadig synkende andel av foretak som var direkte feilklassifisert med tanke på næring eller antall ansatte, og i forrige undersøkelse var det kun 16 av til sammen 6443 foretak i nettoutvalget endret stratum fra utvalg til ferdig revidert datasett. Dette tilsvarte 0,25 prosent. Selv om man aldri kan gardere seg fullt ut mot feil er SSBs registerdata av en så høy kvalitet at denne typen problem er å anse som ubetydelig for undersøkelsen, og fra og med 2008 er derfor eksisterende registerdata benyttet alene.

5.5. Regionale tall

I utgangspunktet er siktemålet med innovasjonsundersøkelsen å produsere resultater på nasjonalt nivå etter næring og foretaksstørrelse uten hensyn til regional lokalisering. Utvalget var før 2006-undersøkelsen ikke trukket hensyn til geografisk tilhørighet og utvalgets størrelse var heller ikke dimensjonert for detaljert nedbryting.

En ulempe med valget av foretaket som observert enhet er at foretaket ikke nødvendigvis er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere bedrifter og i flere næringer vil i utgangspunktet alt innovasjonsarbeidet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter hovedkontorets beliggenhet, selv i tilfeller der denne aktiviteten egentlig gjennomføres ved en bedrift plassert i en annen region. De fleste foretak er såkalte enbedriftsforetak (en aktivitet, et arbeidssted), men store foretak har ofte flere aktiviteter fordelt på ulike lokaliteter og innovasjonsaktivitet kan foregå på flere steder. Det vil derfor kunne bli misvisende å plassere all innovasjonsaktivitet for et stort foretak på ett sted (den største bedriften i foretaket, hovedkontoret etc.).

I forbindelse med forrige undersøkelse ble det derfor utarbeidet grunnleggende kriterier for klassifisering av innovative enheter innenfor et flerbedriftsforetak. Det ble implementert et system hvor man eksplisitt spurte hvorvidt hver enkelt bedrift (med minst 5 sysselsatte) i foretaket deltok i utviklingen av nye produkter eller prosesser og om bedriften tok i bruk nye produkter eller prosesser utviklet av andre enheter innen foretaket. Det siste spørsmålet ble i 2006 for dårlig besvart til at det kunne brukes og det ble utelatt fra undersøkelsen for 2008.

I tillegg ble det videreført justeringer i skjemaet for å gi ytterligere informasjon om den regionale dimensjonen. Spørsmålet om samarbeidspartner inkluderer nå muligheten for å angi hvorvidt en norsk samarbeidspartner er lokalisert lokalt/regionalt og spørsmålet om markedet for foretakets produkter/tjenester er likeledes utvidet med et tilsvarende alternativ.

Alle spørsmål i skjemaet ble som nevnt rettet til foretaket som enhet. I den regionale statistikken er imidlertid *bedrift* den statistiske enheten. For flerbedriftsforetakene ble derfor alle svar i utgangspunktet betraktet som gjeldende for de bedriftene i foretaket som ble oppgitt å ha deltatt i innovasjonsprosessen. Foretakets data er altså direkte overført til bedriftsnivået. Dette gjaldt også hvis det var flere innovative bedrifter i foretaket.

Det er ikke uproblematisk å overføre informasjon fra foretak til bedrift på denne måten, men noen variable er mer kurante enn andre. Når det gjelder spørsmålene som angår produkt- og prosessinnovasjon blir det spurt eksplisitt om fordelingen per bedrift, og disse kan derfor anses som forholdsvis robuste.

Estimering av totaltall

Estimeringsopplegget for de regionale tallene avviker fra metoden som er brukt for de nasjonale innovasjonstallene. Skaleringen er foretatt gjennom en etterstratifisering av foretakenes bedrifter i tre grupper definert på bakgrunn av næringenes FoU-intensitet kryssset med 89 økonomiske regioner, totalt 267 strata. Næringsgruppene er basert på egenutført FoU per sysselsatt i 2-siffer næringsgrupper etter SN 2007 for årene 2006-2008 i kombinasjon med Eurostats nomenklatur for klassifisering av næringer som henholdsvis høy- og lavteknologisk industri og tjenestenæringer med høy og lav kunnskapsintensitet. Gruppene er tilpasset med tanke på å være så homogene som mulig samtidig som de er av relativt lik størrelse.

Når totaltall beregnes, vektes hver bedrift i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Bruttopopulasjonen er alle bedrifter med en næringskode dekket av undersøkelsen som hadde minst 5 sysselsatte på trekketidspunktet. Vekter er beregnet for hver bedrift innenfor hvert stratum. Bedrifter som tilhører foretak som var fulltallte ved opprettelsen av utvalget inkluderes estimeres ikke, og vektes dermed lik 1. Modellsikkerheten i resultatene for foretakene som tilhører sannsynlighetsutvalget er derfor betydelig større enn for de store foretakene.

For nominelle størrelser, som totale innovasjonsutgifter og omsetning av nye produkter, blir andel av antall sysselsatte i populasjonen som er dekket av nettoutvalget brukt som vekter. Vekten er videre kalibrert slik at anslaget for bedriftenes totale utgifter til egenutført FoU samsvarer med de nasjonale foretakstallene. For andre størrelser, som antall innovative foretak og lignende, brukes andel av antall bedrifter i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen.

Sammenliknbarhet over tid

Selv om dette er andre gang det inkluderes regionale tall i innovasjonsundersøkelsen er 2008-tallene ikke direkte sammenliknbare med tidligere publiserte data fra undersøkelsen for 2006. Dette har sin årsak i at undersøkelsens bruttopopulasjon (foretaksdekning) er endret, at undersøkelsen er basert på ny næringsstand, og at en endret inndeling for stratifiseringen er innført som en nødvendig følge av overgangen til SN 2007. Gitt disse usikkerhetsfaktorene er det ikke ansett som hensiktsmessig å gjøre en omregning av tidligere tall justert for sammenliknbarhet da kvaliteten på materialet er vurdert til å ikke bli tilfredsstillende.

Herværende tall vil i kombinasjon med evt. kommende undersøkelser kunne danne grunnlaget for en metode- og beregningsmessig stabil tidsserie for regional innovasjonsstatistikk. Vi vil imidlertid, gitt usikkerheten i materialet, advare mot å trekke for sterke konklusjoner basert på materialet per dags dato. Begreper og definisjoner

5.6. Begreper og definisjoner

Begrepene innovasjon, innovativ og innovasjonsaktivitet brukes vanligvis om produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjon) som omfatter introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Innovasjonsundersøkelsen 2008 kartla også organisatorisk og markedsmessig innovasjon, men når ikke annet er nevnt blir innovasjonsbegrepene brukt om PP-innovasjon alene. Internasjonalt er det en pågående dreining mot et bredere innovasjonsbegrep hvor også ikke-teknologisk innovasjon inkluderes, og vi har forsøkt å være så eksplisitte som mulig i denne teksten når det gjelder å skille PP-innovasjon fra den bredere fortolkningen. Grunnet at dette er et fagfelt under utvikling er dog ikke begrepsbruken når det gjelder tekster som omhandler innovasjon konsekvent mellom land og over tid. Det er derfor viktig å være oppmerksom på hva som inngår i de forskjellige begrepene hvis man sammenlikner på tvers av datakilder.

	De ulike begrepene som benyttes i innovasjonsundersøkelsen og i denne rapporten defineres slik:
Ikke-teknologisk innovasjon	Samlebegrep for organisatorisk innovasjon, markedsinnovasjon, og evt. øvrige former for innovasjon (i.e. design) som <i>ikke</i> er PP-innovasjon. Begrepet brukes uavhengig av hvilken grad av teknologibruk som omfattes av innovasjonen per se.
<i>Innovasjonsaktivitet</i>	Et foretak har innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, <i>eller</i> har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU.
<i>Markedsmessig innovasjon</i>	Markedsmessig innovasjon er introduksjon av <i>ny</i> eller <i>vesentlig endret</i> design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.
<i>Organisatorisk innovasjon</i>	Organisatorisk innovasjon eller organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av en <i>ny</i> eller <i>vesentlig endret</i> struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.
<i>Produktinnovasjon</i>	Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er <i>ny</i> eller <i>vesentlig forbedret</i> med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.
<i>Prosessinnovasjon</i>	Prosessinnovasjon omfatter <i>nye</i> eller <i>vesentlig forbedrede</i> produksjonsteknologi-/metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.
<i>PP-innovasjon</i>	Samlebegrep produkt- og prosessinnovasjon. Oftest brukt for å designere at en enhet har innovasjon innenfor minst ett av disse områdene. Også kalt teknologisk innovasjon.
<i>PP-innovative foretak</i>	Foretak som enten har introdusert nye eller vesentlige endrede varer eller tjenester på markedet eller tatt i bruk nye eller vesentlig endrede prosesser i løpet av de siste tre årene (perioden 2004-2006). Foretak som bare har hatt pågående innovasjonsaktivitet som ennå ikke var blitt ferdigstilt eller var blitt avbrutt, er ikke inkludert blant innovative foretak.
<i>Salg av nye eller vesentlig endrede produkter</i>	Salg siste år (2008) av nye eller vesentlig endrede produkter introdusert på markedet i løpet av de siste tre årene (perioden 2006-2008). Salget oppgis som andel av samlet omsetning siste år. Det skilles mellom produkter som er nye for markedet og produkter som bare er nye for foretaket.
<i>Innovasjonssamarbeid</i>	Med innovasjonssamarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.
<i>Hindringer for innovasjonsvirksomhet</i>	Viktigheten av ulike hemmende faktorer etter økonomiske, interne og andre faktorer. Det skilles mellom foretak med innovasjonsvirksomhet og foretak uten innovasjonsvirksomhet.

5.7. Tilgjengelighet

Statistikken for næringslivets innovasjonsaktivitet ligger på nettsidene til Statistisk sentralbyrå, <http://www.ssb.no/fou/> eller <http://www.ssb.no/emner/10/03/innov/>. Resultatene er også å finne som en del av "Indikatorrapporten" på Norges Forskningsråds nettsider, <http://www.forskningsraadet.no>.

Referanser

Bloch, Carter, P. S. Mortensen, Frank Foyn and Øyvind Salte (2008): *Development and Analysis of Innovation Indicators in the Nordic Countries based on CIS-surveys*. NIND, Policy Relevant Nordic Innovation Indicators.

Ådne Cappelen, Torbjørn Eika og Joakim Prestmo (2010): *Nedbyggingen av petroleumsvirksomheten – Hvor store blir utfordringene for norsk økonomi?* Rapporten 2010/46, Statistisk sentralbyrå.

Foyn, Frank og Lars Wilhelmsen (2009) *Innovasjon i norsk næringsliv 2004-2006*, Rapporten 2009/46, Statistisk sentralbyrå.

Foyn, Frank, Kristine Langhoff og Lars Wilhelmsen (2009): *Mer FoU og mindre innovasjon i norsk næringsliv – et paradoks?* Forskningspolitikk 3/2010. NIFU-STEP

Gundersen, Frants (2002): *FoU og innovasjon i norske regioner*, Rapporten 2002/26, Statistisk sentralbyrå.

Hagesæther, Nina og Li-Chun Zhang (2008): *Om utvalgsplan og estimering i FoU-statistikken*, Interne dokumenter 2008/2, Statistisk sentralbyrå.

Norges forskningsråd, Trude Røsdal red. (2010): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.

Nærings- og handelsdepartementet (2009): *Et nyskapende og bærekraftig Norge*, Stortingsmelding nr. 7 (2008-2009)

OECD, EUROSTAT (2005): *Oslo Manual – Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*, OECD Publishing.

European Commission, Enterprise and Industry (2010): *European Innovation Scoreboard 2009*. PRO INNO Europe Paper N°15, European Union 2010.

Organisation for Economic Co-operation and Development (2007): *OECD Economic Surveys: Norway, Volume 2007/2 – January 2007*.

Salte, Øyvind Vormeland (2007): *Innovasjons i norsk næringsliv*, Rapporten 2007/42, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå (2008) *Standard for næringsgruppering – korrigeret utgave*, Norges offisielle statistikk D383. URL: http://www.ssb.no/emner/10/01/nos_sn/

Wilhelmsen, Lars og Nina Hagesæther (2010): [Tentativt] FoU- og innovasjonsstatistikken: Publisering på næring og økonomiske regioner. Interne dokumenter 2011/Kommende, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A: Vedleggstabeller

A1. Tabeller 2008

Tabell A1a. Produkt- og prosessinnovasjoner, etter detaljert næring 2006-2008.

Næring (SN07)	Foretak i populasjon	Foretak med:					
		Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produktinnovasjon			
				I alt	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon
Antall	Prosent						
A-N Næringslivet totalt	17 273	27	11	21	16	7	18
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	28	14	17	15	3	24
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	308	15	6	11	8	6	9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	898	30	13	24	24	1	19
C11 Prod. av drikkevarer	23	35	15	29	29	-	21
C13 Prod. av tekstiler	119	27	12	24	23	1	16
C14 Prod. av klær	53	44	13	44	44	4	13
C15 Prod. av lær og lærvarer	15	20	7	13	13	-	13
C16 Prod. av trelast og varer av tre	498	24	6	13	13	0	18
C17 Prod. av papir og papirvarer	46	33	11	20	20	-	24
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	342	20	4	9	4	7	15
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	83	58	32	53	51	5	37
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	71	24	53	53	-	41
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	39	17	30	30	-	26
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	248	23	11	17	16	1	17
C24 Prod. av metaller	71	37	13	16	13	3	34
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	828	20	8	13	12	2	14
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	124	69	24	63	60	11	30
C27 Prod. av elektrisk utstyr	150	43	13	33	33	4	22
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	445	47	17	42	42	4	22
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	78	31	12	26	26	-	17
C30 Prod. av andre transportmidler	222	37	16	33	31	10	20
C31 Prod. av møbler	245	39	12	26	25	0	26
C32 Annen industriprod.	167	27	12	21	17	5	18
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	14	4	6	4	3	11
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	276	16	2	4	1	3	14
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet ..	306	12	5	5	3	2	11
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	9	3	5	3	2	8
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 976	26	9	22	21	3	14
H49-53 Transport og lagring	694	14	3	6	1	5	12
J58 Forlagsvirksomhet	653	47	23	41	24	20	29
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	14	3	3	2	2	13
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	43	7	2	5	-	5	5
J61 Telekommunikasjon	157	43	25	35	9	29	33
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	785	59	34	52	26	32	42
J63 Informasjonstjenester	124	50	36	45	9	42	41
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	585	20	5	11	1	11	14
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	586	23	7	16	4	12	14
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 255	29	13	21	12	12	21
M7 Forskning og utviklingsarbeid	56	39	13	29	18	16	23
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet ...	131	45	25	39	18	29	31
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	222	37	22	26	7	25	33

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A1b. Prosent av foretak i populasjonen Produkt- og prosessinnovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak i populasjon	Foretak med:					
			Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produktinnovasjon			
					I alt	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon
		Antall	Prosent					
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	17 273	27	11	21	16	7	18
	5-9 sysselsatte	6 309	29	13	22	16	7	20
	10-19 sysselsatte	4 149	25	10	20	15	7	15
	20-49 sysselsatte	4 426	24	8	18	13	6	14
	50-99 sysselsatte	1 267	30	12	22	16	8	20
	100-199 sysselsatte	609	35	14	27	20	9	23
	200-499 sysselsatte	323	39	15	27	22	7	28
	>=500 sysselsatte	190	54	30	45	27	25	39
C: Industri	Totalt	5 213	30	11	23	21	3	19
	5-9 sysselsatte	1 886	25	8	16	15	2	17
	10-19 sysselsatte	1 439	22	9	18	17	2	14
	20-49 sysselsatte	1 110	34	12	26	25	3	20
	50-99 sysselsatte	404	45	16	37	35	5	24
	100-199 sysselsatte	198	52	21	44	41	4	28
	200-499 sysselsatte	116	62	28	46	44	4	45
	>=500 sysselsatte	60	73	45	67	63	17	52
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 410	30	13	24	15	11	19
	5-9 sysselsatte	4 029	32	15	26	17	10	22
	10-19 sysselsatte	2 410	28	11	23	16	11	16
	20-49 sysselsatte	1 897	29	10	22	13	11	17
	50-99 sysselsatte	556	27	10	17	9	11	19
	100-199 sysselsatte	277	31	15	23	13	13	23
	200-499 sysselsatte	148	27	9	18	12	10	18
	>=500 sysselsatte	93	42	23	32	5	29	32
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	2 650	13	5	7	5	3	10
	5-9 sysselsatte	394	15	8	10	9	1	12
	10-19 sysselsatte	300	15	2	4	2	2	13
	20-49 sysselsatte	1 419	9	3	5	4	2	7
	50-99 sysselsatte	307	16	8	9	5	6	15
	100-199 sysselsatte	134	19	4	9	4	6	15
	200-499 sysselsatte	59	22	7	10	3	7	19
	>=500 sysselsatte	37	54	24	41	24	30	38

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A2b. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Produkt-innovatører			Eget I samarbeid I hovedsak med andre andre			Prosess-innovatører			Eget I samarbeid I hovedsak med andre andre		
	Antall foretak	Prosent		Antall foretak	Prosent							
A-N Næringslivet totalt	3 600	68	20	11	1 821	57	26	17				
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	45	63	13	24	34	40	30	30				
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	35	83	3	14	22	59	18	22				
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	219	80	18	2	132	58	34	8				
C11 Prod. av drikkevarer	7	100	-	-	4	40	60	-				
C13 Prod. av tekstiler	28	63	25	13	12	54	37	8				
C14 Prod. av klær	23	54	46	-	4	75	25	-				
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	-	-	2	-	100	-				
C16 Prod. av trelast og varer av tre	65	56	44	-	57	49	38	13				
C17 Prod. av papir og papirvarer	9	89	11	-	11	55	45	-				
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	31	77	3	19	24	58	-	42				
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	44	81	17	2	29	59	35	7				
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	56	33	11	6	83	17	-				
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	49	68	25	7	27	42	39	20				
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	42	69	31	-	29	51	35	14				
C24 Prod. av metaller	11	53	47	-	19	53	47	-				
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	109	78	15	7	65	57	14	29				
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	79	81	18	1	26	77	12	12				
C27 Prod. av elektrisk utstyr	50	68	24	8	23	71	29	-				
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	72	22	6	70	52	40	8				
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	20	85	15	-	13	85	8	8				
C30 Prod. av andre transportmidler	74	75	24	1	32	75	25	-				
C31 Prod. av møbler	63	84	6	10	33	82	18	-				
C32 Annen industriprod.	35	71	29	-	6	75	25	-				
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	22	66	22	13	30	36	28	36				
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	11	37	53	9	30	10	42	48				
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	16	27	54	18	30	51	31	18				
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	77	38	37	25	113	33	29	38				
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	861	55	16	29	276	58	25	17				
H49-53 Transport og lagring	41	52	21	27	81	24	49	27				
J58 Forlagsvirksomhet	267	84	15	1	115	73	14	14				
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	5	20	26	54	9	22	25	54				
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	100	-	-	2	100	-	-				
J61 Telekommunikasjon	55	73	22	6	28	72	15	13				
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi ..	406	82	15	3	152	80	13	7				
J63 Informasjonstjenester	56	80	20	-	22	70	30	-				
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	64	63	10	27	55	48	26	26				
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	94	64	36	-	28	55	35	10				
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	262	70	23	7	123	61	17	22				
M72 Forskning og utviklingsarbeid	16	75	19	6	7	57	29	14				
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	51	70	30	-	19	82	18	-				
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	58	22	76	2	20	27	46	27				

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A2b. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Produkt- innovatører	Eget		I sam-		Prosess- innovatører	Eget		I sam-	
			foretak	med andre	arbeid med andre	I hoved- sak andre		foretak	med andre	I hoved- sak andre	
		Antall foretak	Prosent				Antall foretak	Prosent			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 600	68	20	11		1821	57	26	17	
	5-9 sysselsatte	1 370	63	23	15		-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	831	68	20	13		629	59	21	20	
	20-49 sysselsatte	790	70	21	10		637	54	26	20	
	50-99 sysselsatte	275	79	16	4		253	54	31	15	
	100-199 sysselsatte ...	164	79	15	6		138	62	30	8	
	200-499 sysselsatte ...	86	81	15	3		89	56	37	7	
	>=500 sysselsatte	85	75	20	5		75	59	36	5	
C: Industri	Totalt	1 178	74	21	5		654	58	30	12	
	5-9 sysselsatte	302	69	21	10		-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	253	68	28	4		201	60	25	15	
	20-49 sysselsatte	293	79	19	2		217	55	28	16	
	50-99 sysselsatte	149	79	19	2		98	59	35	6	
	100-199 sysselsatte ...	88	82	16	2		55	65	29	5	
	200-499 sysselsatte ...	53	79	21	-		52	56	38	6	
	>=500 sysselsatte	40	83	15	3		31	55	39	6	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 238	66	19	14		938	61	23	16	
	5-9 sysselsatte	1 029	60	24	16		-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	566	69	16	15		389	62	19	19	
	20-49 sysselsatte	426	70	18	12		322	61	24	15	
	50-99 sysselsatte	97	83	10	6		108	50	29	22	
	100-199 sysselsatte ...	64	80	11	9		63	68	24	8	
	200-499 sysselsatte ...	27	85	7	7		26	54	35	12	
	>=500 sysselsatte	30	77	17	7		30	67	30	3	
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	184	52	27	21		229	36	30	34	
	5-9 sysselsatte	40	81	3	17		-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	12	9	25	66		39	24	23	53	
	20-49 sysselsatte	70	32	43	25		98	27	27	46	
	50-99 sysselsatte	29	70	21	10		47	55	29	17	
	100-199 sysselsatte ...	12	50	33	17		20	35	50	15	
	200-499 sysselsatte ...	6	83	-	17		11	64	36	-	
	>=500 sysselsatte	15	53	40	7		14	50	43	7	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A3a. Produkt- og prosessinnovasjoner nye for markedet, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon		Foretak med produkt-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovatorer ¹	Foretak med prosess-innovasjon ny for markedet		Vet ikke om prosess-innovasjon er ny for foretaket
	Antall	Produkt-innovatorer	Prosent	Antall	Prosent		
A-N Næringslivet totalt	2 925	2 230	58	1 821	45	20	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	37	17	30	34	41	30	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	35	25	80	22	68	14	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	203	170	54	132	43	25	
C11 Prod. av drikkevarer	7	6	57	4	-	27	
C13 Prod. av tekstiler	22	18	78	12	34	29	
C14 Prod. av klær	11	11	55	4	25	50	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	1	100	2	100	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	71	40	54	57	55	10	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	9	67	11	64	-	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	34	24	54	24	54	-	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	43	39	64	29	48	10	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	10	7	57	6	33	17	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	49	41	55	27	73	23	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	43	35	58	29	59	7	
C24 Prod. av metaller	21	10	40	19	26	16	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	104	81	47	65	28	16	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	65	60	62	26	42	15	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	47	44	68	23	53	19	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	147	132	61	70	45	30	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	22	19	59	13	60	23	
C30 Prod. av andre transportmidler	67	59	53	32	37	9	
C31 Prod. av møbler	59	44	45	33	12	33	
C32 Annen industriprod.	16	12	83	6	58	17	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	38	16	26	30	10	46	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	35	11	28	30	13	39	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	32	14	72	30	56	7	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	139	77	63	113	27	19	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	546	456	62	276	40	24	
H49-53 Transport og lagring	99	41	45	81	38	25	
J58 Forlagsvirksomhet	185	150	66	115	38	21	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	5	100	9	75	11	
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	3	2	0	2	100	-	
J61 Telekommunikasjon	40	31	66	28	69	13	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	236	198	62	152	64	13	
J63 Informasjonstjenester	34	31	56	22	48	31	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	76	44	44	55	33	23	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	69	60	28	28	41	24	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	179	141	63	123	66	9	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	13	9	78	7	14	29	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	29	29	69	19	76	5	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	29	12	17	20	39	39	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A3b. Produkt- og prosessinnovasjoner nye for markedet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Syssestetingsgruppe	Foretak med produkt- eller prosess-innovasjon		Foretak med produkt-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovatører ¹	Foretak med prosess-innovasjon ny for markedet		Vet ikke om prosess-innovasjon er ny for foretaket
		Antall	Produkt-innovatører	Prosent	Antall	Prosent		
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	2 925	2 230	58	1 821	45	20	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1 043	831	63	629	46	25	
	20-49 sysselsatte	1 059	790	55	637	45	17	
	50-99 sysselsatte	381	275	58	253	41	19	
	100-199 sysselsatte	214	164	51	138	42	15	
	200-499 sysselsatte	125	86	62	89	39	19	
C: Industri	>=500 sysselsatte	103	85	64	75	55	17	
	Totalt	1 097	876	56	654	42	20	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	320	253	59	201	36	28	
	20-49 sysselsatte	377	293	52	217	42	17	
	50-99 sysselsatte	182	149	56	98	49	14	
	100-199 sysselsatte	102	88	56	55	42	18	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	72	53	60	52	42	15	
	>=500 sysselsatte	44	40	73	31	61	23	
	Totalt	1 549	1 209	60	938	49	19	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	679	566	64	389	52	21	
	20-49 sysselsatte	556	426	56	322	51	17	
	50-99 sysselsatte	149	97	61	108	32	26	
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	86	64	45	63	44	11	
	200-499 sysselsatte	40	27	63	26	38	27	
	>=500 sysselsatte	39	30	53	30	53	13	
	Totalt	279	144	60	229	35	21	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	44	12	50	39	26	48	
	20-49 sysselsatte	127	70	65	98	33	16	
50-99 sysselsatte	50	29	59	47	46	13		
100-199 sysselsatte	26	12	42	20	35	20		
200-499 sysselsatte	13	6	67	11	27	18		
>=500 sysselsatte	20	15	60	14	43	14		

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A4a. Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Populasjon	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Med pågående innovasjonsaktivitet		Med innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen		Med innovasjonsaktivitet avbrutt etter prosjektstart	
			Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon	Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon	Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon
	Antall foretak		Prosent					
A-N Næringslivet totalt	17 273	35	60	7	9	1	10	3
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	39	64	8	17	3	9	5
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	308	30	58	12	17	0	15	5
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	898	37	69	6	14	-	14	5
C11 Prod. av drikkevarer	23	61	38	30	19	-	13	10
C13 Prod. av tekstiler	119	39	71	9	6	-	9	8
C14 Prod. av klær	53	51	70	10	20	-	9	3
C15 Prod. av lær og lærvarer	15	33	100	0	-	-	-	17
C16 Prod. av trelast og varer av tre	498	37	52	10	8	3	12	6
C17 Prod. av papir og papirvarer	46	45	73	11	20	3	7	6
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	342	25	31	3	1	-	1	3
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	83	74	85	33	21	3	29	12
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	88	83	60	33	-	25	20
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	44	53	7	7	-	14	1
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	248	33	57	10	5	1	4	3
C24 Prod. av metaller	71	58	58	26	11	-	4	9
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	828	27	48	5	7	0	12	4
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	124	84	88	44	14	-	21	5
C27 Prod. av elektrisk utstyr	150	50	59	11	7	-	14	5
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	445	58	70	10	12	-	11	11
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	78	44	81	8	4	3	8	9
C30 Prod. av andre transportmidler	222	48	61	13	15	-	9	9
C31 Prod. av møbler	245	47	32	7	1	-	2	5
C32 Annen industriprod.	167	38	60	3	17	5	17	7
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	20	43	6	7	-	13	3
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	276	31	70	10	2	-	2	9
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	306	19	58	7	15	-	3	2
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	12	42	2	-	0	8	1
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 976	28	37	2	6	0	4	0
H49-53 Transport og lagring	694	23	57	5	1	0	4	4
J58 Forlagsvirksomhet	653	57	68	14	2	0	13	7
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	14	83	0	10	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	43	11	33	4	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	157	57	81	11	10	-	22	16
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	785	71	85	19	9	1	9	10
J63 Informasjonstjenester	124	58	61	9	7	-	5	6
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	585	25	57	3	4	-	9	4
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	586	32	66	11	16	1	12	2
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 255	42	75	13	17	3	14	3
M72 Forskning og utviklingsarbeid	56	79	77	56	18	3	27	15
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	131	66	81	35	6	-	18	6
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	222	46	76	15	-	5	16	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A4b. Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Popula- sjon	Foretak med innovasjons- aktivitet (PP)	Med pågående innovasjonsaktivitet		Med innovasjonsaktivitet avbrutt i planleggingsfasen		Med innovasjonaktivitet avbrutt etter prosjektstart	
				Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon	Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon	Med utført innovasjon	Uten utført innovasjon
		Antall foretak	Prosent						
A-N:	Totalt	17 273	35	60	7	9	1	10	3
Næringslivet	5-9 sysselsatte	6 309	33	56	5	8	1	9	1
totalt	10-19 sysselsatte	4 149	33	56	8	8	1	10	3
	20-49 sysselsatte	4 426	30	61	5	6	0	9	3
	50-99 sysselsatte	1 267	45	65	12	11	1	8	9
	100-199 sysselsatte ...	609	54	73	17	13	1	13	13
	200-499 sysselsatte ...	323	60	76	20	14	2	17	16
	>=500 sysselsatte	190	69	79	21	17	-	25	13
C: Industri	Totalt	5 213	39	60	8	10	1	12	5
	5-9 sysselsatte	1 886	31	48	5	8	1	9	3
	10-19 sysselsatte	1 439	30	56	5	11	0	10	4
	20-49 sysselsatte	1 110	43	66	8	6	-	14	6
	50-99 sysselsatte	404	65	65	22	13	1	8	15
	100-199 sysselsatte ...	198	75	78	30	21	1	11	20
	200-499 sysselsatte ...	116	83	76	45	19	5	22	14
	>=500 sysselsatte	60	85	86	31	16	-	36	13
G,H,J,K,M,N:	Totalt	9 410	37	60	7	8	1	9	3
Tjeneste- ytende	5-9 sysselsatte	4 029	36	59	4	8	0	9	1
næringer	10-19 sysselsatte	2 410	36	57	9	7	2	11	2
	20-49 sysselsatte	1 897	36	62	7	6	0	6	3
	50-99 sysselsatte	556	41	66	11	8	1	7	9
	100-199 sysselsatte ...	277	47	66	11	7	1	15	13
	200-499 sysselsatte ...	148	45	80	11	5	1	10	13
	>=500 sysselsatte	93	60	72	19	21	-	15	13
A,B,D-F:	Totalt	2 650	20	54	5	8	1	8	3
Andre	5-9 sysselsatte	394	21	62	6	10	2	10	-
næringer	10-19 sysselsatte	300	24	45	6	14	-	5	5
	20-49 sysselsatte	1 419	13	43	3	4	0	5	2
	50-99 sysselsatte	307	25	60	6	8	2	12	4
	100-199 sysselsatte ...	134	37	77	15	4	-	12	7
	200-499 sysselsatte ...	59	53	62	15	15	-	8	24
	>=500 sysselsatte	37	68	75	18	15	-	20	12

¹ Andel av totalt antall foretak

² Andel av foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

³ Andel av foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A5a. Typer innovasjonsaktivitet i 2008, etter detaljert næring

Næring (SN07)	Innovasjonsaktivitet							
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Kompetanseoppbygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner	Annet
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet					
A-N Næringslivet totalt	3 939	49	23	24	10	26	17	21
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	61	57	38	26	17	33	10	19
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	48	43	24	18	28	15	24
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	246	48	32	41	7	21	20	29
C11 Prod. av drikkevarer	12	40	-	19	-	13	21	8
C13 Prod. av tekstiler	33	57	17	24	7	16	25	23
C14 Prod. av klær	13	77	38	15	8	15	15	31
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	75	75	50	50	50	25	25
C16 Prod. av trelast og varer av tre	108	41	15	34	11	10	8	27
C17 Prod. av papir og papirvarer	19	53	42	16	5	21	5	21
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	51	45	4	37	25	29	20	6
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	54	81	63	17	7	20	21	26
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	77	69	38	8	38	31	23
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	57	67	14	15	7	18	17	12
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	68	59	34	22	3	21	12	25
C24 Prod. av metaller	34	71	61	18	9	26	6	18
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	139	46	25	23	13	18	11	26
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	81	91	47	32	14	31	27	25
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	72	28	24	9	26	22	26
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	191	63	24	15	4	14	6	19
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	32	69	35	21	11	8	8	18
C30 Prod. av andre transportmidler	89	61	22	20	9	32	15	29
C31 Prod. av møbler	78	38	10	6	1	15	12	17
C32 Annen industriprod.	22	66	41	20	16	9	5	9
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	56	50	8	25	4	46	9	24
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	73	38	59	14	8	24	6	11
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	47	37	23	27	15	13	12	19
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ...	187	25	11	28	16	29	16	33
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	614	24	9	20	7	34	23	16
H49-53 Transport og lagring	159	31	19	23	7	18	7	15
J58 Forlagsvirksomhet	231	49	14	28	13	26	22	13
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	22	22	59	25	10	-	25
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	3	-	-	33	-	33	-	-
J61 Telekommunikasjon	61	52	18	33	15	36	28	35
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	314	75	21	27	9	36	22	17
J63 Informasjonstjenester	43	65	33	20	4	23	13	18
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	106	23	17	20	16	22	17	31
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	87	46	20	9	9	36	13	28
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse ..	289	62	25	21	9	31	13	22
M72 Forskning og utviklingsarbeid	27	89	56	11	7	15	7	7
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	52	84	38	31	19	46	39	22
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	43	30	46	34	26	10	12	6

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A5b. Typer innovasjonsaktivitet i 2008, etter hovednæring og størelsesgruppe

Næring (SN07)	Syssestetingsgruppe	Innovasjonsaktivitet							Annet
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Kompetanseoppbygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner	
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet						
	Totalt	3939	49	23	24	10	26	17	21
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1374	43	18	24	11	27	18	19
	20-49 sysselsatte	1341	47	19	26	10	26	16	23
	50-99 sysselsatte	571	55	26	23	8	24	13	18
	100-199 sysselsatte	327	58	33	20	8	25	17	21
	200-499 sysselsatte	194	57	43	22	11	28	12	20
A-N: Næringslivet totalt	>=500 sysselsatte	132	73	50	22	11	30	22	23
	Totalt	1459	57	27	25	8	21	14	23
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	428	45	17	20	9	14	13	18
	20-49 sysselsatte	474	55	24	29	7	22	14	30
	50-99 sysselsatte	262	63	29	26	7	21	10	17
	100-199 sysselsatte	148	72	36	26	7	24	19	22
	200-499 sysselsatte	96	72	58	22	15	32	15	25
C: Industri	>=500 sysselsatte	51	86	59	33	12	35	29	35
	Totalt	2040	46	18	23	10	30	19	18
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	872	43	17	25	11	33	21	18
	20-49 sysselsatte	685	46	16	23	10	30	18	19
	50-99 sysselsatte	231	50	23	20	6	29	18	18
	100-199 sysselsatte	129	44	24	16	8	23	18	20
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	67	51	25	24	9	24	13	15
	>=500 sysselsatte	56	61	34	14	9	27	18	14
	Totalt	440	37	30	25	15	27	13	24
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	73	30	35	32	19	35	15	25
	20-49 sysselsatte	183	30	18	28	17	25	17	26
	50-99 sysselsatte	78	41	25	24	14	21	8	26
	100-199 sysselsatte	50	52	48	12	10	30	8	22
	200-499 sysselsatte	31	26	35	16	6	26	3	16
A,B,D-F: Andre næringer	>=500 sysselsatte	25	72	68	16	12	28	16	20

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A6a. Innovasjonskostnader etter type og næring, mill. kroner i 2008, etter detaljert næring

Næring (SN07)	Type innovasjonskostnader					
	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Andre kostnader
A-N Næringslivet totalt	27 456,2	17 552,4	5 176,9	2 407,0	666,7	1 653,1
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	391,3	318,7	52,2	15,2	1,4	3,8
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	3 748,6	1 250,3	1 645,2	352,2	404,8	96,1
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	1 396,3	604,5	139,2	356,0	9,7	286,9
C11 Prod. av drikkevarer	33,6	13,5	-	1,3	-	18,7
C13 Prod. av tekstiler	54,1	40,8	1,9	7,4	0,1	4,0
C14 Prod. av klær	38,6	28,1	3,6	1,1	0,2	5,6
C15 Prod. av lær og lærvarer	5,9	4,0	1,0	0,2	0,8	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	181,6	39,8	8,0	105,4	8,3	20,2
C17 Prod. av papir og papirvarer	184,8	117,2	52,9	10,4	0,3	3,9
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	103,6	44,7	4,8	29,8	16,0	8,3
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	1 532,9	1 066,7	282,6	51,1	12,3	120,2
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	858,6	496,9	250,5	95,9	2,4	13,0
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	113,4	76,8	6,1	22,7	0,7	7,0
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	290,1	106,0	46,5	110,7	4,0	22,9
C24 Prod. av metaller	200,0	119,3	54,7	16,8	1,5	7,7
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	374,4	278,4	18,4	53,6	4,3	19,7
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	2 113,9	1 808,4	201,6	23,0	12,3	68,6
C27 Prod. av elektrisk utstyr	324,4	273,5	16,9	12,2	1,6	20,2
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	1 170,9	855,1	144,7	114,6	6,1	50,5
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	314,0	269,6	29,1	13,2	0,3	1,8
C30 Prod. av andre transportmidler	1 105,7	630,3	333,2	80,9	1,4	59,8
C31 Prod. av møbler	158,0	82,9	31,5	28,7	0,1	14,7
C32 Annen industriprod.	218,8	139,3	67,3	0,3	1,4	10,5
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	281,6	235,9	16,2	22,7	1,1	5,7
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	273,4	100,6	157,4	1,5	2,9	11,0
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	48,6	32,0	2,7	10,4	0,2	3,4
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	295,9	150,1	35,1	43,8	9,0	58,0
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 042,8	527,7	191,1	117,9	22,0	184,1
H49-53 Transport og lagring	582,9	103,8	57,0	405,6	3,1	13,4
J58 Forlagsvirksomhet	1 458,0	1 297,3	47,0	26,3	4,8	82,7
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	5,5	2,5	0,2	2,4	0,3	0,2
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	1,2	-	-	1,0	-	0,2
J61 Telekommunikasjon	945,5	651,0	81,9	100,1	29,6	82,9
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	2 380,6	2 052,6	146,2	16,5	35,8	129,5
J63 Informasjonstjenester	158,0	107,1	32,3	1,6	0,0	17,0
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1 742,2	1 014,4	583,5	25,3	29,3	89,8
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	194,2	108,6	10,2	34,6	19,7	21,2
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	2 156,4	1 779,3	215,7	81,4	6,5	73,5
M72 Forskning og utviklingsarbeid	421,2	317,8	99,6	1,8	0,1	1,8
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	387,1	280,4	77,7	10,2	5,2	13,7
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	167,4	126,4	31,5	1,3	7,5	0,8

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A6b. Innovasjonskostnader etter type og næring, mill. kroner i 2008, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Type innovasjonskostnader					Andre kostnader
		Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	27 456,2	17 552,4	5 176,9	2 407,0	666,7	1 653,1
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2 597,0	1 818,4	300,3	143,8	91,1	243,5
	20-49 sysselsatte	3 697,8	2 463,2	474,3	442,3	52,5	265,4
	50-99 sysselsatte	3 355,8	2 127,1	448,8	587,7	18,8	173,4
	100-199 sysselsatte	3 637,8	2 242,3	628,5	528,0	35,7	203,3
	200-499 sysselsatte	3 477,6	2 285,6	738,0	291,5	31,5	131,0
C: Industri	Totalt	10 690,2	6 615,7	2 587,1	413,8	437,1	636,5
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	545,4	356,8	71,9	56,1	20,6	40,1
	20-49 sysselsatte	1 565,9	892,0	272,9	293,5	11,6	95,9
	50-99 sysselsatte	1 042,0	648,0	143,7	184,2	7,2	58,9
	100-199 sysselsatte	1 614,6	1 209,9	166,7	160,3	15,8	61,9
	200-499 sysselsatte	2 242,8	1 574,7	400,4	201,7	13,1	52,9
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 044,7	2 650,5	655,0	262,3	16,5	460,4
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 901,9	1 360,6	195,1	82,8	68,9	194,6
	20-49 sysselsatte	1 863,0	1 446,8	187,6	68,7	22,3	137,6
	50-99 sysselsatte	1 812,1	1 146,7	164,0	396,0	8,8	96,7
	100-199 sysselsatte	1 343,3	946,5	204,5	71,0	18,0	103,4
	200-499 sysselsatte	1 086,8	658,7	261,5	87,7	17,3	61,6
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	3 635,9	2 809,7	561,1	119,7	28,4	116,9
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	149,7	101,1	33,3	4,8	1,7	8,9
	20-49 sysselsatte	268,8	124,5	13,8	80,1	18,6	31,9
	50-99 sysselsatte	501,7	332,4	141,1	7,5	2,8	17,9
	100-199 sysselsatte	679,9	86,0	257,3	296,7	1,9	38,0
	200-499 sysselsatte	148,1	52,3	76,1	2,2	1,1	16,5
	>=500 sysselsatte	3 009,6	1 155,4	1 371,0	31,8	392,2	59,2

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A7a. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2008, etter detaljert næring

Næring (SN07)	Populasjon	Alle foretak				Produktinnovative foretak			
		Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet	Foretak med produkt-innovasjon	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet	
									Tusen NOK
A-N Næringslivet totalt	10 964	3 158 074	4,5	1,8	2 230	1 395 479	10,3	4,1	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	111	21 701	3	0,3	17	3 035	21,1	2,5	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	209	879 533	1,5	1,2	25	647 193	2	1,6	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	599	150 802	10,7	3,5	170	98 599	16,3	5,4	
C11 Prod. av drikkevarer	19	16 383	9,6	0,8	6	10 333	15,2	1,3	
C13 Prod. av tekstiler	69	3 892	4,4	2,3	18	1 179	14,7	7,5	
C14 Prod. av klær	26	2 133	25,5	11,8	11	1 672	32,5	15	
C15 Prod. av lær og lærvarer	8	430	7,7	3,9	1	83	40	20	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	310	24 764	5,1	3,3	40	5 759	21,9	14,3	
C17 Prod. av papir og papirvarer	40	15 257	7,8	2,2	9	9 947	12	3,4	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	171	8 225	1,4	0,6	24	1 074	11	4,9	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	45 007	19,3	13,3	39	27 613	31,4	21,6	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	14	7 517	6,3	3,3	7	1 996	23,7	12,4	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	110	10 470	4,9	2,8	41	4 873	10,6	6,1	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	150	26 148	7,4	1,9	35	12 129	16	4	
C24 Prod. av metaller	51	36 072	2,4	0,7	10	8 829	9,8	3	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	530	30 659	3,8	1,2	81	9 752	11,8	3,7	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	90	21 927	33,8	13,6	60	16 684	44,4	17,9	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	97	16 797	31,7	11,5	44	12 967	41,1	14,8	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	282	62 298	20,6	6,2	132	34 143	37,5	11,3	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	55	8 542	12,7	7,6	19	3 936	27,6	16,4	
C30 Prod. av andre transportmidler	174	79 198	8,9	3,5	59	28 194	24,9	9,8	
C31 Prod. av møbler	150	11 046	6,8	2,3	44	4 608	16,4	5,6	
C32 Annen industriprod.	73	4 214	14,1	4,5	12	2 248	26,5	8,4	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	244	30 582	5,2	0,1	16	8 689	18,2	0,5	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	232	108 653	1,9	0,1	11	21 248	9,6	0,4	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	202	18 361	0,3	0,2	14	1 870	3,1	2	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	182 617	1,2	0,3	77	39 169	5,5	1,4	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 057	517 705	3	1,1	456	85 648	18,2	6,5	
H49-53 Transport og lagring	694	175 042	0,8	0,4	41	40 007	3,7	1,6	
J58 Forlagsvirksomhet	401	34 064	7,2	2,2	150	12 008	20,5	6,3	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	68	4 010	1,2	1,2	5	141	33,3	33,3	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	18	7 671	0,6	-	2	2 097	2,3	-	
J61 Telekommunikasjon	105	96 924	4,9	1,5	31	66 263	7,2	2,1	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	419	38 512	12	5,4	198	15 755	29,4	13,3	
J63 Informasjonstjenester	75	4 070	11,7	5,3	31	1 321	35,9	16,4	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	373	250 767	4	2	44	90 834	11	5,5	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	294	112 678	8	0,1	60	33 666	26,9	0,4	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	660	78 671	6,2	3,4	141	26 988	18,1	9,9	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	35	947	23	17,8	9	293	74,4	57,6	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	67	3 682	16,3	9,6	29	1 866	32,2	18,9	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	115	10 102	2,1	1,1	12	770	27,1	14	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A7b. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2008, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Alle foretak				Produktinnovative foretak			
			Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet		Foretak med produkt-innovasjon	Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet			
				Tusen NOK	Prosent		Antall foretak	Tusen NOK	Prosent	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 964	3 158 074	4,5	1,8	2 230	1 395 479	10,3	4,1	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	4 149	242 358	4,1	1,8	831	57 560	17,5	7,5	
	20-49 sysselsatte	4 426	403 349	5,6	1,4	790	66 453	33,7	8,4	
	50-99 sysselsatte	1 267	321 108	2,8	1,2	275	49 586	18,2	7,4	
	100-199 sysselsatte	609	310 948	6,7	1,4	164	85 003	24,4	5,2	
	200-499 sysselsatte	323	425 954	4,5	2	86	79 631	24,2	10,7	
	>=500 sysselsatte	190	1 454 358	4,3	2,1	85	1 057 246	5,9	2,9	
C: Industri	Totalt	3 327	612 361	11,6	4,5	876	305 306	23,3	8,9	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1 439	36 495	5,7	2,3	253	6 934	30,3	12	
	20-49 sysselsatte	1 110	75 129	6,5	2,6	293	20 274	24	9,5	
	50-99 sysselsatte	404	69 475	8,2	2,7	149	28 493	20,1	6,7	
	100-199 sysselsatte	198	78 267	14,7	2,6	88	43 589	26,4	4,8	
	200-499 sysselsatte	116	118 743	12,6	5,5	53	52 183	28,6	12,5	
	>=500 sysselsatte	60	234 252	13,7	6	40	153 833	20,9	9,1	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	5 381	1 334 846	4,1	1,4	1 209	377 657	14,4	5,1	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	2 410	173 586	4,5	2	566	50 303	15,6	6,8	
	20-49 sysselsatte	1 897	214 261	7,9	1,6	426	42 056	40,1	8,1	
	50-99 sysselsatte	556	183 846	1,5	0,8	97	16 389	17,2	9,2	
	100-199 sysselsatte	277	158 438	4,7	0,8	64	33 903	22,1	3,8	
	200-499 sysselsatte	148	195 668	2	1	27	22 362	17,1	8,5	
	>=500 sysselsatte	93	409 047	3,8	1,9	30	212 645	7,3	3,6	
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	2 256	1 210 866	1,5	0,9	144	712 515	2,5	1,5	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	300	32 277	0,3	0,2	12	323	26,8	15,5	
	20-49 sysselsatte	1 419	113 959	0,6	0,2	70	4 122	16,3	6,5	
	50-99 sysselsatte	307	67 787	0,7	0,4	29	4 704	10,4	6,1	
	100-199 sysselsatte	134	74 243	2,3	1,4	12	7 511	22,9	14	
	200-499 sysselsatte	59	111 542	0,5	0,1	6	5 086	10	2	
	>=500 sysselsatte	37	811 058	1,8	1,1	15	690 769	2,1	1,3	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A8a. Formål med innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Formål											
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder	Øke markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Forbedre helse eller sikkerhet	Oppfylle forskrifter eller standarder	Forbedre miljø
Antall												
A-N Næringslivet totalt	6 041	45	31	31	46	53	27	25	32	21	22	32
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	100	15	26	6	20	47	35	52	42	24	35	31
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	91	39	10	37	32	37	21	28	29	37	36	30
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	334	48	27	33	49	55	33	37	46	26	25	35
C11 Prod. av drikkevarer	14	55	23	14	63	7	7	7	23	-	14	18
C13 Prod. av tekstiler	47	53	28	45	55	54	47	40	45	24	20	24
C14 Prod. av klær	27	61	43	42	57	61	39	14	43	18	15	36
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	60	20	40	80	60	40	20	80	40	40	20
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	38	20	31	60	52	39	40	45	39	35	39
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	24	46	46	46	39	29	10	54	24	24	34
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	85	41	37	32	57	41	36	53	60	36	21	33
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	62	52	37	30	53	54	27	38	40	44	52	50
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	15	47	47	53	67	67	27	40	47	33	20	60
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	72	54	20	45	43	41	25	43	43	16	21	28
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	81	60	20	19	37	62	41	35	40	30	32	42
C24 Prod. av metaller	41	24	28	17	31	57	45	38	57	57	56	39
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	220	47	24	21	37	41	28	31	41	31	34	42
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	105	60	47	33	54	51	21	19	39	15	12	36
C27 Prod. av elektrisk utstyr	76	52	32	33	43	32	21	18	45	14	8	23
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	257	44	28	26	32	37	19	25	28	14	13	18
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	35	45	46	27	45	52	35	30	50	32	36	39
C30 Prod. av andre transportmidler	107	33	24	29	31	43	19	21	25	24	21	25
C31 Prod. av møbler	116	32	19	29	47	40	47	36	46	20	20	26
C32 Annen industriprod.	63	51	20	32	40	31	19	19	41	23	31	33
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	76	31	35	25	30	52	42	41	33	36	22	20
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	86	16	17	11	13	47	15	14	27	24	37	44
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	58	46	20	26	24	61	25	20	40	30	53	41
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	26	26	24	40	58	25	33	52	46	42	53
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 104	43	39	28	61	57	22	14	31	25	29	44
H49-53 Transport og lagring	159	17	24	14	27	54	26	22	24	22	25	24
J58 Forlagsvirksomhet	373	55	40	30	63	58	30	25	22	8	10	22
J59 Film-, video- og fjernsynsprodukt-, utgivelse av musikk- og lydopptak	20	83	76	45	40	84	45	16	42	40	40	16
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	21	21	21	21	42	42	21	21	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	89	47	49	20	53	57	27	33	33	-	5	19
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	559	63	48	47	51	60	34	20	18	5	8	14
J63 Informasjonstjenester	72	51	23	27	55	62	32	38	37	9	5	13
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	147	28	28	21	26	47	24	22	29	12	7	35
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	189	49	33	37	35	70	12	21	21	12	13	16
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	526	40	19	34	37	56	27	24	24	18	19	38
M72 Forskning og utviklingsarbeid	44	55	7	45	36	57	11	11	16	14	9	23
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	86	57	25	46	48	44	16	12	21	31	22	29
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	103	59	25	40	42	48	15	18	12	8	14	10

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A8b. Formål med innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Formål											
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder	Øke markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Forbedre helse eller sikkerhet	Oppfylle forskrifter eller bedre standarder	
		Antall	Prosent av foretak som oppgir formålet som svært viktig										
A-N:	Totalt	6 041	45	31	31	46	53	27	25	32	21	22	32
Næringslivet totalt	5-9 sysselsatte	2 102	50	34	37	52	56	25	26	29	21	23	34
	10-19 sysselsatte	1 374	42	31	30	45	53	31	24	28	17	18	29
	20-49 sysselsatte	1 341	45	27	28	42	50	27	24	35	23	23	30
	50-99 sysselsatte	571	39	29	27	42	51	28	24	35	21	24	31
	100-199 sysselsatte	327	40	34	21	40	48	23	26	38	23	25	31
	200-499 sysselsatte	194	32	36	22	43	57	27	25	41	28	31	35
	>=500 sysselsatte	132	40	35	25	52	59	33	28	45	36	35	37
C: Industri	Totalt	2 040	45	28	30	44	46	30	32	41	26	25	32
	5-9 sysselsatte	582	46	24	32	44	42	26	40	39	26	24	34
	10-19 sysselsatte	428	44	29	31	41	49	35	29	33	24	21	30
	20-49 sysselsatte	474	48	28	31	47	44	32	30	45	28	26	30
	50-99 sysselsatte	262	41	26	25	42	49	30	27	46	22	24	32
	100-199 sysselsatte	148	47	35	23	43	47	26	30	45	22	25	33
	200-499 sysselsatte	96	36	38	23	50	57	29	30	51	32	34	35
	>=500 sysselsatte	51	57	43	29	67	63	45	35	57	53	47	45
G,H,J,K,M,N:	Totalt	3 478	47	35	33	50	57	25	20	25	16	18	30
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	1 438	53	40	40	56	62	24	19	25	20	21	34
	10-19 sysselsatte	872	43	32	30	49	56	29	21	25	12	14	27
	20-49 sysselsatte	685	46	28	26	43	53	24	20	25	15	15	26
	50-99 sysselsatte	231	43	32	30	43	51	25	17	20	13	19	24
	100-199 sysselsatte	129	40	41	20	41	48	17	19	31	17	18	28
	200-499 sysselsatte	67	33	45	24	45	63	31	22	27	24	30	40
	>=500 sysselsatte	56	30	30	25	46	57	29	23	38	13	21	27
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	523	27	21	21	29	51	25	31	40	35	40	42
	5-9 sysselsatte	83	37	14	19	25	49	31	37	39	15	37	37
	10-19 sysselsatte	73	17	21	15	19	39	22	40	35	40	38	51
	20-49 sysselsatte	183	30	23	24	30	54	23	27	44	39	43	40
	50-99 sysselsatte	78	20	32	24	40	58	27	32	45	39	39	54
	100-199 sysselsatte	50	24	12	20	30	50	30	34	34	38	44	36
	200-499 sysselsatte	31	19	10	16	19	42	10	13	39	23	26	19
	>=500 sysselsatte	25	28	28	16	32	56	20	24	36	52	40	44

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A9a. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Markeder					Markeder				
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
A-N Næringslivet totalt	6 041	29	51	10	8	11 232	55	37	4	3
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	100	35	28	26	11	158	45	14	29	6
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	91	22	45	18	14	217	48	19	18	13
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	334	39	37	14	8	564	64	13	12	9
C11 Prod. av drikkevarer	14	50	50	-	-	9	39	61	-	-
C13 Prod. av tekstiler	47	5	74	6	6	72	47	46	3	4
C14 Prod. av klær	27	25	65	11	-	26	30	70	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	-	40	20	-	10	40	40	10	10
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	28	70	2	-	313	64	31	3	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	15	37	34	10	26	18	51	24	4
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	85	58	38	5	-	257	64	31	5	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	62	11	27	41	21	21	31	49	20	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	15	20	20	33	27	2	-	100	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	72	9	81	7	3	90	28	51	19	1
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	81	34	48	16	2	167	75	22	3	-
C24 Prod. av metaller	41	8	36	49	7	30	20	58	15	3
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	220	26	62	2	9	608	57	37	1	3
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	105	5	26	38	32	19	21	58	5	16
C27 Prod. av elektrisk utstyr	76	14	58	14	13	74	46	43	8	3
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	257	20	49	15	15	188	48	41	-	8
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	35	4	61	32	3	43	33	64	-	3
C30 Prod. av andre transportmidler	107	10	63	9	17	115	36	50	6	8
C31 Prod. av møbler	116	28	62	10	-	129	35	64	2	-
C32 Annen industriprod.	63	22	53	3	22	104	41	59	-	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	76	38	52	7	3	303	56	36	3	2
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	86	61	34	4	-	190	73	23	2	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	58	66	17	11	6	248	87	6	3	2
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ...	187	61	35	2	-	1 315	84	15	0	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 104	21	68	8	3	2 872	40	55	2	2
H49-53 Transport og lagring	159	52	24	12	11	535	59	26	7	7
J58 Forlagsvirksomhet	373	27	51	9	13	280	51	47	0	-
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	20	79	21	-	-	123	48	49	2	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	37	63	-	-	38	82	13	-	-
J61 Telekommunikasjon	89	35	54	2	6	68	53	22	11	13
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	559	30	49	10	9	226	50	46	4	0
J63 Informasjonstjenester	72	10	61	25	-	52	27	62	7	4
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	147	34	46	14	1	438	61	31	1	6
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	189	39	54	6	-	397	61	28	6	5
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	526	36	47	5	12	729	51	42	3	4
M72 Forskning og utviklingsarbeid	44	14	34	23	30	12	33	42	17	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	86	14	41	16	29	45	29	49	8	14
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	103	15	64	10	6	119	62	29	-	4

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A9b. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Markeder					Markeder				
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet			Antall	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet				
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	6 041	29	51	10	8	11 232	55	37	4	3
	5-9 sysselsatte	2 102	32	54	8	6	4 207	57	36	3	3
	10-19 sysselsatte	1 374	30	53	10	6	2 775	48	43	5	3
	20-49 sysselsatte	1 341	29	52	11	8	3 085	60	32	4	3
	50-99 sysselsatte	571	26	46	15	12	696	57	35	4	3
	100-199 sysselsatte ...	327	24	45	16	13	282	48	38	8	6
	200-499 sysselsatte ...	194	21	43	22	13	129	39	45	7	9
	>=500 sysselsatte	132	17	56	9	17	58	28	60	3	5
C: Industri	Totalt	2 040	25	51	13	9	3 173	55	35	5	4
	5-9 sysselsatte	582	36	49	10	4	1 304	61	33	3	2
	10-19 sysselsatte	428	30	56	7	5	1 011	54	35	5	5
	20-49 sysselsatte	474	20	55	12	12	636	48	39	8	4
	50-99 sysselsatte	262	17	51	19	11	142	44	40	8	6
	100-199 sysselsatte ...	148	11	42	22	22	50	30	46	14	10
	200-499 sysselsatte ...	96	8	43	34	14	20	25	40	20	15
	>=500 sysselsatte	51	6	49	12	33	9	22	56	11	11
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	3 478	28	54	9	7	5 932	48	45	3	3
	5-9 sysselsatte	1 438	28	57	8	6	2 591	54	40	2	4
	10-19 sysselsatte	872	28	53	10	7	1 538	42	52	3	1
	20-49 sysselsatte	685	29	53	10	7	1 212	46	45	5	4
	50-99 sysselsatte	231	26	46	12	15	325	43	49	4	4
	100-199 sysselsatte ...	129	29	54	11	6	148	41	43	8	7
	200-499 sysselsatte ...	67	31	45	3	18	81	37	48	5	9
	>=500 sysselsatte	56	29	61	7	4	37	35	54	-	5
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	523	50	33	11	5	2 127	77	15	5	2
	5-9 sysselsatte	83	60	31	1	8	311	67	10	14	6
	10-19 sysselsatte	73	43	26	29	1	227	66	14	12	5
	20-49 sysselsatte	183	51	37	7	4	1 236	81	15	2	1
	50-99 sysselsatte	78	60	27	6	6	229	85	13	1	1
	100-199 sysselsatte ...	50	50	30	14	6	84	70	24	4	2
	200-499 sysselsatte ...	31	35	39	23	3	28	54	39	4	4
	>=500 sysselsatte	25	16	60	8	12	12	8	83	8	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A10.a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Begrensende faktorer											
		For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. Personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål av etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av mangende etterpørsel i markedet	Alle faktorer ikke relevante
	Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N Næringslivet totalt	6 041	55	42	37	32	17	21	22	28	39	14	19	17
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	100	61	54	48	29	34	19	41	23	42	17	24	12
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	91	37	29	24	26	10	14	13	16	21	7	13	22
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	334	67	53	46	31	17	31	28	39	47	19	19	16
C11 Prod. av drikkevarer	14	63	46	29	32	39	29	29	39	34	11	11	7
C13 Prod. av tekstiler	47	52	31	28	46	24	16	14	40	45	12	34	13
C14 Prod. av klær	27	39	39	29	14	21	25	7	14	22	-	11	18
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	60	80	60	60	40	40	60	40	20	40	40	20
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	51	43	43	30	28	37	25	28	53	27	31	10
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	44	51	37	24	-	5	20	15	54	20	34	10
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	85	48	15	27	24	9	12	21	23	31	14	15	18
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	62	60	49	37	45	24	28	19	39	53	20	28	8
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	15	60	53	47	20	13	27	27	20	27	13	13	7
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	72	54	44	41	24	29	20	30	26	25	14	12	9
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	81	49	40	33	24	23	23	20	22	48	32	34	16
C24 Prod. av metaller	41	56	59	33	38	15	20	28	24	24	12	22	10
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	220	69	47	42	26	18	25	21	31	47	12	20	11
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	105	52	50	39	39	14	25	12	24	38	10	15	11
C27 Prod. av elektrisk utstyr	76	61	38	31	38	17	23	12	27	29	8	12	13
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	257	61	44	41	43	24	31	26	25	44	15	19	18
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	35	61	47	44	42	35	29	30	24	63	18	43	10
C30 Prod. av andre transportmidler	107	61	57	41	44	17	17	21	26	46	14	21	14
C31 Prod. av møbler	116	68	64	49	33	23	33	33	30	49	18	31	15
C32 Annen industriprod.	63	65	60	59	19	2	13	30	37	33	6	32	27
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	76	42	34	28	52	20	30	39	27	38	21	29	10
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	86	29	9	7	18	7	15	23	17	19	8	5	33
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	58	52	37	35	21	19	20	14	16	35	16	11	14
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	39	34	31	39	22	18	20	26	31	9	12	21
G46 Agentur- og engroschandell, unntatt med motorvogner	1 104	49	36	28	28	18	23	22	34	42	15	23	25
H49-53 Transport og lagring	159	34	25	17	21	15	1	18	11	16	15	13	35
J58 Forlagsvirksomhet	373	53	44	38	34	8	20	23	26	35	12	19	13
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	20	22	47	45	16	16	16	29	17	45	16	11	6
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	37	-	-	-	37	-	-	-	-	-	-	42
J61 Telekommunikasjon	89	57	43	33	41	11	10	24	28	38	12	22	14
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	559	68	54	49	40	12	25	22	20	42	11	14	11
J63 Informasjonstjenester	72	66	53	42	32	18	24	18	19	25	14	21	3
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	147	42	24	6	21	13	14	6	21	18	11	15	27
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	189	49	42	37	26	14	23	21	23	30	12	11	8
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	526	60	41	45	28	15	13	23	33	46	13	16	14
M72 Forskning og utviklingsarbeid	44	59	64	70	30	9	16	23	20	32	14	7	16
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	86	53	42	53	57	10	10	23	23	40	8	24	17
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	103	52	42	32	28	18	9	18	37	29	2	1	20

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A10b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Begrensende faktorer												Alle faktorer ikke relevant
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne arbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsel etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsel i markedet	
		Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N:	Totalt	6041	55	42	37	32	17	21	22	28	39	14	19	17
Næringslivet totalt	5-9 sysselsatte	2102	58	46	40	31	19	26	28	34	44	15	20	15
	10-19 sysselsatte	1374	59	43	42	31	15	20	20	31	37	12	19	17
	20-49 sysselsatte	1341	51	43	35	33	18	20	22	38	13	16	18	
	50-99 sysselsatte	571	51	35	29	34	16	18	17	22	37	15	20	16
	100-199 sysselsatte .	327	46	34	24	28	15	19	16	17	33	13	17	22
	200-499 sysselsatte .	194	41	31	26	30	10	10	13	17	30	15	22	22
	>=500 sysselsatte ...	132	42	34	30	37	11	14	14	18	35	19	24	18
C: Industri	Totalt	2040	59	47	41	34	20	26	24	29	43	17	23	14
	5-9 sysselsatte	582	62	49	41	31	19	30	28	34	42	17	22	16
	10-19 sysselsatte	428	62	49	51	33	23	32	27	31	44	17	27	13
	20-49 sysselsatte	474	61	49	39	37	22	25	24	30	46	14	19	13
	50-99 sysselsatte	262	57	41	34	34	17	22	21	26	46	18	25	12
	100-199 sysselsatte .	148	51	39	30	30	18	23	17	16	40	17	21	17
	200-499 sysselsatte .	96	49	42	33	33	8	13	16	23	38	20	25	14
	>=500 sysselsatte ...	51	49	47	45	53	22	20	18	27	41	20	24	16
G,H,J,K,M,N:	Totalt	3478	54	41	36	31	14	19	21	28	38	13	18	18
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	1438	57	44	41	31	19	25	26	33	44	15	20	14
	10-19 sysselsatte	872	57	41	38	30	10	14	17	32	36	9	15	19
	20-49 sysselsatte	685	49	42	32	31	14	16	22	17	34	12	16	21
	50-99 sysselsatte	231	49	33	25	31	10	11	12	16	31	13	15	22
	100-199 sysselsatte .	129	40	32	18	28	12	19	15	21	29	12	16	27
	200-499 sysselsatte .	67	37	21	18	27	15	10	10	15	24	9	19	30
	>=500 sysselsatte ...	56	39	25	14	27	4	11	13	13	27	23	27	23
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	523	43	33	29	29	20	17	23	21	30	11	13	21
	5-9 sysselsatte	83	57	48	30	32	23	23	46	33	47	8	22	17
	10-19 sysselsatte	73	60	38	37	25	23	17	24	17	16	14	11	17
	20-49 sysselsatte	183	35	35	31	26	20	18	18	23	34	12	8	24
	50-99 sysselsatte	78	38	21	24	41	27	25	23	24	23	13	19	14
	100-199 sysselsatte .	50	44	26	24	26	12	6	14	10	22	4	8	26
	200-499 sysselsatte .	31	26	19	19	29	6	-	10	3	19	13	16	32
	>=500 sysselsatte ...	25	36	28	32	28	4	12	8	12	40	8	20	12

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A11a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Begrensende faktorer												
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. Personell	Mangel på teknologisk innføring	Mangel på partnere	Mangel på arbeidsinnnovasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter spørsmål i markedet
	Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N Næringslivet totalt	11 232	16	13	13	13	8	10	10	14	16	9	10	62
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	158	15	20	15	9	2	5	12	22	8	3	-	53
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	217	16	15	13	11	12	12	12	13	18	11	16	68
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	564	19	15	16	14	8	7	9	19	23	14	13	57
C11 Prod. av drikkevarer	9	25	14	14	25	25	11	-	28	28	-	-	39
C13 Prod. av tekstiler	72	12	14	7	8	5	8	5	5	10	8	3	64
C14 Prod. av klær	26	26	18	11	22	15	4	8	18	12	12	12	48
C15 Prod. av lær og lærvarer	10	20	30	10	30	20	10	20	-	30	10	20	30
C16 Prod. av trelast og varer av tre	313	31	23	24	26	21	22	12	29	34	19	21	44
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	41	29	25	12	8	8	16	20	27	16	12	47
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	257	15	10	10	15	11	10	12	21	24	15	15	50
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleums-produkter, kjemikalier og kjemiske produkter	21	32	38	27	5	31	15	31	38	37	15	20	41
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-	50
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	90	34	20	27	8	6	13	10	18	25	18	13	37
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	167	19	10	13	17	10	6	6	21	15	13	14	65
C24 Prod. av metaller	30	28	26	20	18	20	23	24	24	23	14	18	42
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	608	23	19	20	25	18	22	19	20	20	15	17	49
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	19	11	11	21	-	-	11	11	11	11	11	-	79
C27 Prod. av elektrisk utstyr	74	14	17	17	13	6	8	8	17	22	16	20	70
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	188	16	9	10	18	15	15	13	17	17	11	10	54
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	43	16	13	10	7	10	10	7	10	7	10	10	59
C30 Prod. av andre transportmidler	115	14	14	11	13	4	4	8	11	16	3	6	69
C31 Prod. av møbler	129	35	38	35	31	16	20	21	30	26	12	20	47
C32 Annen industriprod.	104	31	16	11	31	16	23	29	22	29	19	22	48
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	303	21	16	16	13	14	11	9	16	19	7	10	58
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	190	11	6	10	10	8	6	11	8	16	5	10	56
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	248	16	14	10	9	15	10	7	14	15	11	12	65
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 315	10	8	7	12	7	7	7	9	12	5	8	70
G46 Agentur- og engroschandelen, unntatt med motorvogner	2 872	13	10	9	11	6	9	9	12	13	6	7	67
H49-53 Transport og lagring	535	11	9	11	11	6	9	8	11	10	8	9	70
J58 Forlagsvirksomhet	280	24	20	18	12	7	5	10	16	18	17	16	56
J59 Film-, video- og fjernsynsprodukt., utgivelse av musikk- og lydopptak	123	36	33	27	15	6	6	22	16	17	3	4	55
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	38	23	31	26	15	17	14	14	14	21	-	3	50
J61 Telekommunikasjon	68	7	7	1	7	1	1	1	7	7	7	7	73
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	226	25	19	17	22	6	18	18	18	26	13	13	53
J63 Informasjonstjenester	52	27	23	14	14	14	11	14	19	31	22	18	43
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	438	8	3	4	9	5	6	5	9	11	9	10	69
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	397	13	8	7	4	3	4	4	5	11	6	3	75
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	729	22	22	22	14	6	6	14	18	19	9	13	58
M72 Forskning og utviklingsarbeid	12	8	17	17	17	8	17	17	17	8	-	8	75
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	45	41	31	12	12	12	21	19	19	31	-	19	29
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	119	2	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	83

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A11b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Begrensende faktorer												
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. Personell	Mangel på teknologisk innføring	Mangel på informasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevante
		Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N:	Totalt	11 232	16	13	13	13	8	10	10	14	16	9	10	62
Næringslivet	5-9 sysselsatte	4 207	19	16	14	14	8	10	11	16	16	9	9	60
totalt	10-19 sysselsatte	2 775	16	13	13	14	9	10	11	15	19	9	12	61
	20-49 sysselsatte	3 085	14	11	11	13	9	9	8	12	14	9	10	65
	50-99 sysselsatte	696	16	14	12	13	7	9	10	13	16	11	14	62
	100-199 sysselsatte	282	16	13	11	10	11	11	10	14	16	11	12	64
	200-499 sysselsatte	129	9	10	8	8	5	5	7	6	9	8	5	66
	>=500 sysselsatte	58	19	9	12	9	9	7	12	9	9	5	5	69
C: Industri	Totalt	3 173	22	17	17	18	13	14	13	20	22	13	14	53
	5-9 sysselsatte	1 304	20	15	14	18	11	11	12	18	18	12	12	56
	10-19 sysselsatte	1 011	24	18	20	20	17	18	14	23	27	15	17	53
	20-49 sysselsatte	636	24	18	19	17	13	12	14	19	23	13	15	51
	50-99 sysselsatte	142	30	24	22	22	13	16	13	23	24	18	19	44
	100-199 sysselsatte	50	24	14	16	14	16	12	10	16	20	24	14	50
	200-499 sysselsatte	20	10	15	5	5	5	-	-	5	10	15	5	55
	>=500 sysselsatte	9	-	-	-	11	11	11	11	11	11	-	-	56
G,H,J,K,M,N:	Totalt	5 932	15	12	11	11	6	8	9	12	14	8	8	65
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	2 591	18	15	14	12	6	10	10	15	15	7	7	62
	10-19 sysselsatte	1 538	12	10	9	11	5	5	10	10	14	6	9	66
	20-49 sysselsatte	1 212	13	9	10	10	7	8	7	11	12	10	10	68
	50-99 sysselsatte	325	14	12	11	13	8	11	11	12	14	12	11	71
	100-199 sysselsatte	148	10	10	7	7	9	9	9	11	11	9	11	69
	200-499 sysselsatte	81	9	9	6	7	4	6	7	6	7	7	5	68
	>=500 sysselsatte	37	24	8	16	8	8	5	14	8	8	5	5	73
A,B,D-F:	Totalt	2 127	12	10	9	11	8	8	8	11	13	6	9	66
Andre næringer	5-9 sysselsatte	311	21	18	14	11	11	9	13	15	14	8	10	58
	10-19 sysselsatte	227	9	10	10	6	6	8	6	14	15	8	12	68
	20-49 sysselsatte	1 236	10	8	7	12	8	8	7	10	12	6	6	69
	50-99 sysselsatte	229	10	11	8	7	3	3	8	7	14	7	15	61
	100-199 sysselsatte	84	20	18	13	13	11	12	13	18	20	7	14	64
	200-499 sysselsatte	28	11	11	14	11	11	7	11	7	11	4	4	68
	>=500 sysselsatte	12	17	17	8	8	8	8	8	8	8	8	8	67

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A12a. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Foretak med innovasjons-samarbeid		Samarbeidspartner							
	Antall	Prosent	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Konsulentforetak	Kommersielle laboratorier, FoU-foretak	Universitet eller høyskole	Offentlige/private forskningsinstitutter
Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid										
A-N Næringslivet totalt	2 078	34	37	54	47	12	35	24	35	34
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	53	53	52	46	36	8	44	44	51	43
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	37	41	43	60	44	19	35	40	55	45
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	129	39	43	78	46	16	33	37	22	38
C11 Prod. av drikkevarer	5	38	38	81	38	19	57	38	-	19
C13 Prod. av tekstiler	20	43	66	57	66	-	17	33	12	26
C14 Prod. av klær	12	46	16	47	54	8	46	23	16	39
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	40	100	100	100	50	50	50	100	50
C16 Prod. av trelast og varer av tre	45	25	41	56	38	23	31	40	20	38
C17 Prod. av papir og papirvarer	12	56	74	61	61	17	17	52	35	35
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	16	19	19	44	25	19	-	6	19	6
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	34	55	64	64	55	15	43	55	67	66
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	73	36	45	36	18	64	55	73	55
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	24	34	26	64	38	19	49	66	23	43
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	30	37	34	50	30	10	40	44	50	40
C24 Prod. av metaller	24	58	33	78	29	42	31	35	51	61
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	47	21	30	76	41	13	37	39	21	24
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	56	54	39	54	57	13	45	37	45	41
C27 Prod. av elektrisk utstyr	34	45	31	62	55	10	36	38	41	33
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	100	39	37	45	53	15	24	13	41	46
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	12	36	64	76	68	8	44	24	40	48
C30 Prod. av andre transportmidler	35	33	44	75	45	12	41	11	41	20
C31 Prod. av møbler	9	8	44	78	44	-	56	11	22	56
C32 Annen industriprod.	25	39	32	56	52	4	76	40	24	16
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	17	22	42	82	71	47	41	18	53	47
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	48	56	45	53	12	14	44	18	40	52
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	29	50	56	49	29	15	42	31	31	24
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	53	28	52	73	47	18	35	31	31	35
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	303	27	42	45	41	9	16	17	19	25
H49-53 Transport og lagring	52	33	44	68	35	16	45	15	21	30
J58 Forlagsvirksomhet	92	25	36	38	60	18	50	16	50	37
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	16	78	38	94	6	31	8	-	17	23
J60 Radio- og fjernsyns- kringkasting	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	34	38	20	74	26	18	38	6	29	23
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	158	28	29	46	68	9	41	4	20	10
J63 Informasjonstjenester	21	30	45	64	43	9	61	5	23	9
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	48	33	62	72	18	12	27	4	16	13
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	97	52	17	21	38	-	45	30	61	40
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	201	38	21	52	58	13	34	26	36	41
M72 Forskning og utviklingsarbeid	32	73	38	41	44	13	47	41	78	78
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	51	59	35	54	55	4	41	10	57	38
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	54	52	17	54	77	2	39	2	64	39

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A12b. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid		Samarbeidspartner							
		Antall	Prosent	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Konsulentforetak	Kommersielle laboratorier, FoU-foretak	Universitet eller høyskole	Offentlige/private forskningsinstitutter
		Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid									
A-N:	Totalt	2078	34	37	54	47	12	35	24	35	34
Næringslivet	5-9 sysselsatte	748	36	23	49	44	5	28	16	26	24
totalt	10-19 sysselsatte	402	29	32	48	46	16	35	22	43	43
	20-49 sysselsatte	441	33	45	58	48	13	38	22	29	32
	50-99 sysselsatte	202	35	46	57	52	20	39	31	38	36
	100-199 sysselsatte ..	125	38	52	61	44	15	50	34	43	34
	200-499 sysselsatte ..	87	45	68	67	49	17	44	45	56	56
	>=500 sysselsatte	74	56	72	82	61	27	49	51	66	70
C: Industri	Totalt	700	34	40	63	48	16	36	33	34	39
	5-9 sysselsatte	144	25	24	60	35	8	33	19	11	24
	10-19 sysselsatte	142	33	30	62	41	19	24	27	40	44
	20-49 sysselsatte	166	35	34	64	53	19	41	33	30	29
	50-99 sysselsatte	96	37	46	59	51	14	38	36	38	40
	100-199 sysselsatte ..	66	45	50	58	45	11	41	32	39	35
	200-499 sysselsatte ..	55	57	78	71	62	20	44	62	60	67
	>=500 sysselsatte	31	61	87	94	81	29	52	71	74	84
G,H,J,K,M,N:	Totalt	1159	33	33	49	49	10	34	16	34	30
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	564	39	21	47	47	5	26	14	30	24
	10-19 sysselsatte	229	26	31	42	53	16	41	19	42	40
	20-49 sysselsatte	206	30	53	53	49	9	39	12	26	32
	50-99 sysselsatte	76	33	44	47	59	25	35	21	37	28
	100-199 sysselsatte ..	36	28	58	67	42	25	61	33	50	28
	200-499 sysselsatte ..	22	33	55	59	36	14	55	14	45	36
	>=500 sysselsatte	25	45	60	72	44	20	40	28	52	52
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	220	42	49	57	34	14	40	33	42	41
	5-9 sysselsatte	40	49	54	46	34	6	37	30	23	14
	10-19 sysselsatte	30	40	50	33	14	7	49	29	60	59
	20-49 sysselsatte	69	38	44	59	37	13	25	28	34	38
	50-99 sysselsatte	30	39	52	74	37	26	51	39	42	46
	100-199 sysselsatte ..	23	46	48	61	43	13	61	39	43	43
	200-499 sysselsatte ..	10	32	40	60	10	10	20	20	60	40
	>=500 sysselsatte	18	72	61	78	50	33	56	50	72	72

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A13a. Viktigste samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Samarbeidspartner								
	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leveran-dører av utstyr, materiell, kompo-nenter eller data-program	Kunder	Konkur-renter	Konsulent-foretak	Kommer-sielle labora-torier, FoU-foretak	Universitet eller høøgskole	Offentlige/ private forsknings-institutter
Antall	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
A-N Næringslivet totalt	1 330	20	23	20	1	8	5	9	11
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	30	37	7	3	-	7	7	27	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	34	21	18	15	-	9	6	15	17
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	102	10	48	10	3	3	7	13	7
C11 Prod. av drikkevarer	3	62	38	-	-	-	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	13	8	-	48	-	11	26	-	8
C14 Prod. av klær	4	-	50	-	-	-	-	-	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	50	-	50	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	35	37	19	21	-	-	-	-	23
C17 Prod. av papir og papirvarer	10	30	10	40	-	-	10	10	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	16	13	44	19	-	-	-	19	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	30	37	17	17	-	3	3	20	4
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	22	11	33	-	22	-	11	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	20	19	18	20	-	-	29	-	15
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	30	17	20	13	-	17	3	16	13
C24 Prod. av metaller	21	14	33	5	5	5	-	14	25
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	40	7	28	22	2	5	18	2	15
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	42	29	12	19	-	5	7	12	17
C27 Prod. av elektrisk utstyr	27	7	33	20	-	7	7	4	21
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	78	14	16	26	7	6	1	3	19
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	12	24	16	16	-	12	8	8	16
C30 Prod. av andre transportmidler	28	19	19	18	-	14	4	4	11
C31 Prod. av møbler	9	11	33	11	-	44	-	-	-
C32 Annen industriprod.	7	14	-	-	-	14	29	14	29
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	17	24	23	6	-	6	-	35	6
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	40	7	21	2	2	14	5	14	33
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	23	30	22	15	-	15	-	9	9
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	53	23	39	15	-	10	-	-	7
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	132	31	24	17	2	4	8	2	11
H49-53 Transport og lagring	52	9	40	16	-	9	-	10	7
J58 Forlagsvirksomhet	60	39	11	18	-	5	2	9	15
J59 Film-, video- og fjernsynsprogram-prod., utgivelse av musikk- og lydopptak	6	17	83	-	-	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	14	14	44	7	-	7	-	21	7
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	81	20	14	31	1	20	1	9	2
J63 Informasjonstjenester	14	36	7	21	-	28	-	7	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	33	42	17	3	3	9	-	3	6
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	30	3	25	31	-	10	-	31	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	105	18	17	37	-	-	14	6	8
M72 Forskning og utviklingsarbeid	21	14	-	24	-	10	10	29	14
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	34	-	18	38	-	11	-	21	12
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	14	-	25	50	-	18	7	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A13b. Viktigste samarbeidspartner i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008.

Næring (SN07)	Sysselsettings- gruppe	Samarbeidspartner								
		Foretak med innova- sjons- samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leveran- dører av utstyr, materiell, kompo- nenter eller data- program	Kunder	Konkur- renter	Konsulent- foretak	Kommer- sielle labora- torier, FoU- foretak	Universitet eller høgskole	Offentlige/ private forsknings- institutter
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	1330	20	23	20	1	8	5	9	11
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	402	16	20	22	1	8	7	12	13
	20-49 sysselsatte	441	19	29	20	2	9	5	7	9
	50-99 sysselsatte	202	19	22	24	2	7	3	9	11
	100-199 sysselsatte	125	24	21	15	-	10	9	9	13
	200-499 sysselsatte	87	37	16	10	-	6	5	13	13
C: Industri	>=500 sysselsatte	74	30	22	15	-	4	1	12	15
	Totalt	556	18	26	18	2	6	6	9	13
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	142	9	28	15	4	7	6	11	16
	20-49 sysselsatte	166	12	33	19	2	6	8	8	10
	50-99 sysselsatte	96	18	26	21	2	8	6	7	11
	100-199 sysselsatte	66	18	20	24	-	9	8	9	12
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	55	44	9	13	-	2	5	9	16
	>=500 sysselsatte	31	39	16	13	-	3	-	10	19
	Totalt	594	22	21	24	1	8	5	9	8
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	229	18	18	29	-	7	8	11	10
	20-49 sysselsatte	206	24	25	21	1	10	4	5	6
	50-99 sysselsatte	76	24	13	33	3	5	1	10	8
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	36	33	25	6	-	6	11	11	8
	200-499 sysselsatte	22	27	27	9	-	18	-	14	5
	>=500 sysselsatte	25	20	24	20	-	8	-	16	8
	Totalt	180	22	23	10	1	11	3	12	16
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	30	27	3	4	-	19	7	20	19
	20-49 sysselsatte	69	22	29	15	-	12	-	8	14
50-99 sysselsatte	30	13	30	13	3	4	-	10	16	
100-199 sysselsatte	23	26	17	4	-	17	9	4	22	
200-499 sysselsatte	10	20	30	-	-	-	10	30	10	
>=500 sysselsatte	18	28	28	11	-	-	6	11	17	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A14a. Samarbeidspartnerne geografiske lokalisering, etter detaljert næring, 2006-2008.

Næring (SN07)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartnerens lokalitet						
		Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Kina eller India	Andre
A-N Næringslivet totalt	1330	66	56	29	32	13	6	8
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	30	90	53	7	33	10	3	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	34	70	56	24	38	33	6	3
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	102	71	65	25	23	9	-	6
C11 Prod. av drikkevarer	3	69	-	31	31	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	13	41	70	74	41	33	8	8
C14 Prod. av klær	4	25	75	75	75	25	50	25
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	-	100	50	-	-	50
C16 Prod. av trelast og varer av tre	35	67	72	42	39	-	-	3
C17 Prod. av papir og papirvarer	10	50	60	70	60	20	30	10
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	16	56	75	13	6	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	30	70	70	37	70	37	17	23
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	56	56	67	56	33	22	33
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	20	44	90	43	51	-	-	13
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	30	47	64	20	20	17	-	3
C24 Prod. av metaller	21	56	72	34	38	5	5	14
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	40	75	58	32	30	5	7	7
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	42	71	52	31	50	26	21	14
C27 Prod. av elektrisk utstyr	27	54	63	33	38	7	11	9
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	78	64	62	18	40	10	6	6
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	12	60	52	32	32	16	8	8
C30 Prod. av andre transportmidler	28	70	49	18	14	7	-	4
C31 Prod. av møbler	9	78	67	33	22	-	-	-
C32 Annen industriprod.	7	57	43	29	29	-	14	29
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	17	59	71	24	18	12	18	12
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	40	67	62	22	5	5	-	2
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	23	76	46	24	18	4	-	4
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	53	74	57	10	26	7	-	-
G46 Agentur- og engrosandel, unntatt med motorvogner	132	67	32	41	42	7	4	4
H49-53 Transport og lagring	52	60	56	17	19	4	5	7
J58 Forlagsvirksomhet	60	65	49	32	33	14	8	17
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	6	55	62	17	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	0	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	14	77	35	42	58	-	-	7
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	81	60	30	29	22	9	13	7
J63 Informasjonstjenester	14	57	50	35	21	35	7	7
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	33	67	42	35	21	6	3	3
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	30	75	69	34	-	-	3	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	105	73	80	31	40	30	6	20
M72 Forskning og utviklingsarbeid	21	71	76	38	57	33	10	5
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	34	63	51	35	33	29	8	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	14	82	43	-	32	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A14b. Samarbeidspartnerne geografiske lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008.

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartners lokalitet						
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Kina eller India	Andre
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	1 330	66	56	29	32	13	6	8
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	402	66	55	24	32	12	4	7
	20-49 sysselsatte	441	70	53	28	22	7	3	6
	50-99 sysselsatte	202	65	58	26	36	13	8	7
	100-199 sysselsatte	125	62	54	33	37	20	7	10
	200-499 sysselsatte	87	55	64	45	49	22	15	15
C: Industri	>=500 sysselsatte	74	70	78	55	57	27	16	16
	Totalt	556	63	63	31	35	12	7	9
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	142	65	59	19	31	6	1	6
	20-49 sysselsatte	166	67	61	25	20	7	3	8
	50-99 sysselsatte	96	63	70	28	35	8	7	8
	100-199 sysselsatte	66	50	55	38	41	21	9	8
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	55	58	67	55	60	25	20	16
	>=500 sysselsatte	31	74	84	65	81	32	26	19
	Totalt	594	67	50	32	32	14	6	8
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	229	66	52	31	34	17	6	8
	20-49 sysselsatte	206	71	47	35	24	9	4	7
	50-99 sysselsatte	76	64	46	24	41	13	9	5
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	36	67	47	33	31	19	8	14
	200-499 sysselsatte	22	55	55	32	36	23	9	18
	>=500 sysselsatte	25	64	72	48	48	12	12	16
	Totalt	180	75	56	16	24	12	2	4
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	30	77	52	-	14	-	-	-
	20-49 sysselsatte	69	72	51	10	22	3	-	1
50-99 sysselsatte	30	77	50	24	27	26	7	7	
100-199 sysselsatte	23	91	61	17	35	17	-	9	
200-499 sysselsatte	10	40	70	20	20	-	-	-	
>=500 sysselsatte	18	72	78	50	28	39	6	11	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A15a. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon.

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Beskyttelsesmetode							Ingen form for beskyttelse
		Søknad om patent	Mønsterbeskyttelse	Varemerke	Opphavsrett	Hemmeligholdelse	Kompleks utforming/design	Tidsforsprang på konkurrentene	
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet						
A-N Næringslivet totalt	3939	15	8	21	13	30	22	37	44
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	61	5	2	10	2	21	13	33	60
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	28	6	20	8	34	24	35	45
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	246	8	5	27	4	25	20	32	42
C11 Prod. av drikkevarer	12	10	17	38	8	48	8	31	44
C13 Prod. av tekstiler	33	9	7	13	3	28	24	42	39
C14 Prod. av klær	13	8	23	46	23	23	23	38	31
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	25	0	25	0	25	50	50	25
C16 Prod. av trelast og varer av tre	108	6	4	13	2	26	27	38	42
C17 Prod. av papir og papirvarer	19	16	11	11	5	32	11	37	53
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	51	0	0	8	2	14	22	49	45
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	54	46	15	48	17	68	19	42	15
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	38	23	46	23	46	15	46	23
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	57	24	12	20	4	22	25	42	32
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	68	10	15	26	4	32	20	41	38
C24 Prod. av metaller	34	12	6	12	6	47	20	26	45
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	139	23	10	18	10	22	20	41	45
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	81	38	15	28	14	56	46	69	15
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	33	12	34	18	38	37	50	21
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	191	32	8	14	12	42	29	40	31
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	32	19	6	11	6	33	34	56	34
C30 Prod. av andre transportmidler	89	31	6	12	9	35	34	48	33
C31 Prod. av møbler	78	18	19	18	12	9	17	17	70
C32 Annen industriprod.	22	32	20	66	30	39	52	50	29
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	56	11	2	14	2	12	11	16	68
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	73	5	1	5	4	14	4	8	79
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	47	4	2	9	4	31	2	35	54
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	8	3	11	7	13	14	24	69
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	614	15	12	31	19	33	21	33	46
H49-53 Transport og lagring	159	5	1	6	7	11	9	26	60
J58 Forlagsvirksomhet	231	8	5	28	34	31	23	42	34
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	10	12	12	31	19	0	22	59
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	0	0	33	0	0	0	0	67
J61 Telekommunikasjon	61	5	0	10	10	38	11	41	46
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	314	9	8	20	21	31	26	49	36
J63 Informasjonstjenester	43	13	9	31	31	42	18	47	42
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	106	5	2	11	6	14	8	27	64
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	87	7	15	29	19	41	15	23	41
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	289	19	3	10	15	37	28	38	36
M72 Forskning og utviklingsarbeid	27	41	11	22	7	56	30	59	26
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	52	40	11	43	17	45	38	74	18
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	43	10	22	30	16	18	18	17	59

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A15b. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon.

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Beskyttelsesmetode							Ingen form for beskyttelse
			Søknad om patent	Mønsterbeskyttelse	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelig holdelse	Kompleks utforming/design	Tidsfor- sprang på konkurentene	
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet							
	Totalt	3939	15	8	21	13	30	22	37	44
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1374	12	8	22	16	32	24	38	43
	20-49 sysselsatte	1341	12	6	17	10	27	19	35	44
	50-99 sysselsatte	571	16	7	19	9	30	22	36	47
	100-199 sysselsatte	327	24	11	24	14	30	20	36	42
A-N: Næringslivet	200-499 sysselsatte	194	27	12	28	19	34	20	36	43
totalt	>=500 sysselsatte	132	31	11	30	21	40	24	51	31
	Totalt	1459	20	9	22	8	31	25	40	38
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	428	11	5	18	6	23	23	36	46
	20-49 sysselsatte	474	18	8	18	7	30	25	38	37
	50-99 sysselsatte	262	21	8	20	6	34	24	40	40
	100-199 sysselsatte	148	30	16	31	13	36	24	45	33
C: Industri	200-499 sysselsatte	96	36	18	36	21	47	29	44	30
	>=500 sysselsatte	51	45	20	41	22	59	35	63	18
	Totalt	2040	13	8	22	19	31	21	37	43
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	872	13	10	26	23	37	25	41	39
	20-49 sysselsatte	685	10	6	19	15	28	18	36	43
	50-99 sysselsatte	231	12	5	19	12	26	20	33	52
G,H,J,K,M,N:	100-199 sysselsatte	129	20	8	22	18	24	17	29	47
Tjenesteytende	200-499 sysselsatte	67	21	6	27	24	25	15	34	48
næringer	>=500 sysselsatte	56	13	4	16	20	27	14	43	46
	Totalt	440	10	3	11	6	19	13	26	64
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	73	1	1	8	1	10	17	18	76
	20-49 sysselsatte	183	4	1	8	4	17	8	24	69
	50-99 sysselsatte	78	13	6	18	8	28	16	32	56
	100-199 sysselsatte	50	20	2	10	6	28	16	30	52
A,B,D-F: Andre	200-499 sysselsatte	31	13	6	6	3	10	3	16	74
næringer	>=500 sysselsatte	25	44	12	36	24	32	24	44	24

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A16a. Organisasjonsinnovasjon, etter detaljert næring, 2006-2008. Alle foretak

Næring (SN07)	Populasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisasjonsinnovasjon		
			Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	10 964	20	61	82	41
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	111	27	63	86	31
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	209	21	69	76	53
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	599	17	65	60	59
C11 Prod. av drikkevarer	19	18	57	100	57
C13 Prod. av tekstiler	69	14	45	76	35
C14 Prod. av klær	26	15	100	75	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	8	13	100	100	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	310	18	55	65	22
C17 Prod. av papir og papirvarer	40	30	100	67	33
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	171	23	49	82	26
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	37	71	96	46
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	14	36	80	100	60
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	110	21	77	75	20
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	150	16	55	92	17
C24 Prod. av metaller	51	30	80	74	33
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	530	15	70	82	42
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	90	40	81	78	50
C27 Prod. av elektrisk utstyr	97	20	72	80	33
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	282	21	83	88	47
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	55	25	78	71	48
C30 Prod. av andre transportmidler	174	21	81	83	39
C31 Prod. av møbler	150	23	44	77	44
C32 Annen industriprod.	73	14	40	100	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	244	22	64	75	22
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	232	29	59	87	46
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	202	20	61	76	27
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	14	58	83	27
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 057	14	61	86	36
H49-53 Transport og lagring	694	13	46	76	33
J58 Forlagsvirksomhet	401	31	52	86	54
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	68	18	29	90	62
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	18	6	0	100	100
J61 Telekommunikasjon	105	27	70	100	46
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	419	36	57	79	53
J63 Informasjonstjenester	75	23	39	84	72
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	373	19	68	91	58
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	294	28	39	86	41
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	660	26	56	86	42
M72 Forskning og utviklingsarbeid	35	37	62	77	77
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	67	54	85	90	62
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	115	6	85	85	15

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A16b. Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008. Alle foretak

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Type organisasjonsinnovasjon			
			Foretak med organisasjons- innovasjon	Ny forretnings- praksis	Nye metoder for organisering av arbeids-ansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
		Antall foretak	Prosent	— Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon —		
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 964	20	61	82	41
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	4 149	17	57	82	48
	20-49 sysselsatte	4 426	18	58	82	37
	50-99 sysselsatte	1 267	23	61	85	36
	100-199 sysselsatte ..	609	29	74	78	40
	200-499 sysselsatte ..	323	35	68	79	35
C: Industri	>=500 sysselsatte	190	38	83	86	46
	Totalt	3 327	20	67	77	39
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 439	14	57	69	46
	20-49 sysselsatte	1 110	20	70	79	34
	50-99 sysselsatte	404	25	68	83	33
	100-199 sysselsatte ..	198	31	76	82	40
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte ..	116	40	76	74	39
	>=500 sysselsatte	60	45	93	89	41
	Totalt	5 381	20	57	85	45
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2 410	19	56	87	49
	20-49 sysselsatte	1 897	19	51	83	43
	50-99 sysselsatte	556	21	61	84	42
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte ..	277	27	71	80	43
	200-499 sysselsatte ..	148	30	61	84	36
	>=500 sysselsatte	93	31	79	83	48
	Totalt	2 256	17	60	82	34
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	300	18	68	83	57
	20-49 sysselsatte	1 419	14	58	83	28
50-99 sysselsatte	307	21	49	88	30	
100-199 sysselsatte ..	134	28	76	68	35	
200-499 sysselsatte ..	59	37	64	82	23	
>=500 sysselsatte	37	43	75	88	50	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A17a. Organisatoriske innovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon.

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisasjonsinnovasjon		
			Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
	Antall	Prosent	— Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon —		
A-N Næringslivet totalt	3 939	37	65	81	45
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	61	39	70	82	39
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	35	69	77	46
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	246	33	77	64	62
C11 Prod. av drikkevarer	12	17	100	100	100
C13 Prod. av tekstiler	33	30	45	76	35
C14 Prod. av klær	13	31	100	75	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	108	39	56	69	7
C17 Prod. av papir og papirvarer	19	53	100	70	30
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	51	51	69	73	35
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	54	43	74	96	48
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	38	80	100	60
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	57	30	84	66	28
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	68	22	53	93	27
C24 Prod. av metaller	34	41	79	71	36
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	139	37	78	80	43
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	81	43	80	77	51
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	32	76	79	34
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	191	29	82	87	50
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	32	34	73	77	60
C30 Prod. av andre transportmidler	89	33	83	82	30
C31 Prod. av møbler	78	28	27	77	68
C32 Annen industriprod.	22	18	37	100	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	56	41	70	67	25
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	73	48	73	94	57
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	47	37	46	74	35
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	48	65	85	37
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	614	28	59	87	34
H49-53 Transport og lagring	159	27	60	63	37
J58 Forlagsvirksomhet	231	47	57	85	58
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	57	38	79	62
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	61	42	76	100	50
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	314	42	52	76	52
J63 Informasjonstjenester	43	31	36	100	64
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	106	46	73	98	63
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	87	58	49	81	51
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	289	36	55	78	33
M72 Forskning og utviklingsarbeid	27	48	62	77	77
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	52	58	93	88	70
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	43	10	77	77	23

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A17b. Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisasjonsinnovasjon		
				Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
		Antall	Prosent	— Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon —		
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 939	37	65	81	45
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 374	35	58	81	52
	20-49 sysselsatte	1 341	36	64	79	42
	50-99 sysselsatte	571	34	66	85	39
	100-199 sysselsatte	327	41	74	83	40
	200-499 sysselsatte	194	46	71	76	39
C: Industri	>=500 sysselsatte	132	50	85	85	48
	Totalt	1 459	34	73	77	42
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	428	30	66	67	52
	20-49 sysselsatte	474	34	74	78	39
	50-99 sysselsatte	262	32	69	82	35
	100-199 sysselsatte	148	36	77	85	42
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	96	46	75	73	41
	>=500 sysselsatte	51	51	92	88	42
	Totalt	2 040	37	59	83	47
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	872	36	53	85	50
	20-49 sysselsatte	685	35	56	79	46
	50-99 sysselsatte	231	35	69	86	46
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	129	45	72	84	41
	200-499 sysselsatte	67	43	72	76	41
	>=500 sysselsatte	56	48	81	81	48
	Totalt	440	44	66	84	42
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	73	37	82	96	67
	20-49 sysselsatte	183	43	63	80	40
50-99 sysselsatte	78	43	56	91	33	
100-199 sysselsatte	50	46	70	74	30	
200-499 sysselsatte	31	55	59	82	29	
>=500 sysselsatte	25	52	77	85	62	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A18a. Organisatoriske innovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisasjonsinnovasjon		
			Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
	Antall	Prosent			
A-N Næringslivet totalt	7 025	10	53	84	33
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	50	13	37	100	0
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	136	14	68	74	63
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	353	6	18	46	46
C11 Prod. av drikkevarer	7	21	0	100	0
C13 Prod. av tekstiler	36	-	-	-	-
C14 Prod. av klær	13	-	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	25	100	100	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	202	6	51	51	71
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	10	100	50	50
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	120	11	8	100	8
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	11	10	0	100	0
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ...	1	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	53	12	59	100	0
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	82	11	57	89	0
C24 Prod. av metaller	17	8	100	100	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	391	8	57	86	40
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	9	11	100	100	0
C27 Prod. av elektrisk utstyr	38	3	0	100	0
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	91	3	100	100	0
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	23	11	100	44	0
C30 Prod. av andre transportmidler	85	9	73	86	73
C31 Prod. av møbler	72	16	75	75	0
C32 Annen industriprod.	51	12	42	100	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	188	16	59	81	19
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	159	19	43	78	34
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	155	15	73	77	21
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 315	9	53	82	19
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 443	8	65	84	38
H49-53 Transport og lagring	535	9	33	88	29
J58 Forlagsvirksomhet	170	10	16	94	27
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	58	11	21	100	63
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	15	7	0	100	100
J61 Telekommunikasjon	44	5	0	100	0
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	105	17	94	100	59
J63 Informasjonstjenester	32	12	52	26	100
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	267	8	57	74	48
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning .	207	15	22	93	24
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	371	17	57	100	57
M72 Forskning og utviklingsarbeid	8	-	-	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	15	38	36	100	18
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	72	3	100	100	0

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A18b. Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Type organisasjonsinnovasjon		
				Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
		Antall	Prosent	— Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon —		
	Totalt	7025	10	53	84	33
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2775	9	55	84	42
	20-49 sysselsatte	3085	10	48	87	27
	50-99 sysselsatte	696	13	48	83	29
	100-199 sysselsatte	282	14	73	63	43
	200-499 sysselsatte	129	17	55	95	18
A-N: Næringslivet totalt	>=500 sysselsatte	58	10	67	100	17
	Totalt	1868	9	51	78	27
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1011	7	38	74	34
	20-49 sysselsatte	636	9	56	80	20
	50-99 sysselsatte	142	14	65	90	25
	100-199 sysselsatte	50	18	67	67	33
	200-499 sysselsatte	20	10	100	100	0
C: Industri	>=500 sysselsatte	9	11	100	100	0
	Totalt	3341	10	52	89	41
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1538	9	64	92	45
	20-49 sysselsatte	1212	10	40	91	38
	50-99 sysselsatte	325	12	45	79	33
	100-199 sysselsatte	148	11	65	65	47
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	81	19	40	100	27
	>=500 sysselsatte	37	5	50	100	50
	Totalt	1816	11	55	81	25
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	227	12	53	69	47
	20-49 sysselsatte	1236	9	54	85	19
	50-99 sysselsatte	229	13	41	84	26
	100-199 sysselsatte	84	17	86	57	43
	200-499 sysselsatte	28	18	80	80	0
A,B,D-F: Andre næringer	>=500 sysselsatte	12	25	67	100	0

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A19a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt til å være av høy viktighet							
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Forbedret kommunikasjon eller informasjonsutveksling inntert eller med andre foretak/inst.	Alle effekter "ikke relevant"
A-N Næringslivet totalt	3 939	37	46	45	64	49	44	1
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	61	39	21	27	53	65	47	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	35	31	31	42	50	46	8
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	246	33	40	50	65	68	43	-
C11 Prod. av drikkevarer	12	17	50	100	50	50	-	-
C13 Prod. av tekstiler	33	30	90	55	65	90	65	-
C14 Prod. av klær	13	31	75	50	50	50	75	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	-	-	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	108	39	64	53	68	50	61	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	19	53	60	30	80	100	60	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	51	51	27	46	46	50	15	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	54	43	40	39	44	56	30	9
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	38	40	80	80	60	40	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	57	30	72	66	40	50	44	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	68	22	54	33	60	93	13	-
C24 Prod. av metaller	34	41	50	29	57	57	36	7
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	139	37	55	34	57	64	28	8
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	81	43	57	57	63	54	43	-
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	32	50	45	66	42	37	5
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	191	29	54	53	64	52	41	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	32	34	36	64	64	50	55	-
C30 Prod. av andre transportmidler	89	33	34	38	70	47	34	-
C31 Prod. av møbler	78	28	32	45	27	50	36	-
C32 Annen industriprod.	22	18	-	-	37	-	63	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	56	41	42	30	54	51	38	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	73	48	43	16	62	44	47	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	47	37	31	12	43	26	43	14
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	48	41	43	67	60	60	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	614	28	62	46	65	41	45	2
H49-53 Transport og lagring	159	27	61	31	77	67	42	6
J58 Forlagsvirksomhet	231	47	32	49	68	40	37	1
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	57	45	17	62	34	100	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	61	42	57	36	71	38	18	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	314	42	47	54	74	44	52	1
J63 Informasjonstjenester	43	31	15	44	29	-	35	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	106	46	53	38	67	52	32	-
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	87	58	22	64	58	32	47	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	289	36	44	42	66	42	48	-
M72 Forskning og utviklingsarbeid	27	48	31	54	85	54	62	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	52	58	32	75	84	38	45	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	43	10	23	45	77	77	77	-

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A19b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt til å være av høy viktighet							
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Forbedret kommunikasjon eller informasjon utveksling inntært eller med andre foretak/inst.	Alle effekter "ikke relevant"
		Antall	Prosen	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon					
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 939	37	46	45	64	49	44	1
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 374	35	47	51	67	45	47	0
	20-49 sysselsatte	1 341	36	46	42	64	43	41	3
	50-99 sysselsatte	571	34	41	46	64	53	44	1
	100-199 sysselsatte ...	327	41	42	36	60	61	43	2
	200-499 sysselsatte ...	194	46	43	42	54	60	44	2
C: Industri	>=500 sysselsatte	132	50	53	45	61	74	42	-
	Totalt	1 459	34	48	46	59	58	40	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	428	30	54	47	62	51	39	-
	20-49 sysselsatte	474	34	47	50	62	53	37	2
	50-99 sysselsatte	262	32	42	42	59	60	43	1
	100-199 sysselsatte ...	148	36	47	38	51	64	42	4
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte ...	96	46	45	43	52	68	45	2
	>=500 sysselsatte	51	51	54	54	54	85	35	-
	Totalt	2 040	37	46	48	68	43	44	1
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	872	36	45	55	69	41	48	0
	20-49 sysselsatte	685	35	49	39	69	37	42	2
	50-99 sysselsatte	231	35	40	56	70	45	46	-
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte ...	129	45	38	36	71	57	33	-
	200-499 sysselsatte ...	67	43	45	48	55	45	41	3
	>=500 sysselsatte	56	48	63	41	67	67	44	-
	Totalt	440	44	37	32	59	53	52	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	73	37	35	22	64	65	74	-
	20-49 sysselsatte	183	43	36	36	57	41	47	3
50-99 sysselsatte	78	43	41	29	64	52	38	3	
100-199 sysselsatte ...	50	46	39	30	52	65	70	4	
200-499 sysselsatte ...	31	55	35	29	59	65	47	-	
>=500 sysselsatte	25	52	31	38	62	69	54	-	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A20a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt til å være av høy viktighet							
	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak uten organisasjonsinnovasjon	Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Forbedret kommunikasjon eller informasjonsutveksling inntert eller med andre foretak/inst.	Alle effekter "ikke relevant"
	Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon					
A-N Næringslivet totalt	7 025	10	38	20	61	39	45	3
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	50	13	-	-	100	82	18	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	136	14	53	31	69	42	58	-
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	353	6	32	18	46	86	5	-
C11 Prod. av drikkevarer	7	21	-	-	-	-	-	100
C13 Prod. av tekstiler	36	-	-	-	-	-	-	-
C14 Prod. av klær	13	-	-	-	-	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	4	25	-	-	-	100	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	202	6	43	-	51	100	51	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	10	100	-	-	100	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	120	11	8	23	46	23	46	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	11	10	-	-	-	100	100	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	1	-	-	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	53	12	41	-	-	84	57	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	82	11	-	11	55	43	43	-
C24 Prod. av metaller	17	8	-	-	100	-	-	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	391	8	50	33	69	69	40	-
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	9	11	100	-	100	-	100	-
C27 Prod. av elektrisk utstyr	38	3	-	-	100	100	-	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	91	3	33	33	33	67	33	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	23	11	44	-	44	44	44	56
C30 Prod. av andre transportmidler	85	9	86	45	100	59	73	-
C31 Prod. av møbler	72	16	75	41	66	92	66	-
C32 Annen industriprod.	51	12	42	42	42	42	83	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	188	16	22	9	56	36	37	25
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	159	19	48	24	69	45	33	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	155	15	46	8	75	50	35	4
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 315	9	27	18	54	38	49	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 443	8	50	26	53	23	47	5
H49-53 Transport og lagring	535	9	46	4	69	40	41	2
J58 Forlagsvirksomhet	170	10	6	6	57	37	57	-
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	58	11	41	21	41	41	41	16
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	15	7	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	44	5	-	-	-	-	-	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	105	17	71	-	77	-	77	-
J63 Informasjonstjenester	32	12	-	26	52	52	26	48
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	267	8	40	12	69	17	17	5
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	207	15	28	39	70	9	49	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	371	17	26	33	78	32	59	-
M72 Forskning og utviklingsarbeid	8	-	-	-	-	-	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	15	38	54	18	82	18	36	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	72	3	100	-	100	100	-	-

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A20b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak uten organisasjonsinnovasjon	Effekter av organisasjonsinnovasjon oppgitt til å være av høy viktighet						Alle effekter "ikke relevant"
				Redusert responstid på kunder eller leverandører	Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller varer eller prosesser	Forbedret kvalitet i foretakets tjenester	Reduserte kostnader per produsert enhet	Forbedret kommunikasjon eller informasjon utveksling inntert eller med andre foretak/inst.		
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon						
	Totalt	7025	10	38	20	61	39	45	3	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	2775	9	36	24	66	37	46	3	
	20-49 sysselsatte	3085	10	40	17	59	41	48	4	
	50-99 sysselsatte	696	13	37	19	54	32	38	2	
	100-199 sysselsatte ..	282	14	33	30	60	48	45	-	
	200-499 sysselsatte ..	129	17	36	14	64	41	36	9	
A-N: Næringslivet totalt	>=500 sysselsatte	58	10	67	17	67	50	50	-	
	Totalt	1868	9	37	20	54	62	41	7	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1011	7	35	20	57	69	39	11	
	20-49 sysselsatte	636	9	36	20	50	57	45	5	
	50-99 sysselsatte	142	14	45	25	60	60	35	-	
	100-199 sysselsatte ..	50	18	22	11	44	56	33	-	
	200-499 sysselsatte ..	20	10	100	-	50	-	50	-	
C: Industri	>=500 sysselsatte	9	11	100	-	100	100	100	-	
	Totalt	3341	10	40	21	64	26	48	3	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1538	9	37	27	69	18	49	-	
	20-49 sysselsatte	1212	10	44	19	63	33	52	6	
	50-99 sysselsatte	325	12	49	15	57	25	41	3	
	100-199 sysselsatte ..	148	11	35	12	53	29	41	-	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte ..	81	19	33	20	60	33	33	13	
	>=500 sysselsatte	37	5	-	-	50	50	-	-	
	Totalt	1816	11	34	19	62	43	45	1	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	227	12	33	14	68	57	46	-	
	20-49 sysselsatte	1236	9	38	14	61	40	44	-	
	50-99 sysselsatte	229	13	16	20	47	23	37	3	
	100-199 sysselsatte ..	84	17	36	64	79	64	57	-	
	200-499 sysselsatte ..	28	18	20	-	80	80	40	-	
A,B,D-F: Andre næringer	>=500 sysselsatte	12	25	100	33	67	33	67	-	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A21a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Alle foretak.

Næring (SN07)	Populasjon	Foretak med markedsinnovasjon	Type markedsinnovasjon			
			Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
	Antall foretak	Prosent				
A-N Næringslivet totalt	17 273	16	63	54	37	28
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	8	22	23	86	42
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	308	6	57	50	28	49
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	898	21	81	44	57	18
C11 Prod. av drikkevarer	23	45	86	73	38	22
C13 Prod. av tekstiler	119	11	71	70	47	8
C14 Prod. av klær	53	31	73	64	55	9
C15 Prod. av lær og lærvarer	15	40	40	60	40	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	498	15	55	44	41	23
C17 Prod. av papir og papirvarer	46	32	46	31	38	38
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	342	8	62	57	24	76
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	83	35	62	69	34	38
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	47	71	57	14	29
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	162	23	73	34	22	29
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	248	13	52	30	39	25
C24 Prod. av metaller	71	8	25	75	25	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	828	8	55	33	26	33
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	124	38	67	45	31	38
C27 Prod. av elektrisk utstyr	150	20	78	48	30	13
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	445	16	68	22	26	12
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	78	15	66	37	20	19
C30 Prod. av andre transportmidler	222	17	83	32	29	9
C31 Prod. av møbler	245	25	76	51	41	16
C32 Annen industriprod.	167	25	74	47	30	29
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	9	50	50	37	24
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	276	13	38	57	40	29
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	306	5	70	20	10	30
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	7	39	52	30	30
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 976	16	62	63	35	23
H49-53 Transport og lagring	694	12	47	62	22	33
J58 Forlagsvirksomhet	653	32	72	66	42	40
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	14	30	68	32	34
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	43	9	75	75	25	25
J61 Telekommunikasjon	157	29	79	71	59	51
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	785	29	76	54	47	43
J63 Informasjonstjenester	124	34	58	39	36	52
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet .	585	16	56	63	50	38
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	586	16	65	55	35	29
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 255	13	55	57	21	17
M72 Forskning og utviklingsarbeid	56	20	63	63	50	38
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	131	27	78	62	44	37
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	222	18	69	74	48	43

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A21b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Alle foretak

Næring (SN07)	Sysselsettings- gruppe	Popula- sjon	Foretak med markeds- innovasjon	Type markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt- plassering	Nye metoder for prising
		Antall foretak	Prosent	Prosent av foretak med markedsinnovasjon ¹			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	17 273	16	63	54	37	28
	5-9 sysselsatte	6 309	10	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	4 149	20	68	55	38	29
	20-49 sysselsatte	4 426	17	56	56	39	27
	50-99 sysselsatte	1 267	21	63	49	33	29
	100-199 sysselsatte	609	26	68	52	35	27
	200-499 sysselsatte	323	26	67	47	27	26
	>=500 sysselsatte	190	27	79	56	40	40
C: Industri	Totalt	5 213	17	68	43	38	23
	5-9 sysselsatte	1 886	6	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 439	16	69	38	48	29
	20-49 sysselsatte	1 110	24	62	49	36	22
	50-99 sysselsatte	404	27	72	38	32	19
	100-199 sysselsatte	198	35	73	51	40	16
	200-499 sysselsatte	116	37	77	40	23	26
	>=500 sysselsatte	60	40	88	33	17	21
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 410	18	63	61	37	31
	5-9 sysselsatte	4 029	12	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2 410	23	69	62	34	29
	20-49 sysselsatte	1 897	21	56	63	43	29
	50-99 sysselsatte	556	25	58	56	36	37
	100-199 sysselsatte	277	25	67	50	31	34
	200-499 sysselsatte	148	24	56	53	33	31
	>=500 sysselsatte	93	26	79	79	67	63
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	2 650	7	41	48	35	32
	5-9 sysselsatte	394	4	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	300	8	24	39	52	40
	20-49 sysselsatte	1 419	7	41	44	35	33
	50-99 sysselsatte	307	7	49	61	24	25
	100-199 sysselsatte	134	13	50	61	33	39
	200-499 sysselsatte	59	10	67	67	17	0
	>=500 sysselsatte	37	11	25	50	25	25

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A22a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med markedsinnovasjon	Type markedsinnovasjon			
			Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
	Antall	Prosent				
A-N Næringslivet totalt	6 041	35	69	50	40	30
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	100	20	22	23	86	42
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	91	16	59	41	33	58
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	334	49	79	49	64	21
C11 Prod. av drikkevarer	14	66	85	70	42	24
C13 Prod. av tekstiler	47	22	90	61	33	10
C14 Prod. av klær	27	54	78	56	56	11
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	80	67	33	33	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	24	66	34	30	34
C17 Prod. av papir og papirvarer	21	56	30	30	50	30
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	85	24	86	36	36	86
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte						
petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske						
produkter	62	45	60	72	36	40
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	15	53	71	57	14	29
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	72	46	78	40	26	25
C23 Prod. av andre ikke metallholdige						
mineralprodukter	81	28	70	30	43	9
C24 Prod. av metaller	41	13	25	75	25	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og						
utstyr	220	22	71	32	34	22
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og						
optiske produkter	105	44	66	44	32	37
C27 Prod. av elektrisk utstyr	76	39	78	48	30	13
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk ..	257	26	70	21	27	9
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	35	31	76	27	24	22
C30 Prod. av andre transportmidler	107	31	81	35	32	10
C31 Prod. av møbler	116	43	84	46	46	16
C32 Annen industriprod.	63	59	80	54	31	36
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og						
utstyr	76	25	62	38	46	38
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og						
varmtvannsforsyning	86	21	19	69	31	37
E36-39 Vannforsyning, avløps- og						
renovasjonsvirksomhet	58	9	40	20	20	60
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	187	24	46	45	42	20
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med						
motorvogner	1 104	40	63	55	31	24
H49-53 Transport og lagring	159	28	60	58	26	37
J58 Forlagsvirksomhet	373	46	76	64	47	45
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod.,						
utgivelse av musikk- og lydopptak	20	46	45	51	48	52
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	21	100	100	0	0
J61 Telekommunikasjon	89	49	77	69	65	47
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	559	41	76	54	48	43
J63 Informasjonstjenester	72	46	60	41	44	41
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ...	147	41	55	55	61	47
M70 Hovedkontortjenester, administrativ						
rådgivning	189	40	73	56	38	29
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet,						
teknisk prøving og analyse	526	23	77	45	22	12
M72 Forskning og utviklingsarbeid	44	23	57	57	57	43
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk						
virksomhet	86	35	83	57	55	40
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	103	34	93	64	36	58

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A.22b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med markedsinnovasjon	Type markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med markedsinnovasjon ¹			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	6041	35	69	50	40	30
	5-9 sysselsatte	2102	26	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1374	44	72	51	44	32
	20-49 sysselsatte	1341	39	65	49	41	29
	50-99 sysselsatte	571	37	67	47	35	25
	100-199 sysselsatte	327	39	72	50	39	24
	200-499 sysselsatte	194	37	68	48	30	27
C: Industri	>=500 sysselsatte	132	36	81	54	38	42
	Totalt	2040	35	74	42	41	23
	5-9 sysselsatte	582	18	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	428	40	80	41	57	30
	20-49 sysselsatte	474	44	66	45	38	23
	50-99 sysselsatte	262	38	74	36	32	17
	100-199 sysselsatte	148	44	74	52	42	14
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	96	42	75	40	25	25
	>=500 sysselsatte	51	47	88	33	17	21
	Totalt	3478	38	69	56	39	34
	5-9 sysselsatte	1438	30	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	872	47	71	57	37	33
	20-49 sysselsatte	685	41	66	55	42	33
	50-99 sysselsatte	231	41	63	55	38	33
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	129	40	73	46	37	35
	200-499 sysselsatte	67	39	58	58	38	35
	>=500 sysselsatte	56	36	85	80	65	70
	Totalt	523	20	39	44	45	33
	5-9 sysselsatte	83	14	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	73	30	19	40	60	46
	20-49 sysselsatte	183	18	41	30	50	35
50-99 sysselsatte	78	22	46	60	29	24	
100-199 sysselsatte	50	20	60	60	40	40	
200-499 sysselsatte	31	16	60	60	20	0	
>=500 sysselsatte	25	16	25	50	25	25	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A23a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak uten markedsinnovasjon	Type markedsinnovasjon			
			Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
Antall	Prosent					
A-N Næringslivet totalt	11 232	6	47	65	29	25
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	158	-	-	-	-	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	217	1	48	100	0	0
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	564	5	100	10	5	0
C11 Prod. av drikkevarer	9	11	100	100	0	0
C13 Prod. av tekstiler	72	4	0	100	100	0
C14 Prod. av klær	26	8	50	100	50	0
C15 Prod. av lær og lærvarer	10	20	0	100	50	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	313	10	39	59	58	9
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	12	100	33	0	67
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	257	3	14	100	0	57
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	21	5	100	0	0	0
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	2	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	90	6	50	0	0	50
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	167	6	10	29	29	61
C24 Prod. av metaller	30	-	-	-	-	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	608	3	18	36	6	58
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	19	5	100	100	0	100
C27 Prod. av elektrisk utstyr	74	-	-	-	-	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	188	2	33	33	0	67
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	43	3	0	100	0	0
C30 Prod. av andre transportmidler	115	3	100	0	0	0
C31 Prod. av møbler	129	9	17	83	0	17
C32 Annen industriprod.	104	5	50	20	30	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr ..	303	5	40	60	29	12
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	190	9	55	45	49	22
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	248	4	100	20	0	0
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 315	4	34	57	20	37
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 872	6	62	76	42	22
H49-53 Transport og lagring	535	7	30	68	17	27
J58 Forlagsvirksomhet	280	14	52	74	17	13
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	123	8	0	100	0	0
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	38	8	67	67	33	33
J61 Telekommunikasjon	68	4	100	100	0	100
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	226	0	100	100	0	100
J63 Informasjonstjenester	52	18	50	33	0	100
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	438	8	58	74	32	23
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	397	4	30	50	20	30
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	729	5	11	80	21	28
M72 Forskning og utviklingsarbeid	12	8	100	100	0	0
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	45	10	56	78	0	22
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	119	4	0	100	81	0

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A23b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak uten markedsinnovasjon	Type markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med markedsinnovasjon ¹			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	11 232	6	47	65	29	25
	5-9 sysselsatte	4 207	1	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2 775	8	55	63	23	22
	20-49 sysselsatte	3 085	7	37	71	37	23
	50-99 sysselsatte	696	9	52	57	28	42
	100-199 sysselsatte	282	11	48	58	19	35
	200-499 sysselsatte	129	11	64	43	14	21
C: Industri	>=500 sysselsatte	58	7	50	75	75	25
	Totalt	3 173	5	44	47	25	24
	5-9 sysselsatte	1 304	1	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 011	6	38	31	21	26
	20-49 sysselsatte	636	8	43	66	31	18
	50-99 sysselsatte	142	8	58	50	25	33
	100-199 sysselsatte	50	10	60	40	20	40
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	20	15	100	33	0	33
	>=500 sysselsatte	9	-	-	-	-	-
	Totalt	5 932	6	49	75	32	24
	5-9 sysselsatte	2 591	1	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 538	10	62	77	25	21
	20-49 sysselsatte	1 212	9	31	83	45	19
	50-99 sysselsatte	325	14	49	58	30	45
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	148	12	50	61	17	33
	200-499 sysselsatte	81	12	50	40	20	20
	>=500 sysselsatte	37	11	50	75	75	25
	Totalt	2 127	4	43	53	24	31
	5-9 sysselsatte	311	2	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	227	1	65	35	0	0
	20-49 sysselsatte	1 236	5	41	52	27	32
50-99 sysselsatte	229	1	67	67	0	33	
100-199 sysselsatte	84	10	38	63	25	38	
200-499 sysselsatte	28	4	100	100	0	0	
>=500 sysselsatte	12	-	-	-	-	-	

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A24a. Effekter av markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008

Næring (SN07)	Populasjon	Foretak med markedsinnovasjon	Effekt av markedsinnovasjoner oppgitt til å være av høy viktighet			
			Øke eller opprettholdt markedsandel	Introdusere prod. til nye kundegrupper	Introdusere prod. til nye geografiske markeder	Alle ikke relevant
			Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
	Antall foretak	Antall				
A-N Næringslivet totalt	10 964	2 012	81	53	30	2
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	111	14	61	54	46	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	209	13	77	61	53	8
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	599	163	83	66	46	1
C11 Prod. av drikkevarer	19	9	84	38	11	-
C13 Prod. av tekstiler	69	13	67	74	62	-
C14 Prod. av klær	26	11	73	55	55	9
C15 Prod. av lær og lærvarer	8	5	60	40	40	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	310	68	85	48	23	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	40	13	69	38	15	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	171	19	95	42	53	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	25	80	68	40	4
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	14	7	86	57	43	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	110	28	62	47	21	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	150	26	100	50	20	-
C24 Prod. av metaller	51	4	100	50	50	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	530	48	73	46	42	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	90	38	76	61	42	3
C27 Prod. av elektrisk utstyr	97	22	73	61	41	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	282	55	89	53	55	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	55	10	74	69	26	10
C30 Prod. av andre transportmidler	174	37	73	55	49	11
C31 Prod. av møbler	150	49	98	47	22	-
C32 Annen industriprod.	73	24	67	30	18	4
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	244	28	63	38	14	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	232	30	72	22	13	9
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	202	9	56	44	11	33
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 502	86	76	40	11	7
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 057	456	88	51	22	1
H49-53 Transport og lagring	694	70	82	47	27	6
J58 Forlagsvirksomhet	401	158	91	53	29	2
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	68	12	70	78	-	-
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	18	4	50	50	25	-
J61 Telekommunikasjon	105	27	87	75	54	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	419	118	80	64	46	1
J63 Informasjonstjenester	75	29	60	57	20	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	373	86	75	42	27	1
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	294	51	54	59	17	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	660	99	78	56	33	-
M72 Forskning og utviklingsarbeid	35	8	100	75	50	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	67	21	74	81	50	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	115	20	74	48	26	-

[†] Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

Tabell A24b. Effekter av markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2006-2008

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Foretak med opprettholdt markeds-innovasjon	Effekt av markedsinnovasjoner oppgitt til å være av høy viktighet			Alle ikke relevant
				Øke eller opprettholdt markeds-andel	Introdusere prod. til nye kunde-grupper	Introdusere prod. til nye geografiske markeder	
		Antall foretak	Antall	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 964	2 012	81	53	30	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	4 149	780	85	56	32	1
	20-49 sysselsatte	4 426	702	77	54	29	3
	50-99 sysselsatte	1 267	252	81	48	30	5
	100-199 sysselsatte	609	152	81	45	28	3
	200-499 sysselsatte	323	76	76	39	25	-
C: Industri	>=500 sysselsatte	190	50	84	56	30	2
	Totalt	3 327	701	80	54	37	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 439	213	85	62	44	2
	20-49 sysselsatte	1 110	251	76	56	38	1
	50-99 sysselsatte	404	107	79	47	31	3
	100-199 sysselsatte	198	68	81	43	34	3
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	116	39	77	33	26	-
	>=500 sysselsatte	60	23	100	57	26	-
	Totalt	5 381	1 160	82	54	28	1
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	2 410	544	86	55	28	-
	20-49 sysselsatte	1 897	368	79	57	29	2
	50-99 sysselsatte	556	127	80	49	29	7
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	277	66	80	44	18	2
	200-499 sysselsatte	148	31	77	48	23	-
	>=500 sysselsatte	93	24	75	63	38	4
	Totalt	2 256	152	73	40	18	8
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	300	24	75	46	37	8
	20-49 sysselsatte	1 419	83	67	34	3	12
	50-99 sysselsatte	307	18	94	51	34	-
	100-199 sysselsatte	134	18	83	56	44	6
	200-499 sysselsatte	59	6	67	33	33	-
	>=500 sysselsatte	37	3	33	-	-	-

¹ Foretak med minst 10 sysselsatte.

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2008

A2. Tabeller 2006

Tabell A1a. Produkt- og prosessinnovasjon, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Foretak i populasjon	Foretak med:					
		Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produktinnovasjon		Prosess-innovasjon	
				I alt	Produkt-innovasjon (vare)		Produkt-innovasjon (tjeneste)
Antall	Prosent av foretak i populasjonen						
A-N Næringslivet totalt	14 695	31	12	25	19	8	18
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	170	42	18	23	20	4	37
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	267	22	6	14	12	4	14
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	932	33	14	25	24	2	22
C11 Prod. av drikkevarer	21	52	17	31	31	0	38
C13 Prod. av tekstiler	123	34	13	31	31	2	15
C14 Prod. av klær	53	35	13	28	28	4	20
C15 Prod. av lær og lærvarer	13	39	16	39	39	0	16
C16 Prod. av trelast og varer av tre	483	29	12	19	19	1	23
C17 Prod. av papir og papirvarer	50	33	8	27	27	0	14
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	365	21	8	10	5	8	19
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	82	75	32	58	58	1	49
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	15	64	34	64	64	0	34
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	161	47	27	40	40	6	34
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	235	30	11	22	22	0	20
C24 Prod. av metaller	70	53	21	22	22	0	51
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	761	29	9	23	20	4	16
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	120	77	27	71	69	7	33
C27 Prod. av elektrisk utstyr	157	59	27	48	46	8	38
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	403	51	17	45	42	6	23
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	47	23	45	45	0	25
C30 Prod. av andre transportmidler	223	35	10	26	24	2	20
C31 Prod. av møbler	248	33	14	27	27	3	20
C32 Annen industriprod.	173	33	14	30	29	4	17
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	345	18	4	14	11	5	8
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	246	22	3	7	3	4	19
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	61	31	28	28	9	19	31
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 164	13	6	8	5	4	11
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 893	27	9	23	21	3	13
H49-53 Transport og lagring	545	14	3	7	2	6	10
J58 Forlagsvirksomhet	600	47	21	42	30	19	26
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	14	-	-	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	144	54	18	46	7	41	27
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	629	56	29	49	26	31	36
J63 Informasjonstjenester	80	60	26	59	15	54	28
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	529	26	9	18	0	18	17
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	24	33	21	25	4	21	29
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 088	29	12	24	12	17	17
M72 Forskning og utviklingsarbeid	73	66	32	59	34	26	39
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	60	62	29	62	45	36	29
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	4	-	-	-	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A1b. Produkt- og prosessinnovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak i populasjon	Foretak med:					
			Produkt- eller prosess- innovasjon	Både pro- dukt- og prosess- innovasjon	Produktinnovasjon			Prosess- inno- vasjon
					I alt	Produkt- innovasjon (vare)	Produkt- innovasjon (tjeneste)	
		Antall foretak	Prosent av foretak i populasjonen					
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	14 695	31	12	25	19	8	18
	5-9 sysselsatte	5 552	26	9	20	16	7	14
	10-19 sysselsatte	3 553	35	14	29	23	9	19
	20-49 sysselsatte	3 590	30	12	23	18	7	19
	50-99 sysselsatte	1 064	38	14	28	22	9	24
	100-199 sysselsatte	496	40	17	31	24	8	26
	200-499 sysselsatte	277	52	22	40	31	12	35
	>=500 sysselsatte	164	60	34	48	29	25	46
C: Industri	Totalt	5 105	35	13	27	26	3	21
	5-9 sysselsatte	1 880	25	7	18	17	3	14
	10-19 sysselsatte	1 381	32	11	25	22	5	17
	20-49 sysselsatte	1 090	42	18	33	31	4	28
	50-99 sysselsatte	399	50	21	40	39	2	31
	100-199 sysselsatte	191	59	26	48	47	3	37
	200-499 sysselsatte	108	73	33	58	57	6	48
	>=500 sysselsatte	56	82	54	68	66	9	68
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	7 683	32	12	26	18	11	17
	5-9 sysselsatte	3 410	26	9	22	15	9	14
	10-19 sysselsatte	1 992	38	16	33	25	13	21
	20-49 sysselsatte	1 447	33	12	27	18	12	18
	50-99 sysselsatte	415	37	12	28	15	16	21
	100-199 sysselsatte	215	33	14	26	13	14	21
	200-499 sysselsatte	126	40	16	30	14	18	25
	>=500 sysselsatte	79	52	24	40	8	37	35
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	1 908	18	8	10	7	5	15
	5-9 sysselsatte	262	27	12	15	11	4	23
	10-19 sysselsatte	181	24	8	14	13	1	18
	20-49 sysselsatte	1 053	13	6	8	5	4	12
	50-99 sysselsatte	250	22	7	11	6	9	18
	100-199 sysselsatte	90	18	2	7	4	3	13
	200-499 sysselsatte	43	35	14	21	14	12	28
	>=500 sysselsatte	29	41	24	31	14	24	34

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A2a. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Produkt- innovatører			Eget i samarbeid foretak med andre			I hoved- sak andre		
	Antall foretak	Prosent av produktinnovatører	—	Antall foretak	Prosent av prosessinnovatører	—	Antall foretak	Prosent av prosessinnovatører	—
A-N Næringslivet totalt	3 634	69	22	9	1 926	57	31	13	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	39	42	51	8	24	42	43	15	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	38	67	20	13	30	56	34	10	
C10 Prod. av nærings- og nytellesmidler	237	71	27	2	150	49	46	6	
C11 Prod. av drikkevarer	6	100	-	-	5	-	18	82	
C13 Prod. av tekstiler	38	92	8	-	19	84	10	5	
C14 Prod. av klær	15	74	26	-	8	24	35	41	
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	40	60	-	2	-	100	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	90	53	44	2	71	44	45	11	
C17 Prod. av papir og papirvarer	14	91	9	-	7	31	41	27	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	37	41	59	-	38	36	51	13	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	48	92	6	2	38	76	16	8	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	53	47	-	5	60	40	-	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	65	64	36	-	44	53	39	8	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	51	53	30	16	43	64	25	11	
C24 Prod. av metaller	16	87	13	-	32	65	29	6	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	171	71	22	7	89	66	30	3	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	85	83	17	-	35	69	23	7	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	76	80	20	-	41	72	28	-	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	180	77	22	1	59	67	24	8	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	32	83	17	-	18	37	63	-	
C30 Prod. av andre transportmidler	57	75	19	6	39	59	24	17	
C31 Prod. av møbler	66	62	35	3	41	52	39	8	
C32 Annen industriprod.	52	48	29	23	17	32	44	24	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	55	36	7	23	54	29	17	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	17	58	18	24	40	16	35	49	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	17	61	19	19	9	100	-	-	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ..	89	60	25	9	130	44	42	14	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	881	56	18	26	344	48	32	20	
H49-53 Transport og lagring	38	31	64	5	56	55	34	10	
J58 Forlagsvirksomhet	250	85	13	2	98	72	19	9	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	-	-	-	-	-	-	-	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	66	89	11	-	29	87	13	-	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	306	88	11	1	127	88	8	4	
J63 Informasjonstjenester	47	77	23	-	17	67	33	-	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	96	67	23	10	61	47	21	33	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	6	100	-	-	7	100	-	-	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	263	72	21	7	103	60	28	12	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	43	61	39	-	11	82	18	-	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	37	66	34	-	11	77	23	-	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A2b. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter hovednæring og størelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Produkt- innovatører	I sam-		Prosess- innovatører	I sam-		I hoved- sak andre	
			Eget arbeid med foretak	and andre		Eget arbeid med foretak	and andre		
		Antall foretak	— Prosent av produktinnovatører —		Antall foretak	— Prosent av prosessinnovatører —			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 634	69	22	9	1926	57	31	13
	5-9 sysselsatte	1 126	65	23	11	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	1 035	66	21	13	684	61	26	13
	20-49 sysselsatte	828	72	20	7	684	54	31	15
	50-99 sysselsatte	302	73	23	3	257	57	34	9
	100-199 sysselsatte ..	153	77	20	2	129	52	36	12
	200-499 sysselsatte ..	110	74	21	5	96	52	42	6
	>=500 sysselsatte	79	70	28	3	76	58	38	4
C: Industri	Totalt	1 399	70	26	4	827	56	35	9
	5-9 sysselsatte	347	66	29	5	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	344	72	27	1	239	57	34	9
	20-49 sysselsatte	357	65	27	7	303	57	34	9
	50-99 sysselsatte	158	73	26	1	124	56	34	10
	100-199 sysselsatte ..	91	82	16	1	71	48	42	10
	200-499 sysselsatte ..	63	79	17	3	52	58	37	6
	>=500 sysselsatte	38	82	16	3	38	61	34	5
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 035	68	19	13	866	61	25	14
	5-9 sysselsatte	740	67	20	14	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	666	63	18	19	412	64	21	15
	20-49 sysselsatte	387	79	14	6	259	58	24	18
	50-99 sysselsatte	116	74	20	6	88	59	34	8
	100-199 sysselsatte ..	56	71	23	4	46	65	24	11
	200-499 sysselsatte ..	38	71	21	8	32	53	38	9
	>=500 sysselsatte	32	66	31	3	28	61	36	4
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	200	58	28	11	233	43	38	19
	5-9 sysselsatte	39	38	38	23	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	25	60	31	9	33	52	18	31
	20-49 sysselsatte	84	64	18	11	121	39	38	23
	50-99 sysselsatte	28	77	20	4	45	55	38	7
	100-199 sysselsatte ..	6	50	50	-	12	25	42	33
	200-499 sysselsatte ..	9	44	44	11	12	25	75	-
	>=500 sysselsatte	9	33	67	-	10	40	60	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A7a. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2006, etter detaljert næring

Næring (SN07)	Alle foretak					Produktinnovative foretak			
	Populasjon	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter		Foretak med produktinnovasjon	Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter		
			Prosent	Prosent			Prosent	Prosent	
	Antall foretak	Tusen NOK	Prosent		Antall foretak	Tusen NOK	Prosent		
A-N Næringslivet totalt	9 143	1 840 733	6,2	2,3	2 507	577 048	19,6	7,3	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett ...	67	14 552	11,6	9,4	18	6 097	27,7	22,4	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning ...	171	202 521	0,6	0,5	30	8 954	14,4	12,2	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	629	125 695	7,5	2,8	178	70 977	13,3	4,9	
C11 Prod. av drikkevarer	16	13 769	9	0,4	4	8 788	14,2	0,7	
C13 Prod. av tekstiler	76	3 499	9,5	2,6	32	1 880	17,6	4,9	
C14 Prod. av klær	25	1 052	24,7	6,1	9	757	34,4	8,4	
C15 Prod. av lær og lærvarer	9	301	12,2	6,1	5	201	18,3	9,1	
C16 Prod. av trelast og varer av tre ...	303	20 993	3,4	1,9	55	7 295	9,7	5,4	
C17 Prod. av papir og papirvarer	42	15 610	3,1	1,1	12	4 528	10,6	3,7	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	173	7 897	6	1,2	22	1 218	38,9	8	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	68	38 755	14	3,9	37	33 422	16,2	4,5	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	8 839	3,1	2	8	8 767	3,1	2	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	112	8 693	7,7	3,4	48	4 061	16,5	7,3	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	137	20 915	9,4	3,5	45	11 951	16,5	6,2	
C24 Prod. av metaller	52	45 843	3,9	1,3	16	14 253	12,7	4,1	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	471	25 411	6,6	2	124	10 409	16,2	4,8	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	90	17 166	30,1	12,9	70	11 311	45,7	19,5	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	93	12 585	21	14,3	57	9 014	29,4	20	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	252	33 117	25,5	5,4	135	23 608	35,7	7,6	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	52	6 705	20	4,6	26	5 193	25,8	5,9	
C30 Prod. av andre transportmidler ..	175	67 554	15,3	6,3	50	31 994	32,3	13,2	
C31 Prod. av møbler	147	8 458	13,6	3,8	56	4 405	26,1	7,4	
C32 Annen industriprod.	77	4 157	10,7	3,7	23	2 784	16	5,6	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	214	25 741	16,9	3,1	41	10 167	42,8	7,9	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	210	78 481	0,7	0	17	10 189	5,1	0	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	35	3 394	3,7	2,7	7	554	22,8	16,7	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 164	136 377	2,7	0,8	89	36 986	9,8	2,8	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 971	469 327	2,8	1,3	584	88 376	15	6,9	
H49-53 Transport og lagring	545	124 141	3,2	1	38	21 714	18,4	5,5	
J58 Forlagsvirksomhet	361	31 394	8,7	3,2	163	15 000	18,3	6,6	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	4	100	-	-	-	-	-	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting ..	-	-	-	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	89	59 060	8,8	2,8	54	40 291	12,9	4,2	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	312	30 557	27,6	17,4	172	13 983	60,3	38,1	
J63 Informasjonstjenester	52	2 055	15,6	5,7	27	1 046	30,6	11,1	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	334	125 041	5,5	0,9	69	29 295	23,7	3,9	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	13	2 321	12,6	4,7	6	390	74,8	28	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	532	45 185	12,3	3,6	151	25 247	22	6,4	
M72 Forskning og utviklingsarbeid ...	26	1 278	22,9	18,5	11	503	58,3	47	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	30	2 151	14,3	8,8	19	1 442	21,4	13,1	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	4	42	-	-	-	-	-	-	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A7b. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2006, etter hovednæring og størelsesgruppe

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Populasjon	Alle foretak				Produktinnovative foretak			
			Omsetning	Nye eller vesentlig forbedrede produkter		Foretak med produkt-innovasjon	Nye eller vesentlig forbedrede produkter		Nye eller vesentlig forbedrede produkter for markedet	
				Tusen NOK	Prosent		Tusen NOK	Prosent		
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	9 143	1 840 733	6,2	2,3	2 507	577 048	19,6	7,3	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	3 553	141 791	7	2,9	1 035	35 566	27,8	11,6	
	20-49 sysselsatte	3 590	269 203	4,6	2,2	828	58 796	21	10	
	50-99 sysselsatte	1 064	252 156	4,7	2,3	302	50 013	23,6	11,4	
	100-199 sysselsatte	496	337 248	4,3	1,3	153	68 332	21	6,2	
	200-499 sysselsatte	277	275 716	7,5	3	110	118 823	17,3	6,9	
	>=500 sysselsatte	164	564 619	7,9	2,5	79	245 519	18,1	5,7	
C: Industri	Totalt	3 225	512 755	11,5	3,9	1 052	276 980	21,2	7,1	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1 381	32 935	7,4	2,7	344	8 240	29,4	10,6	
	20-49 sysselsatte	1 090	60 940	8	3,2	357	21 823	22,4	9	
	50-99 sysselsatte	399	56 423	9,7	4,2	158	22 677	24,1	10,4	
	100-199 sysselsatte	191	61 973	9,6	2,4	91	33 910	17,5	4,4	
	200-499 sysselsatte	108	106 716	13,2	6,5	63	74 713	18,8	9,3	
	>=500 sysselsatte	56	193 768	13,4	3,2	38	115 618	22,4	5,3	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 273	892 652	5,3	2,1	1 295	237 288	20	7,9	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1 992	92 168	7,7	3,2	666	26 459	26,7	11	
	20-49 sysselsatte	1 447	154 147	4,2	2,2	387	32 455	20,1	10,6	
	50-99 sysselsatte	415	150 011	3,7	2	116	22 622	24,8	13,1	
	100-199 sysselsatte	215	132 882	5,3	1,1	56	28 313	24,9	5,3	
	200-499 sysselsatte	126	139 425	3,9	0,8	38	35 295	15,4	3,1	
	>=500 sysselsatte	79	224 017	7	3,1	32	92 143	17	7,4	
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	1 646	435 326	1,7	0,8	161	62 780	11,6	5,7	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	181	16 688	2,5	2	25	866	48,4	38,9	
	20-49 sysselsatte	1 053	54 116	1,7	0,9	84	4 517	20,4	10,6	
	50-99 sysselsatte	250	45 721	1,5	0,8	28	4 714	14,8	7,7	
	100-199 sysselsatte	90	142 393	1	0,9	6	6 109	22,9	20,6	
	200-499 sysselsatte	43	29 575	3,6	0,7	9	8 815	12,1	2,3	
	>=500 sysselsatte	29	146 834	1,9	0,6	9	37 758	7,3	2,5	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A9a. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Markeder					Markeder				
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Andre Norge	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Andre Norge	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
A-N Næringslivet totalt	5 647	28	51	12	7	9 048	53	39	3	2
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	85	21	45	30	1	85	39	24	29	8
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	94	24	36	23	14	173	56	20	8	12
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	389	38	37	15	7	542	64	14	13	6
C11 Prod. av drikkevarer	15	29	48	22	-	5	45	55	-	-
C13 Prod. av tekstiler	51	15	67	9	8	72	41	51	3	-
C14 Prod. av klær	28	7	79	14	-	25	33	51	8	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	20	60	20	-	8	-	63	-	38
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	43	55	1	-	298	58	41	0	-
C17 Prod. av papir og papirvarer ..	25	8	43	49	-	26	8	63	17	13
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	98	42	58	-	-	267	59	40	0	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	69	12	31	41	10	13	21	58	-	21
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	-	48	7	30	1	-	100	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	96	17	61	10	3	64	27	62	9	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	81	25	55	13	3	154	72	22	4	-
C24 Prod. av metaller	45	4	34	50	12	26	31	40	29	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	274	21	59	8	7	487	53	42	2	-
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter .	102	11	17	25	45	18	34	52	14	-
C27 Prod. av elektrisk utstyr	111	17	61	19	3	46	40	60	-	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	245	14	55	8	18	158	39	50	2	5
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	41	24	50	21	2	31	33	61	6	-
C30 Prod. av andre transportmidler	104	18	57	11	14	119	36	41	10	7
C31 Prod. av møbler	112	22	72	6	-	135	36	60	2	2
C32 Annen industriprod.	64	32	48	16	3	109	46	46	2	2
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	79	51	30	5	11	266	61	33	2	2
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	109	65	31	3	-	137	75	22	-	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	33	13	43	15	19	28	39	22	27	-
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	192	57	38	5	-	972	85	13	-	1
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 162	24	61	8	3	2 731	41	54	2	2
H49-53 Transport og lagring	126	40	36	9	13	419	60	29	4	3
J58 Forlagsvirksomhet	340	17	49	21	11	260	51	47	-	1
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	4	-	25	-	-	10	33	33	-	33
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	86	35	40	14	7	59	47	43	5	5
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	408	21	57	12	6	221	44	48	2	4
J63 Informasjonstjenester	57	25	62	6	3	23	29	60	11	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	183	48	43	5	2	346	53	38	5	3
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	8	-	25	13	-	16	66	-	34	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	413	32	49	7	10	674	60	37	1	1
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	13	37	13	32	6	50	-	50	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	46	27	32	22	20	14	-	100	-	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	4	-	100	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A9b. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Markeder					Markeder				
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet				Antall	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet			
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	5 647	28	51	12	7	9 048	53	39	3	2
	5-9 sysselsatte	1 590	29	51	12	6	3 962	52	41	3	2
	10-19 sysselsatte	1 485	27	54	10	5	2 068	45	48	3	2
	20-49 sysselsatte	1 400	29	49	10	8	2 190	63	29	4	2
	50-99 sysselsatte	577	26	49	12	12	487	56	34	5	2
	100-199 sysselsatte	294	24	46	16	12	202	49	44	4	2
	200-499 sysselsatte	183	20	49	19	8	94	46	41	5	4
	>=500 sysselsatte	119	18	55	18	8	45	29	62	-	9
C: Industri	Totalt	2 234	26	50	13	9	2 870	53	38	5	2
	5-9 sysselsatte	535	38	50	7	4	1 346	60	35	3	1
	10-19 sysselsatte	526	24	56	13	3	855	49	42	4	3
	20-49 sysselsatte	607	27	48	10	12	483	49	34	10	5
	50-99 sysselsatte	271	15	49	17	16	128	41	44	9	4
	100-199 sysselsatte	153	16	43	25	14	38	39	47	8	3
	200-499 sysselsatte	93	11	51	26	10	15	7	73	7	13
	>=500 sysselsatte	50	6	44	32	18	6	33	50	-	17
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 900	26	53	10	7	4 783	47	47	3	2
	5-9 sysselsatte	969	24	51	14	8	2 440	48	46	3	3
	10-19 sysselsatte	895	28	55	9	6	1 097	41	53	2	1
	20-49 sysselsatte	598	26	53	11	6	848	50	44	2	1
	50-99 sysselsatte	213	27	57	7	9	201	45	45	5	2
	100-199 sysselsatte	109	32	53	3	11	106	42	51	5	2
	200-499 sysselsatte	67	25	55	6	7	59	53	36	7	3
	>=500 sysselsatte	48	33	60	2	2	31	29	65	-	6
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	513	43	38	12	4	1 395	77	16	3	2
	5-9 sysselsatte	86	20	49	22	1	176	49	21	15	11
	10-19 sysselsatte	64	48	28	10	8	116	65	30	2	3
	20-49 sysselsatte	194	49	41	7	3	859	84	12	2	1
	50-99 sysselsatte	92	59	26	9	6	158	84	13	1	1
	100-199 sysselsatte	32	38	31	22	3	58	67	28	2	2
	200-499 sysselsatte	23	43	26	26	4	20	55	35	-	-
	>=500 sysselsatte	21	14	67	19	-	8	25	63	-	13

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A10a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Begrensende faktorer												
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. Personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende etter spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevant
	Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N Næringslivet totalt	5 647	53	42	34	41	19	22	24	25	33	14	17	17
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	85	64	53	65	28	27	24	29	24	21	11	3	9
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	94	44	21	12	38	17	13	21	23	23	12	10	17
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	389	57	45	41	40	32	30	32	37	39	17	22	13
C11 Prod. av drikkevarer	15	42	13	16	29	23	29	23	23	36	-	-	29
C13 Prod. av tekstiler	51	71	38	34	35	19	16	23	21	57	27	27	4
C14 Prod. av klær	28	49	35	25	28	7	10	21	21	46	7	11	16
C15 Prod. av lær og lærvarer ...	5	80	100	60	20	20	20	40	40	60	20	20	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	185	45	36	24	45	15	23	19	25	38	20	21	20
C17 Prod. av papir og papirvarer	25	54	51	30	33	13	12	20	20	41	16	20	16
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	98	53	41	38	30	23	34	30	29	38	12	24	20
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	69	58	41	32	45	27	26	23	35	40	9	20	9
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	13	85	70	41	37	48	55	40	44	44	7	22	15
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	96	56	45	42	44	25	17	26	30	27	18	18	21
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter ..	81	56	33	30	50	32	28	38	28	43	16	17	19
C24 Prod. av metaller	45	51	42	37	55	16	34	14	19	36	11	22	10
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	274	56	46	40	47	27	27	28	23	39	17	14	15
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	102	74	62	45	63	19	27	20	26	38	7	12	2
C27 Prod. av elektrisk utstyr	111	49	46	37	41	16	27	26	17	36	12	15	18
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	245	63	48	35	52	16	20	24	22	38	15	19	10
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	41	47	46	37	42	28	28	21	41	43	27	38	13
C30 Prod. av andre transportmidler	104	59	51	42	58	31	31	23	32	41	14	22	16
C31 Prod. av møbler	112	65	38	27	35	23	26	19	30	45	11	11	7
C32 Annen industriprod.	64	69	59	40	42	27	19	27	29	46	8	24	9
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	79	62	51	53	60	30	21	26	30	41	23	23	7
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	109	31	18	26	25	8	12	15	15	24	18	18	22
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	33	39	39	36	16	33	33	33	-	39	-	-	35
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	192	53	39	30	33	31	26	33	21	27	5	14	16
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 162	42	32	24	35	16	13	19	22	21	13	14	28
H49-53 Transport og lagring	126	27	15	12	23	13	21	13	13	35	15	12	29
J58 Forlagsvirksomhet	340	64	55	39	49	15	25	28	29	37	13	20	7
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	4	100	100	25	25	-	75	-	-	75	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	86	56	46	39	47	20	26	26	44	48	14	25	2
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	408	70	58	48	53	17	32	26	29	40	12	16	6
J63 Informasjonstjenester	57	48	47	26	38	14	33	23	26	40	7	6	23
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	183	33	28	16	23	10	14	11	29	23	16	18	32
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	8	75	87	62	13	-	-	-	-	-	13	13	13
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	413	58	46	44	49	18	22	30	22	31	14	18	16
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	50	54	51	43	9	9	18	34	43	13	24	10
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet ..	46	42	57	66	60	-	17	20	12	40	-	10	8
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A10b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Begrensende faktorer											Alle faktorer relevante	
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innenfor konsernet	Mangel på finansiering fra utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. Personell	Mangel på teknologisk innføring	Mangel på partnersamarbeid innen innovasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon		Ikke behov på grunn av manglende spørsmål i markedet
		Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	5647	53	42	34	41	19	22	24	25	33	14	17	17
	5-9 sysselsatte	1590	56	51	42	42	19	22	27	30	36	10	16	15
	10-19 sysselsatte	1485	56	46	35	45	23	24	26	27	34	16	17	17
	20-49 sysselsatte	1400	53	38	33	39	18	22	22	22	31	12	15	18
	50-99 sysselsatte	577	43	32	27	37	16	20	21	23	33	16	19	18
	100-199 sysselsatte	294	45	29	18	37	18	17	19	19	28	17	17	20
	200-499 sysselsatte	183	40	31	23	45	16	19	16	19	30	16	21	20
C: Industri	>=500 sysselsatte	119	52	38	31	47	18	24	21	25	36	18	24	12
	Totalt	2234	58	45	37	45	24	26	26	28	40	15	19	13
	5-9 sysselsatte	535	57	49	41	45	31	28	30	33	48	14	18	11
	10-19 sysselsatte	526	63	53	41	44	25	25	30	32	43	12	19	17
	20-49 sysselsatte	607	58	40	35	46	19	23	22	24	33	16	20	13
	50-99 sysselsatte	271	52	39	30	43	21	26	21	24	37	18	21	12
	100-199 sysselsatte	153	56	39	29	44	22	21	23	20	33	18	18	15
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	93	49	42	33	48	23	28	18	19	31	17	20	12
	>=500 sysselsatte	50	50	44	38	56	28	38	22	32	46	20	24	6
	Totalt	2900	51	41	33	41	15	20	22	24	30	13	16	19
	5-9 sysselsatte	969	56	52	43	42	13	20	27	29	30	8	16	17
	10-19 sysselsatte	895	53	42	32	46	22	23	23	24	30	18	17	17
	20-49 sysselsatte	598	49	35	30	36	13	19	18	19	28	11	12	23
	50-99 sysselsatte	213	37	31	25	34	10	15	22	25	33	14	17	24
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	109	32	17	5	29	12	12	11	17	26	13	18	28
	200-499 sysselsatte	67	33	18	10	40	7	10	9	18	31	13	22	27
	>=500 sysselsatte	48	50	31	25	37	6	10	19	19	29	21	21	17
	Totalt	513	48	34	32	30	23	20	26	19	25	10	11	18
	5-9 sysselsatte	86	58	43	46	22	22	15	15	17	24	10	7	10
	10-19 sysselsatte	64	49	37	37	32	22	21	33	17	24	9	-	22
	20-49 sysselsatte	194	53	40	33	31	28	27	33	22	30	4	10	16
50-99 sysselsatte	92	34	17	22	28	16	15	20	17	24	13	20	23	
100-199 sysselsatte	32	31	16	13	28	22	19	25	22	9	28	13	16	
200-499 sysselsatte	23	26	22	22	48	17	9	26	17	22	17	17	35	
>=500 sysselsatte	21	62	38	29	48	24	24	24	24	29	10	33	14	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A11a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Begrensende faktorer											Alle faktorer ikke relevant
		For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på finansiering utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsel av nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjon	Ikke behov på grunn av manglende spørsel i markedet	
A-N Næringslivet totalt	9 048	16	13	11	14	8	8	11	15	15	11	12	60
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	85	27	13	16	22	16	16	18	13	13	9	13	51
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	173	14	14	8	16	11	7	9	14	13	11	12	55
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	542	30	27	21	27	16	16	20	31	32	13	15	47
C11 Prod. av drikkevarer	5	-	18	-	37	-	-	-	-	-	-	-	45
C13 Prod. av tekstiler	72	30	33	28	12	21	28	16	12	25	23	37	39
C14 Prod. av klær	25	30	8	8	8	8	8	22	8	16	16	16	53
C15 Prod. av lær og lærvarer	8	38	38	38	38	38	38	38	38	38	-	-	13
C16 Prod. av trelast og varer av tre	298	20	16	16	14	9	9	11	16	14	9	10	54
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	4	4	4	4	4	4	-	19	9	19	24	64
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	267	21	20	13	16	10	14	12	18	18	7	15	43
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	13	57	21	21	15	15	15	15	36	36	42	36	43
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	64	27	22	19	19	6	4	9	27	27	18	9	59
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	154	23	12	12	18	10	8	11	23	22	12	14	45
C24 Prod. av metaller	26	14	29	14	14	14	-	14	-	4	14	18	53
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	487	18	15	13	16	11	10	13	13	14	6	8	62
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	18	27	27	27	27	14	14	27	14	14	6	14	54
C27 Prod. av elektrisk utstyr	46	20	20	20	25	13	13	20	32	20	13	17	64
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	22	21	14	23	13	10	15	14	21	13	15	49
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	19	7	7	6	-	-	6	13	13	13	6	48
C30 Prod. av andre transportmidler	119	19	14	11	21	12	10	9	9	11	11	4	62
C31 Prod. av møbler	135	17	15	11	16	17	14	15	19	14	8	15	54
C32 Annen industriprod.	109	23	15	12	27	12	11	16	20	27	12	16	42
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	266	21	17	14	29	14	16	19	13	19	7	11	54
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	137	12	10	10	15	7	9	7	19	15	17	20	51
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	28	12	27	15	-	27	27	27	-	12	27	34	52
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	972	11	9	10	11	5	5	7	10	11	11	12	66
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 731	10	8	7	10	5	5	8	15	13	12	10	64
H49-53 Transport og lagring	419	7	5	4	5	3	3	4	8	8	8	8	75
J58 Forlagsvirksomhet	260	24	21	18	10	7	10	14	17	26	17	19	50
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	10	33	33	33	-	-	-	-	-	-	-	-	67
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	59	26	23	25	30	13	13	26	19	17	16	5	56
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	221	21	20	18	20	8	14	17	18	19	12	10	63
J63 Informasjonstjenester	23	38	31	11	31	-	11	29	38	11	-	-	53
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	346	7	3	3	7	5	6	5	8	8	11	10	63
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	674	18	14	13	13	6	7	11	15	19	11	17	62
M72 Forskning og utviklingsarbeid	6	17	17	-	17	17	17	-	-	-	-	-	67
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	14	22	45	45	22	22	22	22	22	22	-	-	33
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A11b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Begrensende faktorer										Alle faktorer ikke relevant	
			For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innenfor konsernet	Mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på partnere	Markedet dominert av etablerte foretak	Vanskelig å finne samarbeidspartnere innen innovasjon	Usikker etter spørsel etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av manglene etter spørsel i markedet		
		Antall	Prosent av foretakene som har oppgitt gjeldende faktor til å være svært viktig eller nokså viktig											
A-N: Næringslivet	Totalt	9 048	16	13	11	14	8	8	11	15	15	11	12	60
	5-9 sysselsatte	3 962	18	14	12	13	9	9	12	16	17	10	11	59
	10-19 sysselsatte	2 068	14	13	13	17	9	10	12	18	17	12	14	56
	20-49 sysselsatte	2 190	14	12	10	12	7	7	9	12	13	12	12	63
	50-99 sysselsatte	487	13	9	9	14	6	6	7	12	13	12	13	63
	100-199 sysselsatte	202	14	8	8	10	4	1	5	11	10	11	14	59
	200-499 sysselsatte	94	5	5	5	10	3	4	9	10	13	14	18	68
	>=500 sysselsatte	45	16	13	11	18	11	7	11	13	11	7	13	62
C: Industri	Totalt	2 870	22	19	15	20	12	12	15	19	20	10	13	52
	5-9 sysselsatte	1 346	22	20	15	18	14	12	14	18	20	8	13	53
	10-19 sysselsatte	855	20	16	15	22	11	13	16	20	21	12	13	52
	20-49 sysselsatte	483	29	23	18	24	11	14	16	19	21	14	13	47
	50-99 sysselsatte	128	23	16	17	20	14	12	9	17	19	13	16	55
	100-199 sysselsatte	38	16	13	13	21	13	-	8	16	11	16	11	42
	200-499 sysselsatte	15	13	13	7	20	-	7	13	7	13	13	20	53
	>=500 sysselsatte	6	-	-	-	33	-	-	17	-	17	-	17	67
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 783	13	10	9	11	5	6	9	14	14	11	11	63
	5-9 sysselsatte	2 440	16	11	10	11	6	7	11	15	15	10	9	62
	10-19 sysselsatte	1 097	9	10	11	13	6	6	8	17	15	13	15	61
	20-49 sysselsatte	848	10	7	5	8	4	6	6	11	9	11	12	70
	50-99 sysselsatte	201	6	4	2	7	4	3	5	7	10	14	11	72
	100-199 sysselsatte	106	13	6	5	7	1	2	5	9	10	9	16	64
	200-499 sysselsatte	59	5	5	7	7	2	3	5	12	14	10	15	75
	>=500 sysselsatte	31	19	16	13	16	10	6	10	19	13	10	13	58
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	1 395	12	10	10	12	7	7	9	11	12	12	13	62
	5-9 sysselsatte	176	15	11	8	16	7	7	7	11	13	10	15	60
	10-19 sysselsatte	116	21	19	14	17	19	16	17	19	14	13	15	46
	20-49 sysselsatte	859	11	9	10	10	7	6	8	10	12	12	12	65
	50-99 sysselsatte	158	13	10	11	19	3	5	8	13	12	7	14	57
	100-199 sysselsatte	58	14	10	10	10	3	2	5	10	9	10	14	60
	200-499 sysselsatte	20	-	-	-	10	10	5	15	5	10	25	25	60
	>=500 sysselsatte	8	13	13	13	13	25	13	13	-	-	-	13	75

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A12a. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Samarbeidspartner									
	Foretak med innovasjonssamarbeid		Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Konsulentforetak	Kommersielle laboratorier, FoU-foretak	Universitet eller høyskole	Offentlige/private forskningsinstitutter
	Antall	Prosent								
A-N Næringslivet totalt	2 321	41	38	63	61	26	45	33	39	35
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	61	72	47	64	59	42	35	55	48	51
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	49	52	48	69	49	14	35	37	43	37
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	150	38	49	63	52	38	50	53	42	43
C11 Prod. av drikkevarer	4	29	78	100	78	-	78	100	22	22
C13 Prod. av tekstiler	25	48	30	56	52	17	26	57	27	26
C14 Prod. av klær	13	45	23	69	46	38	77	31	38	38
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	40	50	-	50	-	100	100	100	100
C16 Prod. av trelast og varer av tre	69	37	35	74	48	35	36	32	21	25
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	45	62	62	80	-	47	36	36	56
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	39	40	19	81	47	46	58	40	32	41
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	45	65	59	65	59	39	48	59	61	55
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	10	78	19	67	81	52	67	57	90	90
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	47	49	35	58	84	20	41	28	40	46
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	37	45	45	70	60	41	47	29	42	35
C24 Prod. av metaller	27	60	48	46	49	22	45	45	52	58
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	115	42	36	73	70	35	44	33	37	37
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	62	61	34	65	75	18	49	25	47	42
C27 Prod. av elektrisk utstyr	64	57	32	62	61	15	47	44	39	32
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	109	45	21	70	53	19	40	31	34	28
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere ..	17	41	12	67	61	30	61	48	52	46
C30 Prod. av andre transportmidler	39	38	41	69	66	34	53	44	44	49
C31 Prod. av møbler	40	36	18	82	50	20	46	28	39	31
C32 Annen industriprod.	18	28	28	78	56	-	50	6	17	39
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	24	31	62	89	70	27	23	19	50	52
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	59	52	56	36	35	54	28	57	55
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	13	39	74	67	41	41	100	67	41	41
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ..	61	32	21	80	46	19	38	21	21	27
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	397	34	44	56	64	22	36	27	31	16
H49-53 Transport og lagring	40	32	20	66	49	17	59	18	30	36
J58 Forlagsvirksomhet	130	38	31	48	65	18	41	20	34	29
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak ..	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	36	42	17	77	78	29	49	20	39	30
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	147	36	40	53	77	19	51	18	35	33
J63 Informasjonstjenester	29	51	49	39	53	31	57	7	25	14
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	56	30	61	64	46	23	58	10	28	14
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	191	46	31	68	63	27	52	33	50	42
M72 Forskning og utviklingsarbeid	51	76	40	37	63	25	27	58	73	65
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	26	57	31	85	85	35	41	60	69	58
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A12b. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Samarbeidspartner									
		Foretak med innovasjonssamarbeid		Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Kunder	Konkurrenter	Konsulentforetak	Kommersielle laboratorier, FoU-foretak	Universitet eller høyskole	Offentlige/private forskningsinstitutter
		Antall	Prosent	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid							
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	2321	41	38	63	61	26	45	33	39	35
	5-9 sysselsatte	553	35	35	56	66	28	51	31	36	31
	10-19 sysselsatte	612	41	33	65	64	24	41	31	37	27
	20-49 sysselsatte	558	40	34	67	60	25	39	28	38	35
	50-99 sysselsatte	269	47	41	62	50	23	48	37	35	39
	100-199 sysselsatte	146	50	56	64	59	32	46	38	48	49
	200-499 sysselsatte	100	55	58	62	51	22	45	42	48	46
C: Industri	>=500 sysselsatte	83	70	64	76	59	34	57	51	69	55
	Totalt	969	43	36	68	60	29	46	38	40	39
	5-9 sysselsatte	162	30	31	70	60	34	51	27	30	29
	10-19 sysselsatte	222	42	25	67	65	26	48	37	36	37
	20-49 sysselsatte	253	42	31	70	57	30	38	36	37	37
	50-99 sysselsatte	142	52	36	63	53	20	46	41	35	37
	100-199 sysselsatte	91	59	57	70	66	35	48	45	55	54
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	200-499 sysselsatte	60	65	62	58	55	22	40	47	53	55
	>=500 sysselsatte	39	78	77	82	72	41	62	67	82	64
	Totalt	1103	38	39	58	65	23	44	26	38	28
	5-9 sysselsatte	341	35	35	49	73	24	50	28	37	29
	10-19 sysselsatte	353	39	36	62	65	22	36	27	38	20
	20-49 sysselsatte	228	38	38	62	63	22	39	23	40	34
	50-99 sysselsatte	88	41	45	61	55	27	52	33	37	41
A,B,D-F: Andre næringer	100-199 sysselsatte	35	32	57	51	57	23	49	20	29	31
	200-499 sysselsatte	28	42	57	68	43	21	57	25	29	21
	>=500 sysselsatte	29	60	55	65	52	17	55	24	48	45
	Totalt	249	48	43	67	47	29	44	37	42	43
	5-9 sysselsatte	50	58	52	64	42	42	52	64	45	45
	10-19 sysselsatte	36	56	47	79	55	27	43	27	34	42
	20-49 sysselsatte	77	40	30	68	60	19	42	18	36	32
50-99 sysselsatte	39	42	53	58	28	28	45	31	36	47	
100-199 sysselsatte	20	63	50	55	30	30	30	40	50	55	
200-499 sysselsatte	12	52	42	67	50	25	42	58	67	58	
>=500 sysselsatte	15	71	47	80	40	47	47	60	73	53	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A14a. Samarbeidspartnerne geografiske lokalisering, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartners lokalitet						
		Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Kina eller India	Andre
	Antall	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
A-N Næringslivet totalt	1 767	66	53	29	29	13	-	6
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	29	93	64	7	20	13	-	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	48	74	43	2	32	9	-	9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	118	70	66	31	22	12	-	2
C11 Prod. av drikkevarer	2	-	100	50	50	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	25	69	43	40	23	13	-	-
C14 Prod. av klær	11	55	82	27	9	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer ..	2	50	50	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	51	56	67	36	23	2	-	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	27	64	71	53	9	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	27	61	52	48	9	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	40	57	72	50	75	25	-	3
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	78	89	34	34	34	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	42	52	65	29	31	10	-	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	34	77	58	49	45	30	-	-
C24 Prod. av metaller	27	63	57	37	33	22	-	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	96	73	52	31	28	6	-	-
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	53	53	48	42	48	36	-	3
C27 Prod. av elektrisk utstyr	49	54	59	42	27	27	-	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	91	56	46	23	29	12	-	3
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	13	53	39	31	39	-	-	-
C30 Prod. av andre transportmidler	37	59	62	46	42	19	-	-
C31 Prod. av møbler	37	81	51	25	13	3	-	-
C32 Annen industriprod.	9	67	22	22	22	22	-	23
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	24	65	66	37	28	20	-	11
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	59	56	69	12	5	5	-	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	3	66	66	34	-	-	-	-
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	61	86	26	5	10	-	-	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	298	68	47	35	28	14	-	21
H49-53 Transport og lagring	40	90	51	10	10	5	-	19
J58 Forlagsvirksomhet	77	71	45	19	22	13	-	-
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	0	-	-	-	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	30	63	49	56	40	32	-	14
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	79	58	64	20	26	10	-	2
J63 Informasjonstjenester	22	79	38	23	26	9	-	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	44	63	42	25	9	-	-	-
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	0	-	-	-	-	-	-	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	143	68	56	21	43	19	-	8
M72 Forskning og utviklingsarbeid	16	75	50	44	50	6	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	14	72	57	57	57	18	-	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A14b. Samarbeidspartnerne geografiske lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid	Samarbeidspartners lokalitet						
			Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Kina eller India	Andre
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
A-N: Næringslivet	Totalt	1767	66	53	29	29	13	-	6
totalt	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	612	70	51	26	25	14	-	12
	20-49 sysselsatte	558	70	52	26	28	11	-	5
	50-99 sysselsatte	269	58	54	33	26	10	-	1
	100-199 sysselsatte	146	59	57	37	38	14	-	1
	200-499 sysselsatte	100	66	63	40	35	16	-	-
	>=500 sysselsatte	83	63	65	41	45	25	-	-
C: Industri	Totalt	807	63	58	35	31	15	-	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	222	74	48	28	22	8	-	5
	20-49 sysselsatte	253	63	60	28	24	14	-	-
	50-99 sysselsatte	142	52	56	37	30	13	-	-
	100-199 sysselsatte	91	54	63	48	46	20	-	1
	200-499 sysselsatte	60	62	68	55	48	18	-	-
	>=500 sysselsatte	39	54	72	56	69	41	-	-
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	761	68	50	29	29	13	-	11
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	353	67	50	27	28	17	-	17
	20-49 sysselsatte	228	74	48	30	36	12	-	11
	50-99 sysselsatte	88	56	54	36	24	6	-	2
	100-199 sysselsatte	35	74	49	23	26	6	-	-
	200-499 sysselsatte	28	68	50	21	18	18	-	-
	>=500 sysselsatte	29	76	62	28	28	10	-	-
A,B,D-F: Andre næringer	Totalt	199	75	49	7	15	5	-	2
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	36	73	75	-	14	14	-	-
	20-49 sysselsatte	77	79	37	4	16	-	-	5
	50-99 sysselsatte	39	82	44	10	13	8	-	-
	100-199 sysselsatte	20	55	45	10	25	5	-	-
	200-499 sysselsatte	12	83	67	8	8	-	-	-
	>=500 sysselsatte	15	60	53	27	13	13	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A15a. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter detaljert næring, 2004-2006

Næring (SN07)	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Beskyttelsesmetode							
		Søknad om patent	Mønsterbeskyttelse	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelighetsholdelse	Kompleks utforming/design	Tidsforsprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet						
A-N Næringslivet totalt	4 057	18	8	23	12	29	22	39	39
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	41	7	0	12	2	39	25	51	33
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	75	33	6	13	12	28	12	29	42
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	285	13	7	28	7	26	12	28	47
C11 Prod. av drikkevarer	13	8	0	16	8	23	8	16	50
C13 Prod. av tekstiler	45	26	12	21	2	48	30	62	29
C14 Prod. av klær	18	5	24	32	30	16	22	16	27
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	0	0	20	0	60	40	40	40
C16 Prod. av trelast og varer av tre	130	7	5	13	1	19	16	31	48
C17 Prod. av papir og papirvarer	20	31	16	16	5	31	32	22	49
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	55	9	7	11	14	11	19	45	50
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	54	12	56	10	58	27	51	17
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	75	8	50	8	58	42	58	17
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	77	25	14	24	4	33	35	32	39
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	76	18	13	20	4	28	33	38	38
C24 Prod. av metaller	41	12	7	10	8	38	24	41	46
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	198	25	14	14	11	31	23	36	36
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	84	35	11	34	17	49	45	70	13
C27 Prod. av elektrisk utstyr	78	26	10	28	16	38	37	46	36
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	178	35	7	16	9	42	35	49	21
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	35	25	14	14	8	25	37	42	40
C30 Prod. av andre transportmidler	94	28	12	14	9	29	29	40	38
C31 Prod. av møbler	90	16	6	17	4	25	17	26	57
C32 Annen industriprod.	34	43	38	47	6	44	31	59	12
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	73	12	0	1	1	22	24	23	55
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	103	2	0	2	2	12	3	18	78
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	16	0	0	0	12	64	12	70	30
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	192	8	1	14	7	18	13	33	53
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	796	19	12	36	14	28	18	36	35
H49-53 Transport og lagring	126	5	1	5	5	12	6	26	64
J58 Forlagsvirksomhet	221	10	4	32	27	33	33	55	24
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	4	0	0	0	25	0	0	25	75
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	67	17	12	30	30	45	27	53	19
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	227	9	6	20	25	32	29	57	29
J63 Informasjonstjenester	37	5	5	29	27	24	16	38	41
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	139	0	2	14	3	16	10	23	60
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	8	0	0	0	0	13	75	75	25
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	257	25	7	19	19	33	22	45	34
M72 Forskning og utviklingsarbeid	20	50	0	25	0	40	20	40	35
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	28	32	0	5	0	50	47	70	21
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Tabell A15b. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006

Næring (SN07)	Sysselsettingsgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Beskyttelsesmetode							Tidsforsprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse
			Søknad om patent	Mønsterbeskyttelse	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelighetsholdelse	Kompleks utforming/design			
		Antall	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet								
	Totalt	4057	18	8	23	12	29	22	39	39	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	1485	17	8	25	13	32	24	39	35	
	20-49 sysselsatte	1400	15	7	19	11	26	21	38	42	
	50-99 sysselsatte	577	19	6	20	9	27	22	41	42	
	100-199 sysselsatte	294	24	12	27	13	30	21	35	41	
A-N: Næringslivet totalt	200-499 sysselsatte	183	25	10	24	13	28	17	42	42	
	>=500 sysselsatte	119	34	17	29	19	44	26	53	29	
	Totalt	1700	23	10	21	8	32	26	39	38	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	526	18	8	17	6	30	25	33	39	
	20-49 sysselsatte	607	19	9	18	7	29	25	36	42	
	50-99 sysselsatte	271	24	9	23	7	33	27	45	34	
	100-199 sysselsatte	153	29	15	33	10	34	23	38	38	
C: Industri	200-499 sysselsatte	93	38	13	29	15	38	21	48	28	
	>=500 sysselsatte	50	58	24	44	26	62	44	72	10	
	Totalt	1931	16	8	26	17	29	21	41	36	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	895	16	8	31	18	34	24	42	30	
	20-49 sysselsatte	598	12	7	23	15	22	19	42	40	
	50-99 sysselsatte	213	18	4	19	14	27	19	41	42	
G,H,J,K,M,N: Tjenesteytende næringer	100-199 sysselsatte	109	21	11	28	19	27	23	35	40	
	200-499 sysselsatte	67	13	7	21	10	16	12	33	55	
	>=500 sysselsatte	48	15	10	21	19	37	17	46	33	
	Totalt	427	11	1	10	7	22	12	32	54	
	5-9 sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	10-19 sysselsatte	64	7	0	0	7	23	11	32	61	
	20-49 sysselsatte	194	11	1	13	8	26	13	33	45	
	50-99 sysselsatte	92	9	0	13	3	12	11	32	64	
	100-199 sysselsatte	32	16	0	0	9	25	9	19	59	
A,B,D-F: Andre næringer	200-499 sysselsatte	23	9	4	13	9	26	13	39	61	
	>=500 sysselsatte	21	24	14	14	5	14	5	24	62	

Kilde: SSB/Innovasjonsundersøkelsen 2006

Vedlegg B: Spørreskjema

Statistisk sentralbyrå
Statistica Norway
0033 Oslo

Underlagt taushetsplikt
Opplysningsplikt

Forskning og utvikling (FoU) og innovasjonsundersøkelsen 2008

For SSB:

Du kan også svare på Internett: <https://idun.ssb.no>

Bruker-ID:

Passord:

? Trenger du hjelp med utfylling av skjemaet, ta kontakt med:

- Kristine Langhoff tlf. 21 09 43 91 e-postadresse: lak@ssb.no
- Harald Fondevik tlf. 21 09 47 51 e-postadresse: hfo@ssb.no
- Lars Wilhelmsen tlf. 21 09 42 05 e-postadresse: wla@ssb.no
- Frank Foyen tlf. 21 09 46 88 e-postadresse: frf@ssb.no

Undersøkelsen om forskning og utviklingsarbeid (FoU) og innovasjon for 2008 omfatter forsknings- og utviklingsaktivitet spesielt og mer generelt utvikling av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser, vesentlige organisatoriske endringer eller nye metoder innenfor marketing, som ikke nødvendigvis er relatert til FoU. Skjema er derfor delt inn i tre hovedavsnitt:

- Spesielt om forskning og utviklingsarbeid (FoU) for regnskapsåret 2008
- Mer generelt om innovasjon (introduksjon av nye eller vesentlig endrede produkter, prosesser eller organisatoriske endringer eller metoder for marketing) for treårsperioden 2006-2008
- Bakgrunnsinformasjon om foretaket for 2008

Undersøkelsen dekker foretak i industri og tjenesteytende virksomhet. For å få mest mulig sammenliknbar informasjon for foretak med og uten innovasjonsaktivitet, ber vi om at alle spørsmål blir besvart, hvis ikke annet er spesielt angitt. Oppgaven skal gis for foretaket spesifisert i navnefeltet øverst. Bare enheter lokalisert i Norge skal inkluderes i denne oppgaven. Se ellers vedlagte rettleiding.

Til informasjon:

Slik svarte foretaket på følgende hovedspørsmål i 2007-statistikken (skal ikke fylles ut).

Hvis blankt, var foretaket ikke med i 2007:

- FoU-personale i alt:
- Utførte FoU-årsverk:
- Egenutført FoU:
- Innkjøpt FoU:

A Opplysningene nedenfor er den informasjonen SSB har om foretakets kontaktperson. **Er opplysningene feil eller mangelfulle, vennligst oppdater i feltene til høyre:**

Navn:

Stilling:

Tlf.nr.:

E-post:

<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>

Forskning og utviklingsarbeid (FoU)

- 1 Utførte foretaket selv forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 2008?** Med FoU menes kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Det kan være vanskelig å skille FoU-aktivitet fra beslektet virksomhet. Hovedkriteriet er at FoU skal inneholde et nyhets-element og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet. Se ellers vedlagte rettledning.

Ja

Nei → Gå til **10**

- 2 Hvor mange sysselsatte personer i foretaket, i hel- eller deltidsstillinger, deltok i egen FoU-aktivitet i foretaket i 2008?** Vi er interessert i et årsgjennomsnitt. Fordel personene etter høyere utdanning og annet personale. Regn med alt FoU-personale direkte i forskning og utviklingsarbeid, inklusive administrativt personale, kontor- og hjelpepersonale, både i og utenfor eventuell FoU-avdeling. Innleid personale skal ikke regnes med. Et årsverk er det arbeid som en person utfører i løpet av et år. En heltidsansatt som har brukt halve tiden på FoU har utført 0.5 FoU-årsverk.

	Antall personer	Hvor mange av disse er kvinner	Utførte FoU-årsverk totalt
Med høyere utdanning. Master-grad/ annen høyere utdanning (hovedfag eller tilsvarende)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annet FoU-personale	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Sum: FoU-personale i alt	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Av dette: Med doktorgrad	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Hvor mange FoU-personer med høyere utdanning har utenlandsk statsborgerskap	<input type="text"/>		

- 3 Hvor mange personer og årsverk anslår du foretaket vil bruke til egen FoU-aktivitet i 2009?**

Antall personer	Antall årsverk
<input type="text"/>	<input type="text"/>

- 4 Oppgi kostnadene til egenutført FoU i foretaket i 2008.** Oppgi i hele 1 000 kroner

Interne driftskostnader:

Lønnskostnader (faktiske)	<input type="text"/>	000
Kostnader til innleid personale. Kjøp av FoU-tjenester føres ikke her, men i spørsmål 11	<input type="text"/>	000
Andre driftskostnader (unntatt avskrivninger). Kjøp av FoU-tjenester føres ikke her, men i spørsmål 11	<input type="text"/>	000

Kjøp av varige driftsmidler i alt (kjøpsverdi), ikke avskrivninger:

Kjøp/anskaffelse av bygninger, eiendommer og lignende til FoU	<input type="text"/>	000
Kjøp/anskaffelse av maskiner, utstyr, instrumenter og lignende til FoU	<input type="text"/>	000
Sum: Kostnader til egenutført FoU i alt i 2008	<input type="text"/>	000

5 Hvor mye anslår du at foretaket vil bruke til egenutført FoU i 2009? Oppgi i hele 1 000 kroner

 000

⌵

5b Har finanskrisen som satte inn høsten 2008 påvirket foretakets FoU-aktivitet for 2009?

- Ja, foretaket vil bruke **mindre** ressurser på FoU i 2009 enn det ellers ville gjort
- Ja, foretaket vil bruke **mer** ressurser på FoU i 2009 enn det ellers ville gjort
- Nei, foretaket vil bruke om lag de **samme** ressursene på FoU som opprinnelig planlagt

6 Oppgi hvor stor del av kostnadene til egenutført FoU i 2008 som primært var rettet mot følgende teknologiområder:

- **Bioteknologi:** Anvendelse av naturvitenskap og teknologi på levende organismer og på deler, produkter og modeller av disse, slik at levende og ikke-levende materiale endres for å frembringe kunnskap, varer og tjenester.
- **Nye materialer:** Læren om materialenes indre struktur, framstilling og bearbeiding av materialer til ferdige produkter og studier av nedbrytende krefter som korrosjon, slitasje og utmatting.
- **Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT):** Elektronisk innsamling, bearbeiding, lagring, distribusjon og presentasjon av informasjon.

Bioteknologi	<input type="text"/>	%
Nano-/mikroteknologi	<input type="text"/>	%
Nye materialer unntatt nano-/mikroteknologi	<input type="text"/>	%
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	<input type="text"/>	%
Andre områder, oppgi: <input type="text"/>	<input type="text"/>	%
I alt	1,0,0	%

⌵

3

⌵

7 Dersom foretaket hadde FoU-virksomhet i 2008 som faller inn under noen av de tematiske områdene nedenfor, oppgi hvor stor prosentandel dette utgjorde av kostnader til egenutført FoU i 2008. Ved overlappning mellom områdene, føres kostnader på hvert av områdene, slik at summen kan overstige 100%. ⌵

• **Energi:**

- ⌵ *Fornybar energi:* Vann, vind, bølger, sol, bioenergi.
- ⌵ *Annen miljørelatert energi:* Energisparing, effektivisering av kilder m.m.
- Petroleumsvirksomhet:* Offshore petroleumsvirksomhet inkludert leting, produksjon og transport av olje og gass, samt HMS og ytre miljø.
- Annen energi:* Kull, kjernekraft m.m.

• **Miljø:**

- Klimaforskning:* Klimasystemet, klimaendringer og konsekvenser av dette, inkludert klimapolitikk.
- CO₂-håndtering:* Fangst, transport og lagring av CO₂ fra gass- og kullkraftverk.
- Annen miljøforskning:* Vann, avløp, avfall, biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner m.m.
- **Mat:** Matvareproduksjon (marin og landbasert), foredling, salg og eksport av matvarer, matvaretrygghet, handelspolitikk, internasjonale rammebetingelser for matproduksjon.
- **Hav:** Bruk, overvåking, forvaltning og utforskning av havets ressurser og muligheter, klimaforskning, forskning rettet mot maritim sektor.
- **Helse:** Infrastruktur og tilgjengelighet rundt helseregistre og biobanker klinisk forskning, helseøkonomi og organisering, global medisinsk og helsefaglig forskning, minoritetshelse.

Energi:

Fornybar energi	<input type="text"/>	%
Annen miljørelatert energi	<input type="text"/>	%
Petroleumsvirksomhet	<input type="text"/>	%
Annen energi	<input type="text"/>	%

Miljø:

Klimaforskning	<input type="text"/>	%
CO ₂ -håndtering	<input type="text"/>	%
Annen miljøforskning	<input type="text"/>	%

Mat

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Hav

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Helse

<input type="text"/>	%
----------------------	---

8 Oppgi finansiering av kostnader til egenutført FoU i 2008, tilsvarende summen i spørsmål 4.

Oppgi beløp i hele 1 000 kroner.

Egen finansiering:

Egne midler (inntjening, ny egenkapital)

 000

Hvor mye av dette var venture kapital?

 000

Lån fra finansinstitusjoner (også Innovasjon Norge)

 000**Ekstern privat finansiering:**

Norske foretak i samme konsern

 000

Utenlandske foretak i samme konsern

 000

Oljeselskap

 000

Andre norske foretak/institusjoner

 000

Andre utenlandske foretak/institusjoner

 000**Offentlig finansiering:**

Norges forskningsråd – NFR

 000

SkatteFUNN (Skattefradrag av egenutført FoU, inkludert utbetalt)

 000

Tilskudd fra Innovasjon Norge

 000

Departement, direktorat, fylke, kommune eller andre.

Oppgi:

 000**Finansiering fra EU-institusjoner** (ikke nasjonale myndigheter) 000**Finansiering øvrig utland** 000**Finansiering i alt** 000**9 Har foretaket solgt/levert FoU-tjenester til andre i løpet av 2008?**

Oppgi beløp i hele 1 000 kroner.

I Norge**I utlandet** Ja, til enheter i eget konsern 000 000 Ja, til andre foretak, institutter, offentlige myndigheter mv. (oppdrag/kommersielt salg) 000 000 Nei

10 Kjøpte eller mottok foretaket FoU-tjenester fra andre i 2008?

- Ja
 Nei → **Gå til 12**

11 Oppgi kostnader til innkjøpte FoU-tjenester fra andre i 2008 (unntatt moms). Oppgi beløp i hele 1 000 kroner. Ta ikke med kostnader til egenutført FoU ført i spørsmål 4.

Annet foretak i eget konsern i Norge	<input type="text"/>	000
Annet foretak i eget konsern i utlandet	<input type="text"/>	000
Andre norske foretak	<input type="text"/>	000
Andre utenlandske foretak	<input type="text"/>	000
Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i Norge ¹	<input type="text"/>	000
Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i utlandet ¹	<input type="text"/>	000
Bransjeinstitutt mv. i form av kontingenter, avgifter, lisenser, gaver og lignende	<input type="text"/>	000
Eksterne FoU-kostnader i alt	<input type="text"/>	000

¹ Inkl. tjenester finansiert av SkatteFUNN

Innovasjon

De neste spørsmålene dreier seg om innovasjon. Innovasjon er basert på resultater av enten ny teknologisk utvikling, nye kombinasjoner av eksisterende teknologi eller utnyttelse av annen kunnskap ervervet av foretaket. Dette omfatter FoU, men også annen aktivitet. Både foretak med og uten FoU skal svare på denne delen av undersøkelsen.

Produktinnovasjon

Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Endringer av bare estetisk natur, som design, skal ikke inkluderes her, men under markedsinnovasjon. Rent salg av innovasjoner fullt og helt utviklet og produsert av andre foretak omfattes ikke.

12 Har foretaket i perioden 2006-2008 introdusert produkter (varer eller tjenester) på markedet som er nye eller vesentlig forbedrede for foretaket?

- Ja, varer
 Ja, tjenester
 Nei → **Gå til 16**

13 Hvem utviklet disse produktene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
 Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
 I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

14 Fordel etter beste skjønn foretakets omsetning ¹ i 2008 på:

⌵

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i perioden 2006-2008

 %

Uforandrede eller lite endrede produkter (varer eller tjenester) i perioden 2006-2008. Varer og tjenester fullt og helt utviklet og produsert av andre skal inkluderes her

 %**Total omsetning i 2008** %¹ For kredittinstitusjoner: Renteinntekter og tilsvarende inntekter; for forsikringsselskaper: Brutto premieinntekter

⌵

15 Har foretaket i perioden 2006-2008 introdusert produkter på markedet som ikke bare er nye eller forbedrede for foretaket, men også for foretakets marked? Ja
 Nei

Anslå hvor stor del av omsetningen i 2008 som stammer fra disse produktene:

 %**Prosessinnovasjon**

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Rene organisasjonsmessige endringer skal ikke inkluderes her.

16 Introduserte foretaket i perioden 2006-2008 noe av det følgende

- Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for produksjon eller framstilling av varer eller tjenester
 Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for lagring, levering eller distribusjon av varer eller tjenester
 Ja, nye eller vesentlige forbedrede støttefunksjoner, som systemer for vedlikehold, innkjøp, regnskap eller IT
 Nei → **Gå til 19**

17 Hvem utviklet disse prosessene? Kryss av for det mest passende alternativet

- I hovedsak eget foretak eller konsern
 Eget foretak i samarbeid med andre (foretak/institutt/UoH)
 I hovedsak andre (foretak/institutt/UoH)

⌵

18 Var noen av disse prosessinnovasjonene introdusert i perioden 2006-2008 nye for foretakets marked?

- Ja
 Nei
 Vet ikke

19 Hadde foretaket ved utgangen av 2008 pågående aktivitet for å utvikle eller introdusere nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser som ennå ikke var ferdigstilt, inkludert FoU-aktivitet?

- Ja
 Nei

20 Utførte foretaket i perioden 2006-2008 aktivitet for å utvikle eller introdusere nye eller vesentlige forbedrede produkter eller prosesser som er blitt avbrutt, inkludert FoU-aktivitet?

- Ja, avbrutt i planleggingsfasen
 Ja, avbrutt etter at prosjektet var startet
 Nei

⌵

7

⌵

21 Innovasjonsaktiviteter foretaket utførte i 2008 og tilhørende kostnader. Kryss av hvilke innovasjonsaktiviteter foretaket utførte i 2008. Gi etter beste skjønn et anslag for de tilhørende kostnadene. Inkl. lønns- og egne driftskostnader, kjøp av tjenester og investeringskostnader (ikke avskrivninger).

⊥ Oppgi beløp i hele 1 000 kroner.

	Kostnader i 2008
☐ Eget forsknings- og utviklingsarbeid (innen foretaket)	Oppgitt i spørsmål 4
☐ Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Oppgitt i spørsmål 11
☐ Kjøp av maskiner, utstyr og programvare. Rettet spesielt mot utvikling av nye produkter og/eller prosesser (utenom FoU)	_____ 000
☐ Kjøp av annen ekstern kunnskap. Kjøp av rettigheter til bruk av patenter, ikke-patenterte oppfinnelser, lisenser, know-how, varemerker eller annen kunnskap eller tjenester for utvikling av nye produkter og/eller prosesser (utenom FoU)	_____ 000
☐ Kompetanseoppbygging. Opplæring av personale i direkte tilknytning til utvikling og/eller introduksjon av nye eller forbedrede produkter eller prosesser, både bruk av eksterne tjenester og intern utdanning (utenom FoU)	} _____ 000
☐ Markedsintroduksjon av innovasjoner. Innbefatter intern og ekstern aktivitet i forbindelse med lansering av et nytt eller forbedret produkt. Dette kan omfatte forundersøkelser i markedet, markedssteder og lanseringsreklame. Oppbygging av distribusjonsnett for markedsføring av innovasjoner skal derimot ikke inngå	
☐ Annet. Andre aktiviteter for å introdusere nye produkter eller prosesser slik som uttesting, rutinemessig programmering, oppstart, engineering mv.	
Sum kostnader (utenom FoU)	_____ 000

⊥

22 Formål med innovasjon. Hvor viktig var de følgende formålene for foretaket for utvikling av nye produkter (varer eller tjenester) eller prosesser i perioden 2006-2008?

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
Utvide spekter av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
Gå inn i nye markeder	☐	☐	☐	☐
Øke markedsandel	☐	☐	☐	☐
Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Øke kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Forbedre helse eller sikkerhet	☐	☐	☐	☐
Forbedre miljø	☐	☐	☐	☐
Oppfylle forskrifter eller standarder	☐	☐	☐	☐

Samarbeid om innovasjon og FoU i 2006-2008.

Med samarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Innkjøp av FoU-tjenester og rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

23 Hadde foretaket innovasjonssamarbeid, inkl. FoU, med andre foretak eller institusjoner i perioden 2006-2008?

- Ja
- Nei → **Gå til 25**

⊥

⊥

24 Kryss av for type samarbeidspartner og hvor denne er geografisk lokalisert, Flere svaralternativer er mulig. Kryss også av for den viktigste samarbeidspartneren (siste kolonne).

	Lokalt/ regionalt i Norge	Norge ellers	Norden	EU/EFTA utenom Norden	USA	Kina eller India	Andre	Viktigste partner Bare ett kryss
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter, kunder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier/FoU-foretak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25 Hvor hemmende var følgende faktorer for innovasjonsaktivitet eller avgjørende for ikke å innovere i perioden 2006-2008. Oppgi graden av viktighet for de relevante faktorene.

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
For høye innovasjonskostnader	☐	☐	☐	☐
Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	☐	☐	☐	☐
Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	☐	☐	☐	☐
Mangel på teknologisk informasjon	☐	☐	☐	☐
Mangel på markedsinformasjon	☐	☐	☐	☐
Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	☐	☐	☐	☐
Markedet dominert av etablerte foretak	☐	☐	☐	☐
Usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester	☐	☐	☐	☐
Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner	☐	☐	☐	☐
Ikke behov på grunn av manglende etterspørsel i markedet	☐	☐	☐	☐

26 Gjorde foretaket, eller konsernet som foretaket tilhører, i perioden 2006-2008 bruk av følgende metoder for å beskytte oppfinnelser eller innovasjoner utviklet av foretaket?

	Ja	Nei
Søke om patent	☐	☐
Mønsterbeskyttelse	☐	☐
Varemerke	☐	☐
Opphavsrett (copyright)	☐	☐
Hemmeligholdelse	☐	☐
Kompleks utforming/design	☐	☐
Tidsforsprang på konkurrentene	☐	☐

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenheng med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

27 Introduserte foretaket noen av følgende organisasjonsmessige endringer i perioden 2006-2008? Ja Nei

⌊	Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer (f.eks. styring av forsyningskjeder, prosessomlegging/-optimalisering (BPR/lean production), kvalitetsstyring, opplæringsystemer	☐	☐
	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen foretaket (første gangs bruk av nye systemer for delegering av ansvar og beslutninger til ansatte, team arbeid, desentralisering, integrering eller oppsplitting av avdelinger, opplæringsystemer mv.)	☐	☐
	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre foretak eller offentlige institusjoner som bruk av allianser, partnerskap, utskilling av aktiviteter, utsetting (outsourcing), underkontrahering (sub-contracting) for første gang.	☐	☐

Hvis foretaket ikke introduserte organisatoriske endringer (nei på alle): → **Gå til 29**

28 Hvor viktig var følgende effekter av foretakets organisatoriske endringer gjennomført i perioden 2006-2008? Hvis foretaket har gjennomført flere organisatoriske endringer, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Redusert responstid på behov fra kunder eller leverandører	☐	☐	☐	☐
Forbedret evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
Forbedret kvalitet i foretakets varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Reduserte kostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Forbedret kommunikasjon eller informasjonsutveksling innen foretaket eller med andre foretak eller institusjoner	☐	☐	☐	☐

⌊

Markedsinnovasjon (marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføring av et nytt markedsføringskonsept eller ny -strategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets nåværende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting. Unntatt er rutine- eller sesongmessige endringer i markedsføringsmetoder.

29 Introduserte foretaket i løpet av 2006-2008 markedsinnovasjoner i form av ...

⌊	...Vesentlige endringer i design (utseende, utforming) eller innpakning av en vare eller tjeneste (unntatt endringer som bare er knyttet til produktets funksjonalitet eller bruksegenskaper)	☐	☐
	...Nye media eller nye måter for promotering av produktet (f.eks. annonsering i nytt media for første gang, nytt varemerke, introduksjon av kunde-/lojalitetskort)	☐	☐
	...Nye måter for produkt plassering eller nye salgskanaler (f.eks. første gangs bruk av franchising eller distribusjonslisenser, direkte salg, eksklusivt kundesalg, nytt konsept for produktpresentasjon)	☐	☐
	...Nye metoder for prising av varer eller tjenester (bruk av rabattsystemer for første gang, etterspørselsbestemt prissetting)	☐	☐

Hvis foretaket ikke introduserte markedsinnovasjoner (nei på alle): → **Gå til 31**

30 Hvor viktig var de følgende effekter av foretakets markedsinnovasjoner gjennomført i perioden 2006-2008? Hvis foretaket har gjennomført flere markedsinnovasjoner, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Økt eller opprettholdt markedsandel	☐	☐	☐	☐
Introdusere produkter til nye kundegrupper	☐	☐	☐	☐
Introdusere produkter til nye geografiske markeder	☐	☐	☐	☐

⌊

⌊

Om foretaket

32 Er foretaket del av et konsern?

- Ja → I hvilket land ligger hovedkontoret?
- Nei

33a I hvilke geografiske markeder selger foretaket sine produkter eller tjenester? Sett kryss for hvert marked.

- Bare lokalt/regionalt i Norge
- Hele Norge
- Andre EU-/EFTA - land¹
- Andre land

33b Hvis foretaket selger i flere markeder, hvilket er det viktigste markedet? Sett ett kryss:

- Lokalt/regionalt i Norge
- Norge for øvrig
- Andre EU-/EFTA - land¹
- Andre land

1: Belgia, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

34 Hvor mange sysselsatte, inkludert personer på deltid, hadde foretaket i gjennomsnitt i løpet av 2008?

antall sysselsatte

Kommentarer/merknader:

Takk for innsatsen.

Figurregister

1.1.	PP-innovasjon, 2004-2006 og 2006-2008. Prosent av foretak i populasjonen	8
1.2.	PP-innovasjoner etter størrelsesgruppe 2006-2008. Prosent av foretak i populasjonen ekskl. næringsgruppe F og H	8
1.3.	Formål med innovasjonsaktiviteten, svært viktig. Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet	10
1.4.	Innovasjonskostnader etter type. Prosent av totale kostnader	12
1.5.	Faktorer som begrenser innovasjonsaktiviteten. Prosent av totale foretak med innovasjonsaktivitet som oppgir faktoren som svært eller nokså viktig.....	13
1.6.	Organisasjons- og markedsinnovasjon etter hovednæring og størrelsesgruppe. Prosent av populasjonen	14
1.7.	Samarbeidspartnere og viktigste samarbeidspartner. Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid.....	16
1.8.	Metoder for innovasjonsbeskyttelse, 2004-2006 og 2006-2008. Prosent av PP-innovative foretak	17
1.9.	Omsetning fra nye eller vesentlig endrede produkter. Prosent av total omsetning....	18
1.10.	Effekter av markedsinnovasjoner. Prosent av enheter med og uten PP-innovasjon .	20
2.1.	Innovasjonsandel etter fylke, andel av total innovasjon.....	21
2.2.	Innovasjonsintensitet etter fylke, andel av populasjonen.....	22
3.1.	Norges relative nivå på indikatorene som inngår i IUS 2010 (EU27 = 100).....	26
4.1.	Andelen foretak som har FoU- og annen innovasjonsaktivitet, og som har introdusert nye produkter eller prosesser (innovative foretak) i perioden 2001-2008	29

Tabellregister

1.1.	Innovasjonsaktivitet etter salgsmarked og foretaksstørrelse	9
5.1.	Oversikt over populasjon, brutt utvalg og nettutvalg	34
5.2.	Usikkerhetsmål for andel av innovative bedrifter	37
Vedlegg 2008		
A1a.	Produkt- og prosessinnovasjoner, etter detaljert næring 2006-2008	42
A1b.	Prosent av foretak i populasjonen Produkt- og prosessinnovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	43
A2b.	Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter detaljert næring, 2006-2008	44
A2b.	Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	45
A3a.	Produkt- og prosessinnovasjoner nye for markedet, etter detaljert næring, 2006-2008	46
A3b.	Produkt- og prosessinnovasjoner nye for markedet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	47
A4a.	Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2006-2008	48
A4b.	Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	49
A5a.	Typer innovasjonsaktivitet i 2008, etter detaljert næring	50
A5b.	Typer innovasjonsaktivitet i 2008, etter hovednæring og størrelsesgruppe	51
A6a.	Innovasjonskostnader etter type og næring, mill. kroner i 2008, etter detaljert næring	52
A6b.	Innovasjonskostnader etter type og næring, mill. kroner i 2008, etter hovednæring og størrelsesgruppe	53
A7a.	Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2008, etter detaljert næring	54
A7b.	Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2008, etter hovednæring og størrelsesgruppe	55
A8a.	Formål med innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008	56
A8b.	Formål med innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	57
A9a.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2006-2008	58
A9b.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	59
A10.a.	Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	60
A10b.	Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	61
A11a.	Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	62
A11b.	Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	63
A12a.	Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008	64
A12b.	Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	65
A13a.	Viktigste samarbeidspartner i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2006-2008	66
A13b.	Viktigste samarbeidspartner i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	67
A14a.	Samarbeidspartnerens geografiske lokalisering, etter detaljert næring, 2006-2008	68
A14b.	Samarbeidspartnerens geografiske lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	69
A15a.	Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	70
A15b.	Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	71
A16a.	Organisatoriske innovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Alle foretak	72
A16b.	Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Alle foretak	73
A17a.	Organisatoriske innovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	74
A17b.	Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	75
A18a.	Organisatoriske innovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	76
A18b.	Organisatoriske innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	77

A19a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	78
A19b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	79
A20a. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	80
A20b. Effekter av organisasjonsinnovasjoner i foretaket, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	81
A21a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Alle foretak	82
A21b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Alle foretak	83
A22a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	84
A.22b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	85
A23a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	86
A23b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	87
A24a. Effekter av markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2006-2008	88
A24b. Effekter av markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2006-2008	89
Vedlegg 2006	
A1a. Produkt- og prosessinnovasjon, etter detaljert næring, 2004-2006	90
A1b. Produkt- og prosessinnovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006	91
A2a. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter detaljert næring, 2004-2006	92
A2b. Hvem utviklet produkt- og prosessinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006.....	93
A7a. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2006, etter detaljert næring.....	94
A7b. Omsetning av nye og endrede produkter, andel av samlet omsetning i 2006, etter hovednæring og størrelsesgruppe.....	95
A9a. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2004-2006.....	96
A9b. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006	97
A10a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	98
A10b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006. Foretak med produkt- eller prosessinnovasjon	99
A11a. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter detaljert næring, 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	100
A11b. Faktorer som begrenser innovasjonsvirksomheten, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006. Foretak uten produkt- eller prosessinnovasjon	101
A12a. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter detaljert næring, 2004-2006	102
A12b. Samarbeidspartnere i FoU- og innovasjonsvirksomhet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006.....	103
A14a. Samarbeidspartnernes geografiske lokalisering, etter detaljert næring, 2004-2006	104
A14b. Samarbeidspartnernes geografiske lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006.....	105
A15a. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter detaljert næring, 2004-2006	106
A15b. Bruk av patenter og andre beskyttelsesmetoder, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2004-2006.....	107